

Åkrehamn Trålbøteri A.s

50 år

1955 - 2005

Åkrehamn Trålbøteri

50 år
1955 - 2005

REDAKSJON:

KNUT MARTHON KNUITSEN

OLAV HEMNES

FOTO:

PRIVATE BILDER

OLE JAKOB VORRAA

HAFRSFJORD FORLAG

BYGDESKRIFT VEST-KARMØY

OKTOBER 2007

A1 KARMØY TRYKKERI

Innhold

Forord	9
Bakgrunn	11
Karmøy Notbinderi	13
Læregutten overtar	17
• Partrålfiske	19
Behovet	24
• Snurrevadfisket	25
• Reke-trålfisket	27
Sildefisket	29
Åkrehamn Trålbøteri er igang	33
Inn i eget bygg på Sjøensodden	36
Åkrehamn Trålbøteri etter utvidelsen i 1963	42
Tilbake til Øyna	46
1. byggetrinn Øyavegen	47
Bøteriavdelingen Åkrehamn	51
Noe helt nytt	56
• Binderiavdelingen	57
Tråd og tau	61
Butikken	67
Wireavdelingen i Åkreham	75
Bunkerstasjon	79
Kontorfunksjonen	83
40 års jubileum	87
Eiendomsutviklingen	88
Koralfisk	95
• Transportutstyr	101
Oljevirkosomheten i Nordsjøen	102
Åkrehamn Trålbøteri etablerer seg på Husøy	109
Bøteriavdelingen Husøy	115
Wireavdelingen flytter til Husøy i 1995	119
50 års jubileum	129
Punktum finale for Åkrehamn – etablering på Husøy	131
Havnen	134

Forord

I 1955 startet Olav Hemnes arbeidet med det som i dag er blitt en hjørnesteinsbedrift i Åkrehamn. Etableringen av trålbøteriet skjedde ved hjelp av to tomme never og gjeld til banken. I den tid var hardt arbeid eneste veien å gå for å lykkes. Til tross for uregelmessig skolegang under krigen, og ellers ingen høyere utdanning, satset Olav alt for å skape sin egen arbeidsplass. Bøting hadde han greie på, og han drev også med småfiske fra egen båt. Olav brukte all sin tid og energi på å etablere trålbøteriet, og senere utvide driften. Dette hadde ikke vært mulig uten en unik evne til samarbeid, og å ansette rett person på rett sted. Gjennom sitt ærlige og rolige vesen har Olav knyttet de nødvendige kontakter som gjør det mulig for en bedrift å vokse og utvikle seg. Dem han har vist tillitt og gitt ansvar, har svart med tillitt og tatt ansvar. Dyktige medarbeidere og ansatte har bidratt sterkt til at Åkrehamn Trålbøteri er blitt til det det er i dag.

Trålbøteriet har vært av uvurderlig betydning for den lokale fiskeflåten. Fiskeriene har vært preget av variasjoner i ressurstilgang, endringer i markedet og teknologisk utvikling. I alle omstillingsprosesser, oppturer og nedturer for fiskeflåten, har Trålbøteriet fulgt med og tilpasset seg endringene. Samtidig har bedriften vokst, og kundekretsen er blitt stadig større. Gode løsninger, forutsigbarhet og høy kvalitet har vært Trålbøteriets varemerker, og dette har gitt bedriften mange oppdrag – også langt utenfor kommunegrensene. At Havforskningsinstituttet i Bergen bruker tråler produsert ved Åkrehamn Trålbøteri, er en tillitserklæring i seg selv.

I dag har Åkrehamn Trålbøteri to avdelinger på Karmøy, og over 50 årsverk er tilknyttet driften. Det har tatt 52 år å bygge opp bedriften til det den er i dag, og veien fremover har vært utfordrende og ikke alltid like lett. Historien om Åkrehamn Trålbøteri viser dimensjonene ved Olav Hemnes sitt livsverk, men det sier vel så mye om hvor viktig bedriften er - og har vært – for de ansatte og for lokalsamfunnet. Mens dette forordet skrives vites det med sikkerhet at Olav Hemnes, nå 76 år gammel, fremdeles bruker sine kveldstimer til godt arbeid – på Åkrehamn Trålbøteri.

Mange har bidratt med opplysninger og bilder til denne boka, og disse har en stor del av æren for at boka ble slik den ble. En spesiell takk går til Knut Marton Knutsen som har vært ansatt ved Åkrehamn Trålbøteri A/S i 42 år. Han har hatt hovedansvar for innsamling av informasjon og gjort det meste av arbeidet i forbindelse med utgivelsen av denne boka.

Magnus Tangen

Bakgrunn

I årene etter 2. verdenskrig var det de store sildefiskeriene – ”Stor og Vårsildfisket” og ”Islandsfisket” - som dominerte næringslivet på store deler av kysten. På Karmøy var det generelt stor avhengighet av disse fiskeriene og for Åkra Kommune var det den helt dominerende inntektskilden.

I tiden mellom disse fiskeriene ble en stor del av de størst fiskefartøyene, som egnet seg til det, brukt som fraktofartøy på kysten. Men etter hvert ble det flere og flere fartøy som satset på andre fiskerier i disse ”mellomsesongene”. I tillegg til garn, line og snurrevadfiske i de kystnære farvann ble det etter hvert en hel del båter som startet opp med snurrevadfiske og trålfiske i Nordsjøen og i Barentshavet.

Noen båter drev snurrevadfiske i Nordsjøen allerede før krigen og etter en mer eller mindre full stans i krigsårene ble fisket startet opp igjen allerede høsten 1945. Deltagelsen var i begynnelsen meget begrenset noe som skyldes problemer med så vel drivstoff som redskaper.

Med fare for å glemme noen vil vi likevel navngi personer/båter fra vårt distrikt som var pionerer innen snurrevad/trålfisket i Nordsjøen:

”Lindy” Hans Vedø, ”Franconia” Harald Mannes, ”Havet” Karl Mannes, ”Comet” Kornelius Mannes, ”Frid” Kristian Tjøsvoll, ”Snarken” Simon Ferkingstad, ”Gubben” Egil Vea.

Noen av disse fartøyene ble kjøpt brukte fra Sverige og England og da fulgte en del redskaper med på kjøpet.

Generelt var det dårlige priser på fisk i denne tiden og særlig i Norge. I de første årene leverte derfor disse fartøyene helst sine fangster i England (Grimsby og Aberdeen) hvor prisene var noe bedre. Her handlet de også sine redskaper – ofte brukt fra svensker og dansker. Som en kuriositet kan nevnes at ”Lindy” i 1946 en gang leverte sin fangst i Oslo og oppnådde en pris av kr. 1,05 pr. kg. for hyse.

Redskapene som disse fartøyene brukte var det altså ingen produksjon av her i distriktet og det var heller ikke etablert verksteder/bøterier for disse redskapstypene. Riktignok fantes det verksteder – såkalte barkerier/bøterier – som reparerte snurpenøter, men disse hadde ikke kompetanse på tråler og snurrevad.

Etter 2. verdenskrig foregikk det også et betydelig sildefiske i Skagerak og Nordsjøen. I denne tiden var det et lite hundre trålere som deltok, noen av disse var fartøy som tidligere hadde drevet snurrevadfisket. Deltakelsen økte sterkt utover i 1960 årene – helt til kraftblokkfisket gjorde sitt inntog på disse feltene i siste halvdel av 1960 årene.

Bildet viser Notbarkeriet i Åkrehamn. Barkeriet tilhørte Henrik Knutsen og Marselius Nilsen var arbeidsformann for arbeidsstokken på ca. 10 mann. Arbeidet bestod i å lage nye og reparere snurpenøter og drivgarn for islandsfiske. Når sildesesongen var over ble snurpenøtene hengt i galgen for tørking. Senere ble de tatt opp på loftet for lagring og reparasjon. Her startet Olav sin karriere som læregutt i 1945. Timebetalingen var første året kr. 0,50 pr. time. Neste år økte betalingen til kr. 0,75 pr. time. Arbeidstiden var fra kl. 0730 til 1700. Fra 1200 til 1300 var det middagspause. De som bodde slik til heiv seg på sykkelen og dro hjem for å få mat, mens de andre inntok måltidet i not-dyngen. Det var ingen kaffepauser, ingen radio og stolene en satt på var hjemmelagede bøtekasser.

KURT ALEXANDERSSON

- *Karmøy Notbinderi*

Kurt Alexandersson, f. 1921, Bergagård, Bjørkø, Øckerø, Sverige var en ung og dyktig fagmann som var ansatt på et trålverksted på Hønø, Sverige.

"Svensken" (han ble oftest kalt det her i lokalmiljøet) var sommeren 1945 på motorsykkeltur i Norge. Gjennom sin arbeidsplass i Sverige var han kjent med at det på Karmøy var et fiskerimiljø og at det var flere fartøy herfra som drev snurrevad og tråling i Nordsjøen. Om dette var årsaken til at han la turen innom Åkrehamn har vi ikke noe bevis for. Men Kurt kom til Åkrehamn, så "Havet" - en av de snurrevadskøytene han hadde sett eller hørt om i Sverige – stoppet sykkelen og gikk om bord.

Her traff han skipperen og eieren Karl Mannes.

Uten at vi var til stede tipper vi at et av samtaleemnene dreide seg om fiskeriene generelt og om produksjon og reparasjon av tråler og snurrevad spesielt. De ble fort enige om at det var et udekket behov for så vel produksjon som reparasjon av trål og snurrevad i dette distriktet.

Resultatet av samtalen ble at Kurt bestemte seg for å flytte til Åkrehamn og Karl lovet å være behjelpelig med å få en redskapsbedrift etablert.

Kurt kom til Åkrehamn som ungkar og fikk sin bolig i hjemmet til Karl Mannes, hvor han etter hvert nesten ble å regne som en sønn i huset. Senere fikk han leilighet hos Ole Kristiansen. Her bodde Kurt inntil han giftet seg med Gunborg og fikk leilighet hos Hans Slåttebrekk.

Det var sannsynligvis med i planleggingen at Kurt og Karl skulle etablere en bedrift sammen. Dette ble det ikke noe av og Kurt startet opp alene, men med moralsk og praktisk hjelp av Karl.

Svensken leide seg lokaler i Bård Hauges sjøhus. Andre etasje i dette bygget var innredet med en boligleilighet i ene enden og med "sjøhusloft" i den andre delen som

Kurt Alexanderson og fru Gunborg

*Olav Hemnes, Leif Thomassen,
Arnold Jakobsen, Trygve Larsen og
Kurt Alexandersson*

Bøtegjengen på "Notbøteren".

vendte mot sjøen/havnen, slik det var i de fleste hus rundt havnen. 1. etasje brukte Bård Hauge til sin brenselforretning.

Boligdelen ble produksjonslokaler og det var således meget beskjedne arealer en hadde til rådighet. Produksjonsutstyret var heller ikke særlig avansert – det bestod av lommekniv, bøtenål, bøtekrakk og "hespetre". I tillegg var det barkekar og tjæregryte.

Men produktene som kom ut av disse lokalene var av god kvalitet og var "fiskelege". Etterspørselen økte og Kurt måtte ansette hjelp for å dekke behovet.

Det var i denne situasjonen at Olav Hemnes kom inn i redskapsbransjen - som læregutt.

Sammen med bl.a. Arnold (Nolle) Jakobsen, Osvald Olsen, Harald Vedø, Otto Vea og Knut Henry Sand ble Olav ansatt som sesongarbeidere. Det var altså ikke snakk om faste arbeidsplasser på årsbasis.

Det store innen fiskerier i disse årene var som nevnt tidligere, sildfiskeriene. I den hektiske vintersild sesongen var det stort behov for reparasjoner av snurpenøter. Problemet for Karmøy Notbinderi var at det var plassert i Åkrehamn og fisket foregikk hovedsakelig i Florø / Måløydistriktet.

Men svensken var en mann med ideer og pågangsmot og han så behovet for bøteritjenester som en interessant utfordring. Når det var for langt for snurpebåtene å komme til hans bedrift for å få nøtene reparert, bestemte han seg for å møte oppdragene der de oppsto.

Detaljene om hvor og når Kurt fikk ideen til det flytende bøteriet "Krack" er det ulike meninger om. Det som ble resultatet av ideen ble kort fortalt dette:

Svensken fikk tak i en utrangert engelsk minesveiper som ble "revet rein" slik det kun var skroget og dekket igjen.

På det meste av dekket ble det så bygget et hus slik at båten fikk en helt ny etasje

- som ble lokaler for bøteriet. Ellers ble båten innredet med bysse, messe og overnattingsplasser for en hel del bøtere. "Krakk" hadde ikke eget frem- driftsmaskineri men transporten fra/til Florø ble ordnet som leilighetslep.

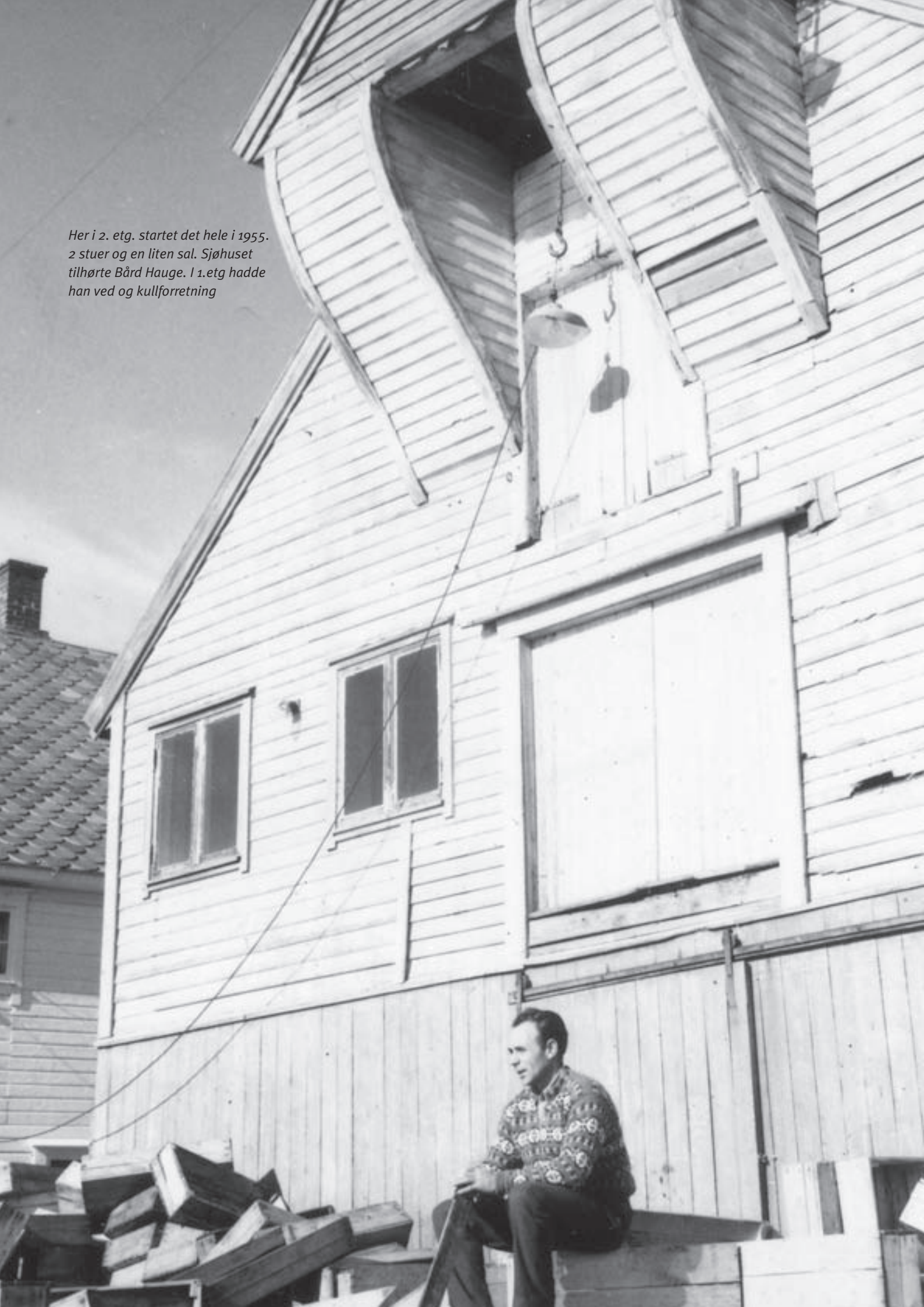
Eieren annonserte farkosten som flytende bøteri for snurpenøter og på skutesiden var navnet "NOTBØTEREN" malt med store bokstaver. Men i fiskerimiljøet ble farkosten omtalt som "Krakk", noe som antagelig kan tilskrives tegneserien om kaptein Cappy og hans helt spesielle slepebåt "Krakk" som på den tiden gikk som tegneserie i Haugesunds Avis.

"Krakk" / "Notbøteren" ble senere kondemnert.

Ved Florø

*Her i 2. etg. startet det hele i 1955.
2 stuer og en liten sal. Sjøhuset
tilhørte Bård Hauge. I 1. etg hadde
han ved og kullforretning*

Læregutten overtar

Olav Hennes hadde i tillegg til sitt arbeid som bøter i sesongene, også drevet med småfiske med egen båt. Først var det en robåt som ble anskaffet for kr. 400,00 som ble brukt til hummerfiske om våren. Den ble senere skiftet ut med en Mandalssnekke i 1951 med Marna-motor til en total pris av kr.7.000,00.

Under vintersildfisket i årene 1955-56-57-58 var han med partrållaget "Sjøgull" og "Molly". Her fikk han nyttig erfaring og innsikt i bruken av flytetrål. Denne kunnskapen ble til stor nytte når han senere skulle bli redskapsprodusent.

Olav hadde ikke noen spesiell utdannelse som skulle tilsi at han ville bli en av bygdas største bedriftseiere. Utdannelsen begrenset seg til en uregelmessig skolegang i krigsårene. Åkra skole var okkupert av tyskerne og folkeskolen måtte drives i provisoriske klasserom flere steder i bygda. Olav fikk således en stor del av sin boklige lærdom i forskjellige mer eller mindre egnede lokaler rundt om i bygda.

I tillegg til folkeskolen fikk han tid til å gjennomgå et fiskerikurs slik at han fikk den nødvendig teoretiske kompetanse som fiskeskipper, en kompetanse han så langt ikke har benyttet.

Steinfullingen til høyre viser den pågående bygging av moloen over Leiasundet.

*Fra venstre:
Leif Pedersen, Hans P. Hansen, Lisa Pedersen
og Onkel Tommas Pedersen*

M/F Sjøgull

Selv om Karmøy Notbinderi gikk forholdsvis bra så ble det kanskje ikke helt slik Kurt hadde tenkt seg. Kurt var en meget dyktig fagmann og fikk flere tilbud om lederjobber i veletablerte redskapsfabrikker. Våren 1955 takket han ja til formannsjobben i firma Johan Hansens Sønner AS i Bergen og bestemte seg for å legge ned bedriften i Åkrehamn.

Da Olav Hemnes kom hjem fra sildefisket i 1955 og fikk høre hva Svensken hadde besluttet, bestemte han seg for å starte sin egen bedrift. Selv om svensken ga Olav det beste skussmål var han likevel ikke overbegeistret for at Olav skulle starte for seg selv. Men han innså at ungdommen hadde tilegnet seg betydelige fagkunnskaper og hadde en glødende interesse for fiske og fiskeredskap, og da han forstod at Olav ikke var til å stoppe, tilbød han Olav varebeholdning og utstyr for ca. kr. 5.000,00.

Kurt fikk mange gode år i Bergen, men vi har hørt han selv gi uttrykk for at han tross alt angret på beslutningen om å avvikle bedriften sin i Åkrehamn.

Kurt Alexandersson døde i 1994 mens kona Gunborg fortsatt lever i Bergen.

Olav hadde ikke selv den nødvendige startkapital og måtte derfor søke lån i de lokale bankene. I dag kan det synes noe overdrevet forsiktig når bankene kunne nøle med å gi et lån på kr. 5.000,00. Beløpet synes å være så lite at det ikke kunne være noen risiko? For å få en sammenligning med dagens situasjon kan vi legge utfakturert timepris til grunn. Da vil lånebeløpet tilsvare et lånebeløp i dag på ca. kr. 400.000,00.

Etter flere runder med bankene endte det opp med at han fikk de nødvendige kr. 5.000,00 i lån hos Skudenes & Aakra Sparebank. Men da kassakreditten måtte økes til kr. 10.000,00 ble det en ny runde med bankene og da var det kun Bergen Privatbank, Åkrehamn, som våget å bli med. Forutsetningen var at de fikk pant i privatboligen og selvskyldnerkausjon. BP, som etter diverse sammenslåinger/navneskifter, er fortsatt bedriftens bankforbindelse og heter nå DnB Nor.

Olav etablerte sitt selskap under navnet Åkrehamn Trålbøteri og overtok varebeholdning, utstyr og husleieavtalen. Iflg. faktura datert 1. april 1955 ble varebeholdningen kjøpt for kr. 4.165,99 og utstyret for kr. 725,00.

Med Bård Hauge fikk Olav avtalt husleien til kr. 1.000,00 pr. år og Bårds sønn, Harald Hauge, påtok seg å føre regnskapet for kr. 100,- pr år.

Fra "naturens side" var Olav en rolig, traust, ærlig og pliktoppfyllende fisker med et "godt hode", et vinnende vesen og enestående evne til samarbeide. Disse karaktertrekkene er fortsatt de samme etter 50 år med uavbrutt suksess. Han har hele tiden hatt et utrolig nært forhold til så vel kunder som medarbeidere og han har bestrebet seg på å opprettholde et godt forhold til bedriftens naboer og leverandører. Kontakten med de kommunale myndigheter har i alle år vært det aller beste og hans væremåte har resultert at bankforbindelsen alltid har støttet opp om bedriftens drift og utvidelser. Olav tenkte stadig ut nye finesser samtidig som han var lydhør for fiskernes ideer om forbedringer. Ideene ble til endringer av redskapene som fiskerne prøvde ut i ordinært fiske.

Knut Henry Sand

Parti fra Åkrehamn - 1950 årene. Karmøy Notbinderi/Åkrehamn Trålbøteri start i bygg nr. 2

I de første årene etter at Olav hadde etablert sitt firma fortsatte han å reise på vintersildfiske. I hans fravær var det Knut Henry Sand som hadde "nøkklene" og bistod de få hjemmeverende kundene som hadde behov for buss og tråd eller en hjelpende hånd til bøting.

Det lå som nevnt ikke i kortene at Olav skulle bli en av bygdas største forretningsmann. Det var ingen tradisjon med forretningsdrift i familien og som allerede nevnt så vokste han opp i en tid da det var de få som fikk utdanning utover folkeskolen. Olav er eldste og eneste sønn av Kristianne og Torgils Hemnes og ble født den 17. august 1930 og vokste opp i Åkrehamn sammen med søsteren Lilly. Faren Torgils døde da Olav var 8 år gammel. Torgils var fisker og drev med hummerfiske og linefiske.

I 1956 giftet Olav seg med Judith Bergthun fra Vedavågen, og fikk sitt første hjem i Olavs barndomshjem i Åkrehamn. Senere bygget de sitt nye hjem i Tjøsvollsveien.

Kristianne og Torgils Hemnes

Olav og Lilly

Judith og Olav

Judith og Olav

FAMILIEN ØKTE ETTER HVERT TIL 5 PERSONER.

Kjell Terje ble født i 1958 – gift med Gunn Andreassen fra Sævelandsvik, har sitt hjem i Tungarden, Tjøsvoll.

Norene ble født i 1960, gift med Odd-Roar Hult fra Kopervik og er bosatt i Hansadalen, Sævelandsvik.

Liv Hilde ble født i 1967, gift med Torbjørn Lund, Åkrehamn og har sitt hjem i Tungarden, Tjøsvoll.

Alle har eller har hatt sitt arbeid i firmaet noe som også er tilfellet med noen av den 3. generasjonen.

1907

Bildet viser hvordan området hvor Trålbøteriet ligger, så ut i 1907. Hus nr. 4 og 5 i rekken står fremdeles.

2005

Her ser vi hvordan Trålbøteriet ser ut fra sjøsiden idag. Sjøhusene til høyre i bildet kan også sees på bildet over.

Olav var med m/s Sjøgull høsten 1952 med bunntåling etter sild og brisling utenfor Skagen og Hirtshals i Danmark.

Vinteren fra 1953 til 1958 var det med partråling etter sild med m/s Sjøgull og m/s Molly. Hver båt hadde kun en to sylinder 120 hk Wickmann maskin slik at farten ble for liten til å kunne fange sild på dagtid.

Trålen som ble brukt var en såkalt 12 x 12 favner flytetral. Selve posen var bare 25 mtr lang og smal sammenlignet med dagens poser. Posen var uten kalve og uten lukker i øvre ende slik at silda kunne svømme ut av posen.

Det var en slitsom jobb å få trålen inn.

De to underlinene ble halt innved hjelp av to nokker, en på hver side av trålvinsjen

Når ørene på trålen kom frem til rekka var det to mann å hale inn på undertelna og to mann på overtelna.

Det beste var når det var litt døninger slik at trålen kunne legges ned til rekka og benytte "tyngekraften" fra bølgene.

Under denne operasjonen benyttet store deler av silden anledningen til å rømme.

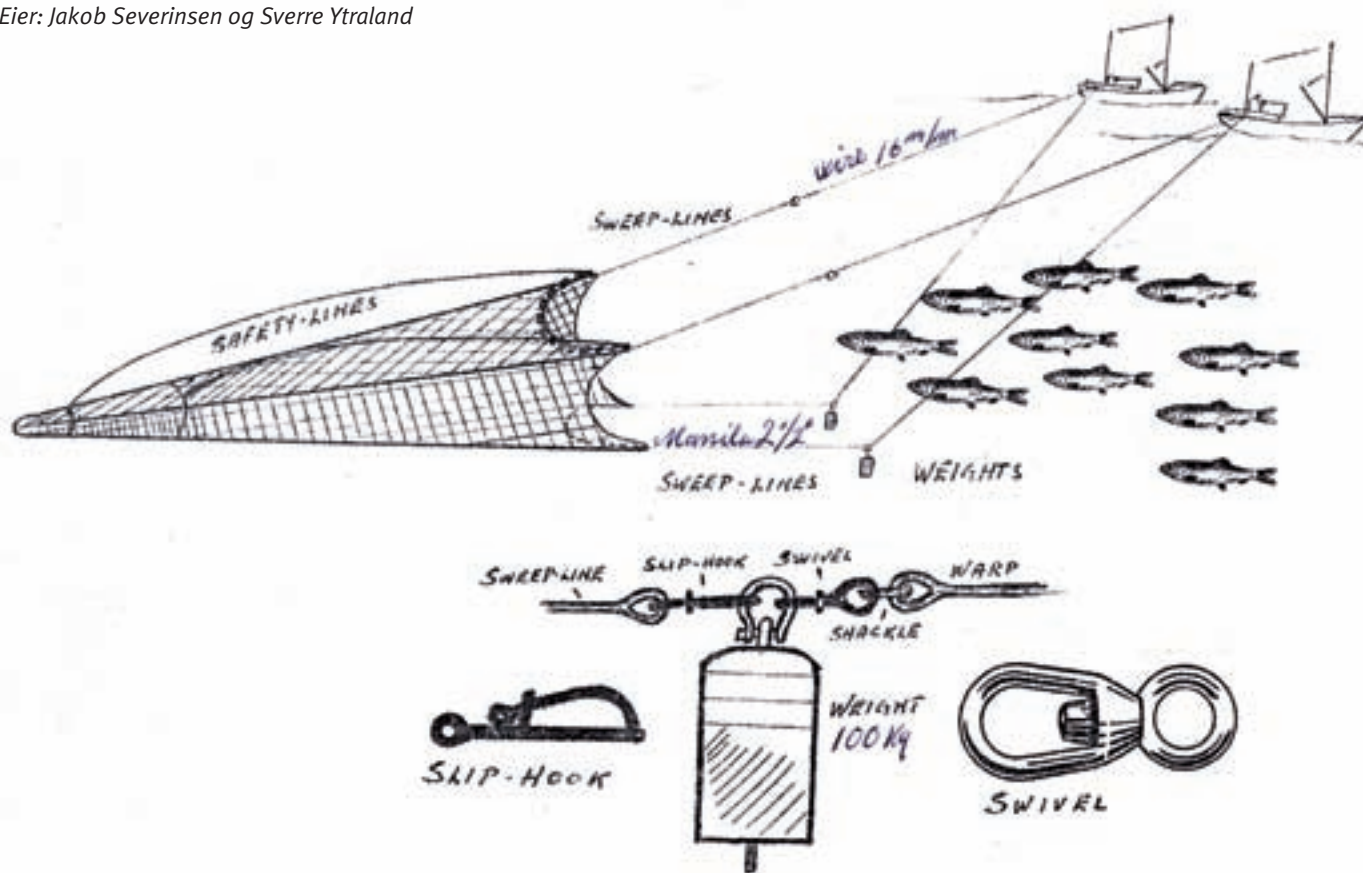
Med dagens utstyr ville det ikke tatt mange timene å laste opp Sjøgull og Molly

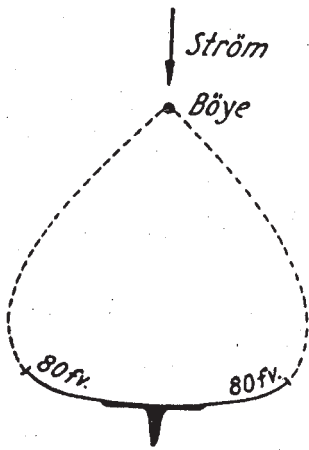

M/S Molly, lengde 62 fot, bygd 1943,
120 HK Wickmann. Eier: Johan Severinsen

M/S Sjøgull, lengde 63 fot, bygd 1946, 120 HK Wickmann.
Eier: Jakob Severinsen og Sverre Ytraland

Behovet

Fra den tiden Karmøy Notbinderi startet og til i slutten av 1950 årene så var det et heller begrenset behov for snurrevad og tråler i vårt distrikt. Men lokalt her i Åkrehamn, Sandve og Sævelandsvik var det flere som drev snurrevadfisket på kysten hele året med unntak av vintersildsesongen. Ellers var det snurrevadmiljøer også andre steder som f.eks. i Tananger, Lofoten og mange andre steder langs kysten. En stor del av disse fiskerne fikk sine redskaper fra Karmøy Notbinderi. Bildene viser at det også for denne redskapsgruppen har vært en betydelig utvikling når det gjelder fartøystørrelse og redskaper. Snurrevadfisket var i de første årene meget omstridt og det ble pålagt visse reguleringer. En av disse var at fartøyet måtte ligge til ankers under selve fangstoperasjonen. Denne og andre reguleringer er senere opphevet. De første snurrevadbåtene var små og hadde liten maskinkraft.

Fisket ble drevet på grunt vann og selve fiskeoperasjonen foregikk på følgende måte:

Når båten ankommer det aktuelle fiskefeltet settes det ut et anker med en markeringsbøye. Til denne bøyen festes den ene snurrevadline og fiskebåten går ut f.eks

Kristina

120 favner line - medstrøms. Der endres kursen 90 grader og ytterligere 80 favner line settes ut. Så kobles selve noten (snurrevaden) til linen. Noten settes ut og festes til line nr. 2. En lengde på 80 favner av denne linen settes ut på samme kurs før fartøyet igjen endrer kurs og går mot ankerbøyen – se illustrasjonen. Vel framme ved bøyen koples begge linene til en vinsj og liner og noten trekkes inn og om bord. Poenget med dette redskapet er at den fisk som oppholder seg innenfor det arealet som er omkranset av liner og not blir jaget inn mot sentrum hvor den etter hvert blir fanget inn i selve noten.

En av de eldste snurrevadsbåtene i vårt distrikt er "Kristina". "Kristina" ble bygget på Lista i 1917 og ble utstyrt med en 16 hk Skudemotor.. Prisen var kr. 12.000,- og eieren var Andreas Haga Sandve og Lars Berdines Vikra. I 1929 ble Kristina kjøpt av Ole Henrik Olsen, Sandve og fartøyet fikk i 1939 en ny Rapp motor på 24 hk. Fartøyet ble brukt til sildefisket men i 1932 ble den spesialrigget for snurrevad og har i tiden etterpå nesten utelukkende vært benyttet til dette formål.

Skøyta forble i familiens eie fram til 1985 da Ole Henriks sønn Lars Olsen overlot skøyta til Karmøy Fiskerimuseum.

Moliner gutt er et godt eksempel på dagens moderne snurrevadbåter i bruk på sørvestlandet. Moliner gutt er 12,29 mtr lang ble bygget i 1995 med 250 hk motor. Den er moderne utstyrt med det siste av kartplottere, farge ekkolodd, radar etc. Den brukes

Molinergutt har satt ut snurrevaden og som det viser her er linene fremdeles spredt.

kombinert med garn og snurrevadfiske Snurrevadtuet kan koples fra i forskjellige lengder med over 1000 mtr på hver side. Disse kjøres inn på trommler, en på hver side.

Farten er ca 1 mil under taving i startfasen og øker til ca 3 mil mot slutten av halet.

Tidligere ble det brukt snurrevad på 350 msk x 45 m/m 31,5 mtr omkrets. Dagens snurrevad er 2-3 ganger større. Dette er gjort mulig ved hjelp av hydrauliske tromler større maskinkraft større og masker i snurrevaden etc.

Fangsten ble ca. 300 kg i dette halet.

I mars 2002 var det bra med sild på gytefeltene vest av Karmøy. Det ble lovlig å fiske sild med snurrevad med småmasket pose. Fangsten i dette «halet» ble 400 hl. Far og sønn ombord i Molinergutt, Sigmund Ferkingstad til venstre og sønnen Jakob til høyre.

Reketråleren på dette bildet ble kjøpe av Knut Magnus Hansen, Kopervik fra Bergen. Båten var opprinnelig brønnbåt for levende fisk, men når Hansen kjøpte den rigget han den om til reketråler.

Båten var 42 fot lang og hadde en Union motor på 20 hk. Båten ble overtatt av sønnene Harald og Magnus Hansen i 1950. Båten var rigget som hekktråler. Trålutstyret var som følger: Tråldører 120cm x 90 cm, vekt 80 kg. Reketrålen, 16 favner, var laget av bomull og var utstyrt med 3" kokussabb med gaukaur. Trålen var ikke tyngre enn at en voksen mann kunne bære den.

Reketråleren på dette bildet, «M/S Skårholm», er representant for dagens moderne reketråler her i vårt distrikt.

Tråleren «Føika Jr.» tilhører Kjerand Bjørnsen, Kopervik

«M/S Østhus »

Eiere: Hans Ole Kristoffersen med flere. Hans Ole var Olavs svigerfar.

«ØSTHUS»

«Østhus» ble bygget i England i 1930 og var rigget som tråler. Det er noe uforståelig for oss i dag men båten hadde ikke motor og fremdriften var kun basert på seil.

Hans Ole Kristoffersen m/fl. kjøpte båten i 1930 og seilte den hjem til Vedavågen.

De nye eierne utstyrte båten med 40 hk Bolindermotor. «Østhus» ble i mange år brukt som «seiler» under vintersilfisket. Dvs. den kjøpte opp sild i de havner hvor fiskerne landet fangsten, og fraktet den til kjøpere i andre havner i distriktet hvor det var behov for silderåstoffet. Utenom sildelesongen ble «Østhus» brukt til fraktfat langs kysten. «Østhus» ble også en tid brukt til drivgarns- og botnegarns-fiske etter sild og seifisket på Mørrekysten.

Når det i 1954 ble funnet nye rekefelt utenfor kysten her i distriktet ble «Østhus» rigget om til rekefiske. Rekefisket var en såkalt 18 favners bomullstrål og var ikke stort yngre enn stort «mannfolkloft».

Men «Østhus» dro på årene og for å følge med i utviklingen fikk eierne bygget seg nytt fartøy på Lista i 1959. Båten fikk navnet «Østhus 1» og ble brukt til rekefiske og drivgarns-/harpefiske etter makrell.

R-124-K ØSTHUS 1

Eiere: Kristoffer & Ole Bergtun

Var en typisk krysser:

Den har samme linjer i stevn og i «spring» men den runde hekken er vesensforskjellig fra kutterens. Den ligner mer på skøyten, men nå ligger rorstammen inni fartøyet.

Den «fyldige» hekken gjør at «displacementet» er øket og båten kan bære en tyngre motor, kjesing og styrehus enn kutteren kunne. Østhus er bygget i 1959. Lengden er 51 fot. Motoren er en Skude med 40 HK. Eiere var Hans Ole Østhus m.fl. Kristoffer og Ole

Sildefisket

Sildefiskeriene ga fortsatt store inntekter i femtiårene selv om det ilandbragte kvantum minket år for år. Fra boken "Karmøy landfast 1955" har vi hentet noen opplysninger for å gi et bilde av hva sildefiskeriene stod for i 50 årene.

"Over 80% av Åkra kommunes voksne mannfolk var med i sildefisket. Kommunen har 1100 aktive fiskere, 340 fiskebåter hvorav 40 er store havgående. De ca. 40 salteriene saltet i 1954 61.916 hl storsild og 22.089 hl. vårsild og sysselsatte i sesongen ca. 600 personer."

Vintersildfisket var på topp med 11,5 millioner hektoliter i 1956 men ble redusert til 2,25 mill, hl. i 1965.

Reduksjonen i bestanden førte til total fiskestopp helt fram til slutten av 1980-årene, da det igjen ble tillatt med et sterkt regulert fiske.

Da silda uteble på feltene utenfor Karmøy minket det også på fisken som kystfiskerne var avhengig av. Nedgangen i sildefiskeriene og kystfisket førte til at det ble flere og flere ledige hender for hvert år som gikk.

Sildoljefabrikkene og de fleste sildesalteriene i distriktet, som i sesongene hadde beskjeftiget et betydelig antall personer, gikk på "sparebluss".

De fleste salteriene ble i løpet av få år nedlagt fullstendig .

Det øvrige landbaserte næringsliv hadde ingen mulighet til å sysselsette de som ble ledige – iallfall ikke så mange at det monnet noe.

For noen ble løsningen å dra til Amerika hvor det var store muligheter for denne type mennesker, mennesker som var vane med sjøen, hardt arbeid og innstilt på å ta tøffe tak. For de fleste ble dette et heldig valg økonomisk

Det var nok denne situasjonen som tvang myndighetene i kommunene på Haugalandet til å intensivere arbeidet med å få etablert mer landbasert industri.

Redningen ble etableringen av Alnor (Norsk Hydro Karmøy Fabrikker) som sysselsatte mange i selve oppbyggingen og som gav fast arbeid til en mengde personer – også tidligere fiskere - da selve produksjonen av aluminium kom i gang.

Rekefiske var et fiske som sysselsatte fiskerne på Sørlandet når de ikke deltok i sildefisket.

I vårt distrikt var det bare Kopervik som på denne tiden hadde et rekefiskermiljø.

Fiskefeltene var i Karmsundet og Boknafjorden.

Fartøyene var små og mannskapet var som oftest kun en person.

Etterspørselen etter denne delikatessen var stor og det ble satt i gang forsøk med å finne nye fiskefelt her i vårt distrikt. Dette ble svært vellykket. Nye felt ble funnet i kystnære områder og forskjellige steder lengre ute i Nordsjøen.

Rekefisket ble ganske omfattende og i tillegg til reker og konsumfisk hadde fangstene en viss innblanding av "skrapfisk", "skittfisk".

Denne bifangsten av skittfisk ble i stor grad benyttet som for til den blomstrende pelsdyrnæringen.

Etter som tiden gikk ble ”skittfisket” et eget fiske som stadig ble mer omfattende. Sildoljefabrikkene i distriktet som hadde vært mer eller mindre stengt som følge av at silda uteble, fikk nå et nytt råstoff. Aakrehavn Sildoljefabrikk AS fikk nå tilført betydelige mengder ”skittfisk” som råstoff og Åkrehamn/ Karmøy ble et senter for dette fiskeriet hvor fiskere fra hele kysten fra Trøndelag og sørover deltok.

Ola Vea drev sildefiske med sin snurper ”Eggøy”. Han drev også med trålfiske etter sild i Nordsjøen og Skagerak og deltok også i konsumfisktråling i Barentshavet.

Eggøy ble også et av pionerfartøyene på ”skittfisktrålingen” og var lenge et av de største fartøyene som drev dette fisket.

Eggøy ble kjøpt i England i 1946 med stimemaskin. Denne ble skiftet i 1948 med en Alpha dieselmotor på 240 hk. Eggøy ble utstyrt med den aller største trålen vi lagde på den tiden.

Bunntrålen hadde en omkrets på 72 meter d.v.s. 1200 masker i 30 m.m. og under fiske hadde den en høyde i åpningen på ca. 6 meter.

Sammenligner en dette utstyret med det de største av dagens industrifisktrålere bruker så blir ”Eggøy” utstyr noe smått.

Det er ikke uvanlig at en tilsvarende bunntrål i dag er på over 1.200 meter i omkrets . Høyden i åpningen kan under bunntrålfiske være over 60 mtr. Maskene i frempart på trålene er av spleiste tau/masker hvor hvert tau er inntil 12,8 mtr som gir en maskestørrelse på hele 25,6 mtr.

De samme trålene brukes også ofte til pelagisk fiske etter sild og makrell. Høyden ved pelagisk fiske er da rundt 100 mtr. Båtene, maskinkraften, tråldører etc. har selvsagt også blitt tilsvarende større.

M/S Rosøy – eiere Svend og Ånen Sørensen.
På feltet 1954

VÅRSILDFISKET.

Botnegarnfisket etter vårsild var det store sildefiskeriet på feltene vest av Karmøy. Dette fisket var en årviss forteelse «i alle år» helt fram til slutten av 1950 årene. Mengden av sild som kom for å gyte på feltene her sør avtok år for år utover i femtiårene og i 1959 ble det helt slutt.

I begynnelsen av 1990 årene ble det tent et nytt håp om at vårsilda igjen ville komme tilbake til de gamle gyttefeltene. Men, det ble med håpet. Riktignok fisket noen få sjarker et mindre kvantum hvert år utover i 1990 årene og noen snurpefangster ble også tatt. Men noe ordentlig fiske ble det ikke, de fleste drev det nærmeste som en fritidsbeskjeftigelse, men lukten av stekt sild kunne merkes i den tiden fisket stod på.

Sverre Sjursen og Olav Hemnes med botnegarn etter sild

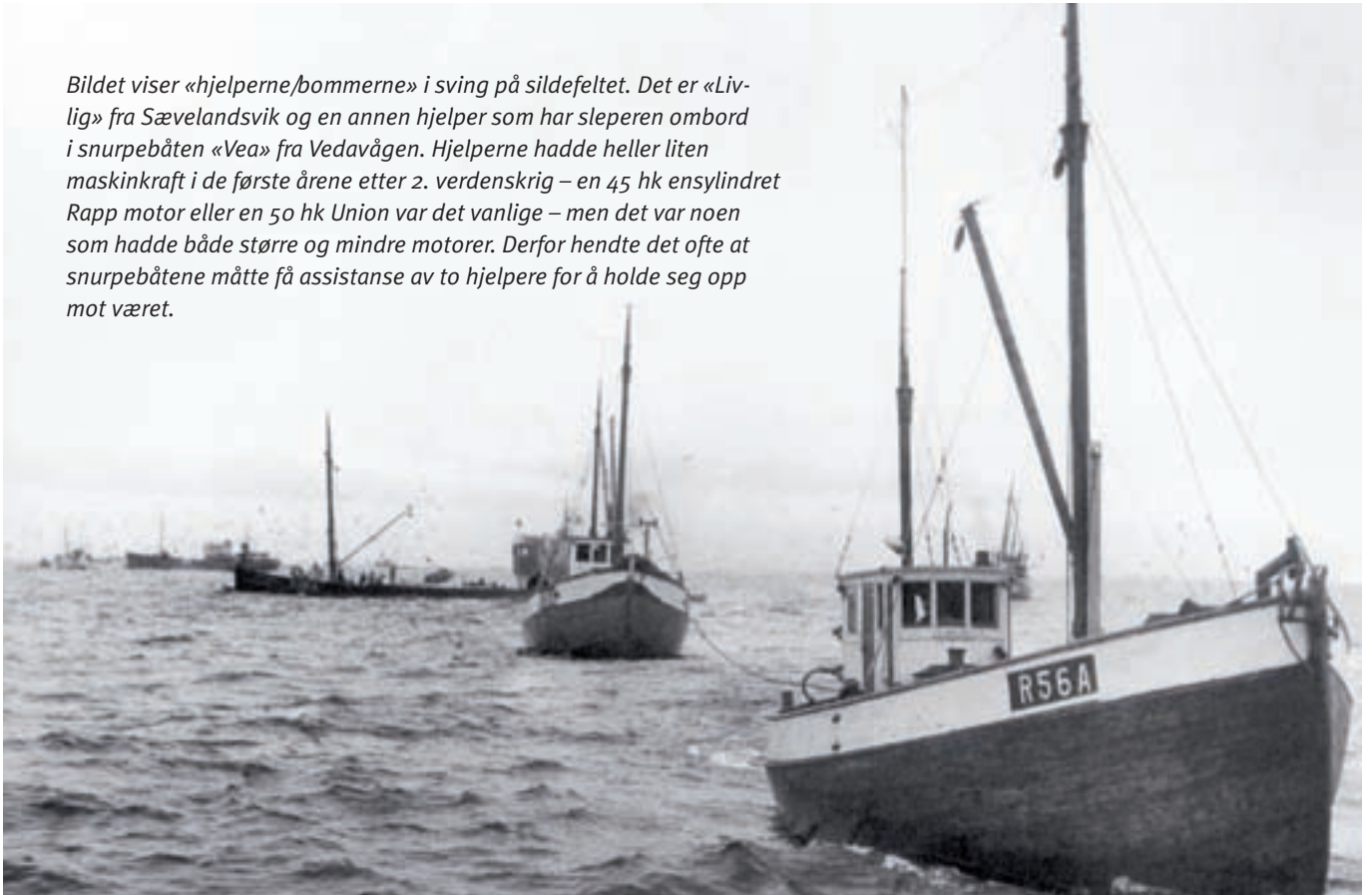
Åkra-Trål

Sverre Veia, Paul Old-eode, Karl Salvesen på Fiskeridagene på Åkrehamn

Sildefiskerne ligger ved kai og selger dagens sildefangst-

Bildet viser «hjelperne/bommerne» i sving på sildefeltet. Det er «Livlig» fra Sævelandsvik og en annen helper som har sleperen ombord i snurpebåten «Vea» fra Vedavågen. Hjelperne hadde heller liten maskinkraft i de første årene etter 2. verdenskrig – en 45 hk ensylindret Rapp motor eller en 50 hk Union var det vanlige – men det var noen som hadde både større og mindre motorer. Derfor hendte det ofte at snurpebåtene måtte få assistanse av to hjelpere for å holde seg opp mot været.

Bildet viser Grindhaugs Fiskeriselskap «Ryving» som har gjort et bra kast i 1956.

Åkrehamn Trålbøteri er i gang

STARTEN

Av regnskapene fremgår det at Olav Hemnes/Åkrehamn Trålbøteri fortsatte driften - som hadde vært drevet av Kurt Alexandersson og det nå nedlagte Karmøy Notbinderi - fra april 1955. Det forefinnes ikke kopi av den aller første fakturaen men regnskapet viser at den ble utstedt til Arne Johannessen, M/S "Veiflu", Vedavågen.

Fakturabeløpet var kr. 698,45 og ble betalt kontant. Dette utgjorde brorparten av salget i startmåneden der totalsalget ble bokført til kr. 781,20. Omsetningen økte til kr. 6.896,58 i mai måned og videre til kr. 9.943,01 i juni. Totalsalget i oppstartsåret 1955 ble på kr. 53.378,63.

Det var, slik det hadde vært vanlig for Karmøy Notbinderi, heller ikke ordinær drift på det nye trålbøteriet i vintermånedene januar og februar i de neste tre årene. Omsetningen på årsbasis derimot økte med 70% første året og videre med ytterligere 86% i 1957.

Kundekretsen var hovedsakelig karmøybuer, men også fiskere fra Jørpeland, Stavanger, Utsira, Kvitsøy, Florø, Haramsøy, Remøy, Glesvær, Bømlo, Åna-Sira, Røvær, Rott, Tananger, og Sirevåg.

Transporten foregikk for det meste med rutebåten "Marstein" som gikk rundturen Åkrehamn, Stavanger, Haugesund Åkrehamn med mellomsteder to ganger hver uke. Til og fra "Marsteins" laste/losseplass på Kaien foregikk transporten med håndkjerren "Trikk" som ble kjøpt av Kurt for tretti kroner.

Knut Henry Sand, Didrik E. Didriksen, Johan Kaspersen Sandhåland var de som i 1955 kan betegnes som fast ansatte. Men på lønnslisten dette året finner en også Anders Viland, Johan Hansen, Osvald Olsen, Johan Våge, Thomas Pedersen, Harald Vedøy, Oluf (Loffen) Svendsen, Didrik Medhaug, Arnold (Nolle) Jakobsen og Kaia Pedersen (hjemmearbeid)

*De første medarbeiderene,
fra venstre: Knut Henry Sand,
Johan Sandhåland, Anders Viland og
Osvald Olsen*

Utfakturert timepris var i 1955 kr. 4,90 og økte til kr. 6,50 i slutten av 1960. Prisen for en snurrevad var i disse årene knapt ett tusen kroner, det samme kostet en 19 favners reketrål.

At utstyret/produksjonsmidlene ved ÅTB har endret seg siden starten får vi et bilde av når vi ser på utstyret som ble kjøpt/over tatt fra Karmøy Notbinderi:

Karmøy Notbinderi, Åkrehamn

Telefon 91B – Postgiro 66896 Bank: Bergens Privatbank

Tilvirkning av alle sorter tråler og snurrevad – Flytende bøteri for snurpenøter.

Herr Olav Jakobsen (Hemnes)

Åkrehamn Faktura 1/4-55.

Forfatterens kommentarer

1 st. Vekt	50:--	
Stokker	25:--	
Stoler	30:--	
Bokk	10:--	<i>Brukes i forbindelse med bøting av not/trål</i>
1 st. Trikk (trillebåre)	30:--	
1 st. Slipestein	25:--	
4 st. Bolker	20:--	
Våler	15:--	<i>Treplanker som brukes når tåler henges til tørk.</i>
Material.	300:--	
Kontor	120:--	
Varmeovn	100:--	
Sum	725:--	

Varebeholdningen som ble over tatt var heller beskjeden i forhold til dagens krav. Prisene er uvirkelige for våre innkjøpere i dag – men vi tar dette med for å gi et bilde av 1955 priser.

Karmøy Notbinderi, Åkrehamn

Telefon 91B – Postgiro 66896 Bank: Bergens Privatbank

Tilvirkning av alle sorter tråler og snurrevad – Flytende bøteri for snurpenøter.

Herr Olav Jakobsen (Hemnes)

Åkrehamn Faktura 1/4-55.

33,0 kg. Not. (småstykker)	5,-	165:--	<i>Postene i fakturaen forteller oss at vi fortsatt befinner oss i tiden når fiskeredskapene ble laget av naturprodukter. Not og tråd er laget av bomull. Ellers er hamp og kokus av de aktuelle råstoff.</i>
42,0 kg. Not. 12/9 25 – 18 m.m.	15,60	655:20	
8,3 kg. Not. 12/9 50 – 24 m.m.	15,-	124:50	
5,0 kg. Not. 12/9 2”	15,-	75:--	
64,0 kg. Not. 12/12 60 – 42 m.m.	13,59	869:76	
12,4 kg. Not. 12/15 42 m.m.	13,59	168:51	
3,4 kg. Not. 12/9	14,58	49:57	
3,6 kg. Not. 12/18 42 m.m.	14,58	52:48	
4,3 kg. Not. 12/24 42 m.m.	14,58	62:69	
3,5 kg. Not. 12/12 18 m.m.	15,50	54:25	
11,0 kg. Not. 12/18 18 m.m.	15,40	169:40	
3,7 kg. Not. 12/12 42 m.m.	14,58	53:94	

3,5 kg. Not. 12/12 60 m.m.	14,58	51:03
46,0 kg. Tråd	12,15	558:90
1,0 st. Løftepose av hamp 4. _ aln.		50:--
2,3 kg. Hampesnøre 2,5 kgs.		30:--
13,0 kg. Kokustau	3,02	39,26
5,0 kg. Herkulestau	4,60	23,00
100 st. Gaukaur nr. 3	0,30	30:--
78,0 kg. Bly ustøpt	2,20	171,60
17,5 kg. Bly støpt	2,50	43,75
Svivel, sjakkels og div.		118,70
Glasskuler		99,45
250 lit. Marstein	1,80	450,00
Sum		4:165:99

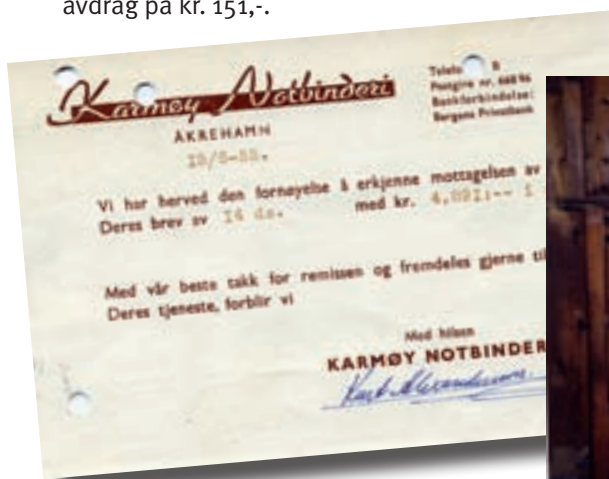
Som det fremgår av fakturaene fra Karmøy Notbinderi så omfattet ikke kjøpet noen kontortekniske hjelpemidler. Posten "kontor" bestod av et skrivebord og en pinnestol.

"Skjønnskrift" er ikke og har aldri vært en av Olavs sterke sider. Han ble derfor snart klar over at det var nødvendig å anskaffe en skrivemaskin dersom kunder og leverandører skulle forstå innholdet i hans brev og fakturaer.

Olav tok turen til Kopervik Kristelige Bokhandel den 18. mai 1955 hvor han på avbetaling kjøpte sin første skrivemaskin til en pris av kr. 410,-. Kjøpesummen ble finansiert med en veksel gjennom Stangeland Sparebank og avdraget ble satt til kr. 30,- pr. mnd.

Selv om det tok lang tid i sene kvelds og nattetider å skrive fakturaer med kun å bruke høyre pekefinger på tastaturet, så ble det i tross alt leselige dokumenter ut av det,

Men skrivemaskin var ikke nok han måtte også ha en reknemaskin. Han hadde allerede anskaffet seg en bok som inneholdt multiplikasjon og divisjonstabellene – pris kr. 37,35 – slik at han slapp å rekne ut alle fakturapostene på gamlemåten. Men dette var noe tungvint og den 25/11-56 inngikk Olav en avbetalingskontrakt med firma Jørgen S. Lien om kjøp av en grå Adwell reknemaskin til en pris av kr. 788,00 + diskonto kr. 52,- totalt kr. 840,-. Kr. 236,- ble betalt kontant og resten ble betalt med kvartalsvise avdrag på kr. 151,-.

Inn i eget bygg på Sjøensodden

Når en vet at produksjonslokalene besto av flere mindre rom på totalt 130m² er det lett å forstå at dette ville sette en begrensning for den mengde redskaper en kunne produsere og reparere på en rasjonell måte.

Med en slik utvikling som Trålbøteriet hadde fått i de første tre-fire årene ble det klart for Olav at større og mer praktiske lokaler måtte til.

I 1959 fikk han kjøpt en tomt av Tønnes Simonsen like sør for daværende Aakrehavn Sildoljefabrikk AS med sikte på å bygge nytt bøteri.

Tegninger og beregninger ble utført av byggmester Anders Bråthen, og byggmester Jacob Nilsen (Jakob i Tre) besørget søknaden til Åkra Bygningsråd datert 10-02-1960. Her fremgår det at bygget skal være 20,60 x 10,60 meter og bygges i enten engelsk mur eller betong i 2 etasjer, bebygget areal 218m² og gulvflate 436m². Tomten ses nederst til øyre på bildet.

Kalkulert pris kr. 96.000,00. Planene ble noe endret ved at huset fikk et utbygg og galge i sør slik at arealene ble 266/532m². Edvard Bong hadde grunnarbeidet, byggmester Jakob Nilsen utførte trearbeidet og murerarbeidet ble utført av Kristen Eriksen. Det nye bøteriet fikk egen kai bygget av Lars Folkedal.

Nybygget ble tatt i bruk vinteren 1960 og den endelige prislappen ble ca. kr. 115.000,00.

Forhandlerkontrakten med Mobil Oil AS Norge tilførte bedriften kr. 10.000,- som byggetilskudd for at bøteriet etablerte bunkersstasjon..

NYBYGGET FRA 1960

Nybygget fra 1960

Ett år senere – den 4. desember 1961 – ble nybygget påført store skader da deler av taket blåste av i et orkanaktige uvær..

1. etasje var delt på langs med midtvegg. Den søre delen ble brukt til reparasjonsarbeider. Den nordre delen var delt i to, nyproduksjon, tilskjæring og sammenmasking fikk den østre delen, butikken fikk arealet mot nordvest (mot kaien) og mellom disse to avdelingene ble kontoret plassert.

Etableringen på Sjøensodden ble også starten på Trålbøteriets ”forretningsdrift” – d.v.s. salg av varer og tjenester som ikke var direkte knyttet til fiskeredskap. ÅTB ble forhandler for oljeselskapet MOBIL og solgte gassolje/solar, bensin og smøreljer. Det ble satt opp en 40m³ solaroljetank med elektrisk pumpe og telleverk. Bensin ble kjøpt inn på solide stålfat og solgt/utmålt ved hjelp av håndpumpe av den typen som hadde 2 glassbeholdere a 5 liter. Dette var i den tiden kystfiskerne hadde Marna, Solo, Slepner og FM bensinmotorer i sine båter.

Trålerflåten økte nå år for år og behovet for redskaper likeså slik at arbeidsstokken mått utvidets. I denne perioden var følgende ansatt: Knut Henry Sand, Johan K. Sandhåland, Osvald Olsen, Arne Johan Gabrielsen, Anders Viland, Johan Våge, Gunleiv K. Våge, Jørgen Våge, Oliver Våge, Johannes Våge, Karl Hemnes, Simon H. Larsen, Helmer Larsen, Halvard Liknes, Kristen M. Kristensen, Ottar Vea, Jakob Båshus, Johannes Våge, Erik Salvesen, Ingvald Våge, Peder Olsen og Hans Ole Østhus.

NYBYGGET MÅ UTVIDES.

I mars 1963 blir det sendt en ny byggeanmeldelse til Åkra Bygningsråd. I skrivet begrunner en utvidelsen som følger:

”På grunn av den store ekspansjonen i trålfisket de siste to-tre årene, er våre produksjons- og reparasjonsarbeider av tråler tredoblet. Bedriften har nå 20 mann i arbeid, men med den utvikling dette fisket har hatt i vårt distrikt den siste tid, må vi regne med å øke arbeidsstokken ytterligere om vi skal kunne makte å dekke etterspørselen i tiden fremover.”

Planen er å bygge på produksjonsbygget 1.1/2 etasje slik at samlet gulvareal blir på vel 800m².

Søknad til Kommunal og Arbeidsdepartementet om byggeløyve er datert 01-04-63. Åkra Bygningsråd behandlet og godkjente byggeplanen i møte den 1. april 1963 og Rogaland Fylkesforsyningsnemnds godkjenning, hvor de setter som krav at byggingen må være igangsatt innen 6 uker, er datert 10/10-63.

Olav er kjent for at han handler fort når han har bestemt seg, men i dette tilfellet må han ha tatt noen sjanser og/eller ha mottatt noen muntlige tilsagn. Det viser seg nemlig at Kommuneingeniøren i Åkra har datert sin ”ferdigattest” allerede den 19. november 1963.

Åkrehamn Trålbøteri bygger ut

Åkrehamn Trålbøteri er en bedrift i fremgang. Fra en beskjeden begynnelse for 8 år siden har disponert *Olav Hemnes* arbeidet den opp til et betydelig omfang. De første årene holdt trålbøteriet til i et eldre sjøhus, men der

Åkrehamn Trålbøteri slik det presenterer seg i dag.

ble for lite plass, og Hemnes satset på nybygg i betong som siden er utvidet, slik at en i dag har et moderne bygg på 3½ etasje.

20 mann er i arbeid ved trålbøteriet, og de har hendene mer enn fulle med reparasjoner og fremstilling av nye tråler som det kommer bestillinger på fra nord og syd. Mellom 300 og 400 fartøyanløp er det i året. I år er det

blitt laget ca. 400 nye tråler, og tallet på reparasjoner er oppe i ca. 1000. Eksporten er også kommet i gang, blant annet til Island og Færøyane. Trål fra Åkrehamn Trålbøteri er i bruk på den indiske kysten i tilknytning til det norsk-indiske prosjektet.

I en samtale forteller *Olav Hemnes* at denne virksomheten egentlig begynte med et svensk initiativ. *Kurt Alexanderson* fra *Hönö* kom til Åkrehamn og begynte å lage snurrevad. Det var mange norske fartøyer som tidligere gikk til Sverige for å få snurrevad eller reparere redskapen. Hemnes var blant de 3—5 mann i arbeid på *Karmøy Notbinderi* som den bedriften hette. *Alexandersson* flyttet til *Bergen* i 1955.

Imidlertid begynte det uvanlig rike rekefisket utenfor *Karmøy*, og trålfisket i *Nordsjøen* utviklet seg til et betydelig fiske som ledd i omstillingen fra feilslått kystfiske til havfiske. *Olav Hemnes* så mulighetene og viste at han var mann for å nytte dem ut.

I dag er fiskerhavnen i Åkrehamn et betydelig sentrum. Utfør trålbøteriet er det romslig kai med bunkringsstasjon. *Brødrene Hauge* har rekemottak, og like ved ligger *Åkrehamn Sildoljefabrikk* som er stor avtaker av skittfisk og augnepål.

Artikkel fra Haugesunds Avis

Der er penger i trål

Det var her det begynte, i annen etasje i dette sjøhuset. I forgrunnen: Olav Hemnes.

Det har vært sagt så mange pene ting om karmøybuens initiativ og tiltakslyst i den senere tid, at en kunne være fristet til å undersøke nærmere. Og det har vi gjort, ihvertfall i ett tilfelle, hvilket vi skal komme tilbake til.

Vi husker kanskje særlig skipsreder Thomas Chr. Håa-lund's berømmelse av karmøybuens i det fengende foredraget han holdt i Haugesunds rådhus for det såkalte Hime-utvalget, som skal gi oss flyplass, og der Haaland bl. a. påpekte det oppsiktsvekkende i at Karmøykommunens skatteinntekter angivelig har nådd samme høyde som i de gylde århundrer, noe som mer enn mange ord skulle fortelle at folket på Karmøy ikke har gått opp, men tvertimot har funnet frem til nye måter å tjene gode penger på.

Det var ellers en referat-sak i Akra kommunestyrets siste møte, som satte oss på sporet av en slik karmøysk initiativ-taker. Nå visste vi riktignok om Akrehamns Trålbøteri på forhånd, men at bedriftens fremgang hadde vært så stor, som den har vært, visste vi ikke. I kommunestyret ble det referert en henvendelse som Akra Fisharlag har gjort til Rogaland Fiskeauktlag, med sikte på å få lagt det store sentral-fiskeauktlaget til Akrehamn — og i denne henvendelse het det bl. a. at Akrehamn Trålbøteri har nået sin omsetning fra en million kroner i 1962 til anslagsvis halvannen million kroner for ipsestående år.

— Er dette sant, disponent

Olav Hemnes?

— Ja, det er vel ingen vits i å skjule det.

Vi kan forresten legge til at omsetningen i 1961, var ca. 600.000 kroner, så det har i sannhet vært en pen fremgang for en enkelt bedrift, som vi skal høre litt nærmere om:

SOM MANNEN — SÅ VERKET

— Det hele begynte vel egentlig med et svensk initiativ, Hemnes?

— Ja, en kan kanskje si det slik. Det var Kurt Alexanderson fra Høns i Göteborg som kom til Akrehamn og begynte å lage smurrevad (en slags trål) i annen-etagen i et eldre sjøhus. Det hadde jo vært slik at mange norske fartøyer — også fra Karmøy — hadde gått til Sverige for å få smurrevad eller få reparert redskapet. Og da var det nærliggende for en svenske å starte slik virksomhet på Karmøy, (en annen versjon av Muhaamed og beget). Det het da Karmøy Netbinderi, og Olav Hemnes var blant de tre til fem karene som arbeidet for Alexanderson i seks-ått år, inntil svensken i 1956 flyttet til et tilsvarende firma i Bergen.

I MELLOMTIDEN begynte det usædvanlig rike reke-fisket utenfor Karmøy, samtidig som trål-fisket i Nordsjøen utviklet seg mer og mer. Dette fikk da Olav Hemnes til å stifte det nåværende Akrehamn Trålbøteri, som ble startet i det nevnte sjøhus med noen få mann og som i dag holder til i et stort nybygg, strategisk beliggende

En solskinnshistorie om karmøybuens sagnomsuste initiativ og virkestrang — en bedrift som har fordoblet omsetningen hvert år over en lengre periode — til en omsetning på 1.5 mill. kroner i år

ved den sterkt trafikkerte havnen. Først ble dette nybygget oppført i to etasjer, men det ble snart nødvendig med utvidelse og i sommer ble man ferdig med en påbygging, som har gitt ytterligere halvannen etasje — lyse og moderne lokaler på alle måter. Og i dag beskjeftiger bedriften ca. 20 mann — som også må arbeide utskjellig overtid for å få unna alt sammen.

Det kan neppe interessere så mange å høre om gangen i produksjonen av en trål, enlen den nå koster to tusen kroner (billigste) eller åtte tusen kroner (dyreste) — selv om det kanskje kunne være interessant å f. eks. telle maskene. Men vi kan ihvertfall fortelle at garnmaterialet i trålen kommer ferdig fra fabrikk, maskinmessig bundet i de enskellige maskestørrelser. Og så er det da trålbøteriets sak å knytte delene

sammen til de forskjellige tråltypene. Deretter påbegynnes monteringen av selve trålen — og til det har man tyve meter lange haller, hvor alt er innrettet mest mulig rasjonelt.

NOEN TALL vil straks interessere flere: I år regner man med at tallet på fartøyanløp ved Akrehamn Trålbøteri vil bli ca. 540. Det blir laget ca. 400 nye tråler i år og til reparasjon vil man ha fått ca. 1.000 i årets løp, slik at den ene halvpart av arbeidsstokken er opptatt med reparasjon og den andre med produksjon. I tillegg til dette, sendes nye tråler til de forskjellige steder langs kysten, og kundekretsen øker stadig. Nå er det også kommet i gang eksport — idet trål fra Akrehamn er i bruk på den indiske kyst, i tilknytning til det norske hjelpeprosjektet der.

Johan Kaspersen, Olav Hemnes, Helmer Larsen. Montering av en reketrål

Brødrene Torsen, fra venstre Gabriel (Gebben), Torin og Edvart, sitter her i Åkrehamn og slapper av på ikke mindre enn en «torpedo» fra krigens dager – en uladet torpedo som ble slept i overflatestilling av en militær båt og brukt til å finn eller registrere ubåter og muligens miner. Så her satt de da likevel ganske trygt.

Også bildet under et tatt i Åkrehamn, på brygga en solskinnsdag i 1949. De som sitter fremst er fra venstre Erling Torsen, Olav Hebnes, Einar Torsen, Ellen Torsen, Karl (Kallemann) Pedersen og Leif Pedersen. Og bak ser vi fra venstre Torvald Egeland, Gabriel (Gebben) Torsen, Elias (Iljas) Torsen, Knut Svendsen med datteren Liv Else, Helmer Grindhaug, Jørgen Sjursen, Johan Hansen og Peder Hansen.

Åkrehamn Trålbøteri

etter utvidelsen i 1963

Tidlig i 1963 ble staben ytterligere utvidet med Gabriel Våge, Trygve K. Ådland. Johannes R. Sjøen hadde til nå vært regnskapsfører og Olav selv hadde stått for fakturaskrivning og annet kontorarbeid på kveldstid. Nå ble dette arbeidet så omfattende at Knut M. Knutsen ble ansatt som kontormedarbeider og Johannes R. Sjøen ble firmaets revisor.

Nå fikk en plutselig veldig god plass. Sjefen fikk til og med eget kontor i byggets 3. etasje. Nyproduksjonen ble flyttet opp i de nye etasjene og lokalet i 1. etasje ble omgjort til større kontor og butikk.

Regnskapet hadde de to siste årene vært ført på et såkalt "gjennomskriftsystem" men i 1964 ble det anskaffet en "Odnehr" maskin og Trålbøteriet legger om til "maskinbokholderi".

Den 15. august 1963 ble Åkrehamn Trålbøteri registrert som aksjeselskapet Åkrehamn Trålbøteri A/S.

Aksjeeierne var Judith og Olav Hemnes og som minimini aksjonær Knut M. Knutsen. At en utenfor familien ble aksjeeier skyldes at det på den tiden måtte være 3 personer for å danne aksjeselskap og en av disse måtte ha formell kompetanse til å løse handelsbrev.

Redskapsproduksjonen gikk for fullt og tråler av typen "24 favner", "Stjernetrål" og andre ble levert daglig. I 1962 leverte vi totalt 290 nye tråler, i 1963 425 og i 1964 354.

Videre ble det flere ganger produsert tråler til Norads utviklingsprosjekter.

Trålwire var nå blitt en del av ÅTBs vareutvalg og måle/merkeapparat ble montert på bedriftens egen kai.

Driftsenheten var en elektromotor tilkoplest en girkasse som igjen stod i forbindelse med 2 separate tromler. For å få den nødvendige målelengde ble wirene ledet gjennom et sinnrikt blokkssystem på kaien.

Dette kan i dag synes gammeldags og tungvindt. Men, sammenlignet med den "gamle" måten så var det et stort framskritt. Tidligere la båtene seg ved "foreningskaien", leide en bil eller traktor til å trekke de to wirene fra trålvinsjen, over kaien, over Strandavegen, videre oppover Åkravegen til Krossen

Om det noen gang var med i ledelsens planer og forretningsidé at "butikken" med tid og stunder skulle bli distriktets største jernvare, maskin og skipsutstysforretning er ikke lett å få øye på. Det startet med at en ble Mobils representant og solgte oljer. Videre ble det fra kystfiskernes side ytret ønske om å få mulighet til å kunne kjøpt fiskekroker, forsyn, gummimakk og garnbusser etc.. Olav fikk Bjarne Johannessen til å lage en tre meter lang disk med fire skufferader. På veggen bak disken ble det snekret hyller med bl.a. en spesiell seksjon med rom for de forskjellige trådtykkelser.

Men, det viste seg snart at våre fiskerikunder hadde behov for mer enn fiskeredskaper og ikke alt var tilgjengelig hos de andre butikkene i bygda. Når ÅTB hadde kjøreturer til Haugesund hadde sjåføren ofte med seg handlelister hvor det for eksempel stod at Ola Vea skulle ha en skiftenøkkel, Hans P. en ny greaskopp og Harald Gustavsen 5stk. bolter 1/2"x3".

Det var ikke alt som kunne kjøpes i akkurat det antallet en hadde på lappen, en måtte kjøpe hele pakker.

Dermed ble det etter hvert en del rester – spesielt skruer – som lå mer eller mindre sortert i "hysekasser" i butikken.

Det var en stor dag for butikken da den første stålreolen ble montert – 1 meter bred, 2 meter høy, 30 cm dyp. I reolen ble det montert 10 hyller og satt inn en masse skillevegger. Så ble innholdet i hysekassene sortert, plassert i sine respektive rom og behørig merket. Etter hvert ble reolen full av svarte bolter fra 5/16" til 3/4" dia og lengder opp mot 5-6 tommer. Utvalget ble rost og beundret - -!

Med tid og stunder ble vareutvalget mer eller mindre tilfeldig utvidet. Assortimentet bar nok tidvis preg av at nå hadde en handelsreisende nyss vært innom denne lille butikken som var nabo med den illeluktende sildoljefabrikken.

Utviklingen når oss her ute i havgapet og bensinfatene blir skiftet ut med nedgravd tank og på kaien monteres en skinnende rød elektrisk pumpe.

Oljefyring ble i disse årene en mer og mer vanlig form for oppvarming i privatboliger. Få eller ingen hadde i begynnelsen tanker og skikkelig rør/pumpeopplegg. De fleste hadde et fat liggende inne i kjelleren. ÅTB ble med på denne karusellen og atskillige fat fyringsolje som ble kjørt ut med Opel varevogn med tilhenger, tippet av på medbrakt gummifender og trillet over stakk og stein og trapper inn i kundenes kjellere. Dette var selvfølgelig en håpløs måte å distribuere olje på. En sesong eller to senere ble det anskaffet lastebil og i sesongen ble den utstyrt med tank, aggregat og en bra lang slange. Da ble det nærmest en lek å kjøre ut olje.

En etablering av landbasert industri som skulle få enorm betydning for vårt distrikt i årene fremover var nå under planlegging og den 11. juni 1963 fattet Hydro vedtaket om at et nytt aluminiumsverk skal bygges på Håvik. Det var nok bare et fåtall om noen av oss vanlige som fattet betydningen av at Alnor ble bygget. Vi kan ikke fordype oss i dette, men for ÅTB ble det et nytt marked. Vi fikk bl.a. agenturet for NSV på sveisegasser og vi fikk en hel del leveringer av gass og litt av andre varer til firma som ble underentreprenører i utbyggingen av dette enorme industriprosjektet. Denne etableringen ble også den nye arbeidsplassen for mange fiskere som etter hvert ble "overflødige" i fiskeriene og/eller som frivillig valgte å slutte som fiskere for heller å prøve seg som industriarbeidere.

«M/S LINDY»

Hans Vedø og sønner i Sævelandsvik kjøpte dette fartøyet fra England i 1938 for kr. 50.000,00. Båten var bygget i Sverige og utstyr med en Bolinder motor på 100 hk og var rigget for snurrevadfisket. «Lindy» drev snurrevadfisket i Nordsjøen fram til 1950. Hver av linene bestod av 12x120 fav. dvs. 1440 favner på hver side. Fra 1950 ble det slutt på snurrevadfisket og «Lindy» ble rigget om for tråling etter sild i Nordsjøen. Senere deltok «Lindy» i industritrålfisket til den ble kondemnert i 19??.

«M/S LEIK»

Sigmund Sund har vært en av våre beste kunder gjennom 50 år. Fiskeriredskaper og annet utstyr er kjøpt på Trålbøteriet.

«M/S LEIK» ble bygget i Kopervik i 1978 som «Taits». Etter flere år i Skottland er båten nå kommet tilbake til Karmøy. Eier: AS Leik, Kopervik.

Foto: Frank Iversen

Bildet viser Åkrehamn Trålbøteri AS sitt bygg på Sjøensodden med alle sine 3 1/2 etasjer. Ved kaien ligger Ola Veas «Eggøy» og Hermann og Georg Færøvik sin tråler «Sulevær». Bygningen midt på bildet viser Aakrehamn Sildoljefabrikk AS sitt lager og administrasjonsbygg.

Da trålbøteriet i 1966 flyttet inn i sitt nybygg på Øyna, kjøpte Sildoljefabrikken trålbøteriets bygg på Sjøensodden og tok det i bruk til administrasjon, laboratorium og lager.

I ??? satte en pyroman fyr på huset som ble totalskadet og senere erstattet med nybygg.

Tilbake til Øyna

Å fiske sild og makrell med snurpenot var en velkjent fiskemetode. Men nå – 1962 - ble det forsøkt med not som ble kastet og snurpet direkte fra snurpebåten, uten bruk av dorryer. Kraftblokk-/ringnotfisket var i gang, metoden var under stadig forbedring og etter hvert måtte selv de mest skeptiske innrømme at denne metoden var effektiv og hadde framtiden for seg.

Behovet for nye redskaper av denne typen ble etter hvert stor og reparasjonsbehovet helt enormt. For ÅTB ble dette en ”kattepine”. Firmaet hadde fagfolk men lokalene var totalt uegnet til å håndtere denne type redskaper. Skulle en bli med i produksjon og reparasjon av ringnøter var det absolutt nødvendig med nye lokaler. Det ble gjort flere forsøk på å få kjøpt nabotomten i sør, men en endelig aksept på de fremlagte tilbud lot vente på seg.

Så ble det kjent at Karl Grindhaugs arvinger kunne tenke seg å selge sin eiendom på Øyna.

Dette var nabotomten til der hvor Karmøy Notbinderi/Åkrehamn Trålbøteri ble startet.

Tomten/eiendommen med påstående sildesalteri gnr. 15 bnr, 52 og 941 ble kjøpt den 20. sept. 1965 for en omforent pris av kr. 42.000.-.

Huset ble kjøpt i den stand det var, men vi måtte rive det for å få plass til første byggetrinn. Kaien måtte også forsterkes og utbedres. Grindhaugs eiendom bak fartøyet

1. Byggetrinn Øyavegen

Arkitekt Egil Levik i arkitektfirmaet Retzius & Bjoland, Stavanger ble engasjert og før detaljerte tegninger foreligger blir søknad om oppføring av industribygg sendt Karmøy Bygningsråd den 16. august 1965.

Ferdige tegninger er datert 01-09-65, byggetillatelse ble gitt den 06-10-65, Haaland, Landsnes & Thuestad AS får byggeoppdraget og siv. ing. Jakob Vabø, MNIF, Hauge-sund, får ansvaret for tekniske beregninger og byggeledelse.

Midtsommers 1966 står praktbygget ferdig.

Grunnflate 540m² og tre hele etasjer med stålpuessede betong-gulv, stor takhøyde og to søyleløse arealer i hver etasje.

Olav Hemnes og arkitekt Egil Levik er på inspeksjon i nybyggets 2. etg. I bakgrunnen Bård Hauges sjøhus.

1966: Gunnar Gilje – ikke i pakt med arbeidsmiljøloven.

Det ble anskaffet kraftblokker og annet utstyr slik at en nå sto godt rustet til å kunne reparere og produsere ringnøter i tillegg til tråler og snurrevad. Bygget var slett ikke ferdig før snurperne lå på tørn for å få sine nøter reparert. Forventningene ledelsen og de ansatte hadde til bygget og mengden av reparasjonsoppdrag av ringnøter overgikk alle spådommer.

Tilgangen på reparasjonsoppdrag ble slik at en kunne/måtte jobbe natt og dag for at båtene skulle slippe å ligge i land altfor lenge.

Denne store ordrepågangen til tross, ett prinsipp var sjefen urokkelig på – søndag er helligdag og derfor er det stans i arbeidet fra lørdag kl. 24.00 til søndag kl. 24.00 - uansett oppdragmengden.

Åkrehamn Trålbøteri A.s

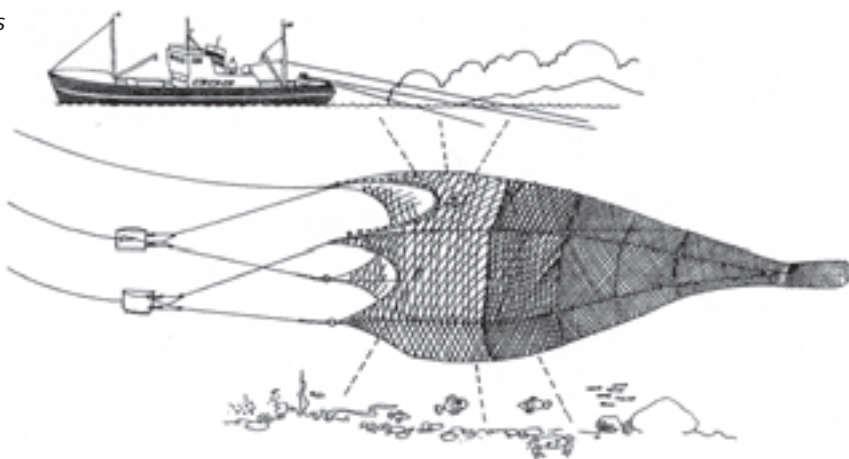
TRÅLINGEN FOREGÅR PÅ FØLGENDE MÅTE

Trålen med fiskepose settes først ut i sjøen, så følger haneføttene – ca. 25 meter, som er festet til trålen. Deretter følger svipelinene – ca. 110 meter, som igjen er festet til haneføttene i ene enden og til tråldørene i andre enden. Så settes tråldørene ut, størrelsen kan variere fra 120 x 90 cm ca. 80 kg pr. stk for de som brukes av de mindre rekekrålerne til 325 x 200 cm vekt ca. 1500 kg. pr. stk. for de større rekekrålerne.

De to trålwirene variere fra 7 mm diameter til 20 mm i diameter og lengden kan være fra 700 meter til 1000 meter.

Tråldørene gjør at trålen blir åpnet sideveis.

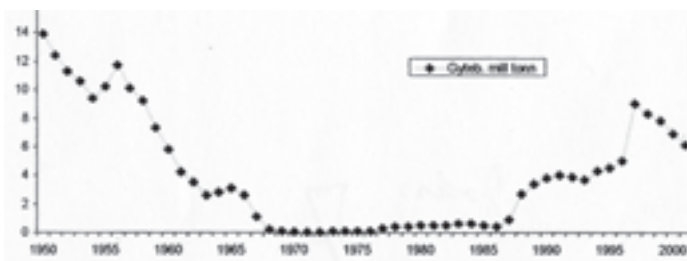
Plastkulene i overkant på trålen gjør at trålen åpnes i høyden og kjetting eller blyringer holder trålen ned til bunnen. Den fisken og/eller reke som befinner seg mellom de to sett tråldører svipeliner og haneføtter blir jaget inn mot midten for så til slutt å bli fanget av trålen og inn i trålposen.

Tråling er visst heller ikke hva det var. Nå har man elektroniske instrumenter for det meste: hvor dypt trålen går, hvor mye fisk der er i posen etc. Man slipper å hale inn på måfå.

I 1965 kom ringnot/kraftblokk for alvor i bruk, noe som nok ble et alvorlig problem for fiskeøkologien. Nå ble det imidlertid slutt med det slitsomme arbeide med dorryer. Fartøyet går selv ut noten, snurper bunnen og tørker inn noten. Videre suges nå fisken opp direkte i tanker. Silderisp overalt er visst historie nå.

Norsk vårgytende sild. Kurven viser gytebestandens størrelse i perioden 1950-2001, som startet med 14 millioner tonn i 1950. Av dette ble 770 000 tonn fisket opp det året. På grunn av overfiske falt fangsten til nesten ingen ting fra ca. 1970 til 1987, men har tatt seg opp de siste 20 årene pga strenge reguleringer (bilde fra Arne Johannessen og Magne Misje: "Rott jer sammen")

Skotter på besøk i Åkrehamn

«Que Vadis» og skipper Macalinden i full fart på kaien i Ayr. Noe må ordnes før avgang til fiskefeltet.

Kraftblokkfisket smittet også over til Skottland. Elias Håkonsen hadde en venn og kollega i Peterhead – James Lovie. Han hadde behov for et sted å få reparert sin snurpenot og Elias hadde nok anbefalt ÅTB. Dette resulterte i et kundeforhold som varte så lenge Lovie drev fisket. Vi utførte mange reparasjoner og levert og en ny snurpenot til Jimmy – det var det navnet vi og han brukte til daglig.

Andre gode kunder vi handlet med i mange år var George West og MacAlinden som også kjøpte ny not og fikk utført mange reparasjoner hos oss.

Nå som da hendte det at redskaper og utstyr ikke virket som en hadde tenkt. MacAlinden hadde kjøpt en brukt snurpenot som skulle være i tipp topp stand. Men, den fisket ikke som den skulle. Olav og Nutte ble beordret til Skottland for å se på problemet. Etter en dag på sjøen konstaterte Olav feilen. Båten – "Quo Vadis" - hadde fått installert ny Triplex i stedet for den mer umoderne Rappblokken. Når Triplexen ble innstilt og brukt slik som den skulle var problemet løst. Olav og Nutte fikk noen fine dager i Ayr og området rundt denne byen samtidig som de fikk være med på snurpefiske i Irskesjøen et par netter.

Etter noen år fikk skottene sine egne notbøterier og vi mistet etter hvert kontakten med disse fiskerne.

På besøk i den berømte parken i AYR

Bøteriavdelingen

Åkrehamn

Bøteriavdelingen har vært den ledende avdeling innen ÅTB. Det var denne avdelingen som var startgrunnlaget for bedriften og som hele tiden har vært lokomotivet som har dratt med seg de andre avdelingene. At noen vogner/avdelinger synes å ha fått egen motor så rokker ikke dette ved dette historiske faktum.

Bøteriavdelingen er sannsynligvis den avdelingen som har hatt minst endring i sine produksjons og reparasjonsprosesser.

Fortsatt er det bøtenål, kniv og en bøtekrakk som er de viktigste verktøyene.

I de første årene var råstoffene naturprodukter – tråd og tau av bomull, hamp, sisal, manila og kokus. I dag er det kun kunstfibre som er i bruk – naturproduktene og redskapsrester derav finnes nesten kun som pynt i peisestuer og eller som utstilling på museer.

Selvfølgelig er trålrøskene blitt enormt mye større. I de første årene var det ingen problem å få en ny trål inn i sjefens Opel Rekord varebil.

Skulle brukte tråler transporteres måtte tilhengeren koples til, sjefen ville ikke ha ikke ha lukt og saltvann i bilen.

I dag utføres slike transporter med spesialtrommelbil.

På bedriftens kai og inne i bøte og produksjonshallene flyttes trålene med hydrauliske nettromler som nærmer seg tivoliets pariserhjul i diameter.

Helmer Larsen, Jakob Båshus og Erik Salvesen bøter ringnot på samme måte som i starten.

Bøteriets spesialbil for transport av tråler.

I de første årene så ble alt konstruksjonsarbeid gjort for hånd.

Tegninger, mengdeberegninger av materialer og arbeidstid etc. måtte utføres på den håndgripelige måten.

Det er ikke få tråler og snurrevad sjefen har tegnet og kalkulert på denne måten.

Med tiden ble det anskaffet spritduplikator og enda senere en liten offsetmaskin slik at originaltegningen kunne mangfoldiggjøres.

Kopimaskinen var enda ikke kommet til Åkrehamn.

Avdelingen har i alle år hatt dyktige fagfolk.

Det vil føre for langt å gi alle en fortjent omtale, men noen må nevnes.

Johan K. Sandhåland , født 26-01-23, begynte som sesongarbeider i ÅTB i 1955.

Som så mange andre karmøybuer deltok han i vintersildfisket utover i 50 årene men sluttet som fisker og ble fast ansatt.

Johan ble snart Olavs ”høyre hånd” og innen kort tid også bøteriets første arbeidsformann.

Johan og Olav er svogere – gift med hver sin søster. Johan var en meget dyktig fagmann, en knakende kjekk kar, godt likt av både kollegaene, ledelsen og bøteriets kunder.

Etter en lang og tro tjeneste sluttet han i jobben ved oppnådd aldersgrense.

På bilde er Johan sammen med sine to sønner.

Oddvar (stående) har vært ansatt siden 1970. Og er i dag avdelingsleder for binderiavdelingen. Kjell var ansatt ved ÅTB i ungdomsårene og etter noen år som sjømann kom han tilbake og er nå ansatt i bøteriavdelingen.

Av andre navn som må nevnes er Simon H. Larsen som overtok som arbeidsformann etter Johan. Gunleiv Våge, dyktig bøter og spleiser, Osvald Olsen tilskjæreren med sans for å utnytte råstoffet optimalt. Knut Henry Sand, som alltid var parat, og var det ting som hastet tok han jobben med hjem i sin private bøtestue og gjorde jobben ferdig til neste morgen.

Fra venstre: Jørgen Kvilhaugsvik, Jakob Båshus og Karl Hemnes

Fra venstre: Jakob Båshus, Karl Hemnes, Erik Salvesen, Anders Viland og Trygve Ådland. Reparasjon av ringnot.

Fra venstre: Osvald Olsen, Gabriel Våge og Erik Salvesen. Reparasjon av ringnot.

Gunleiv Våge og Truc Mai Nguyen er interessert i om vi måler rett. Far og sønn (Olav/Terje) drøfter tråldetaljer.

2. OG 3. GENERASJON NOTBØTERE..

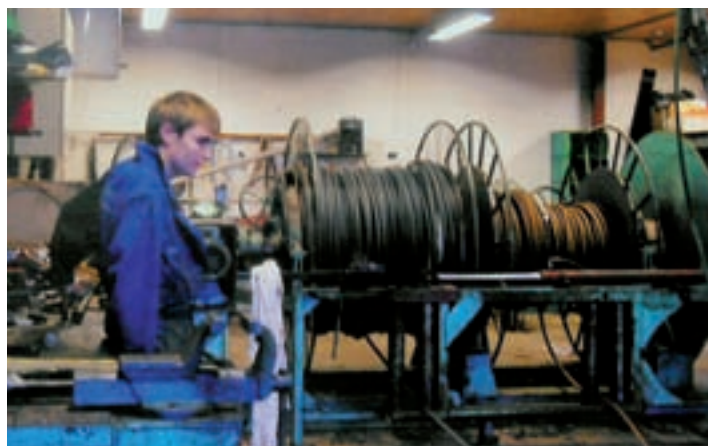
I 1974 ble Terje Hemnes 2. generasjon notbøter ansatt i firmaet. Han fikk noen år i en god skole med sin onkel og far som dyktige lærere.

Da Johan ble pensjonist overtok Terje ledelsen av avdelingen.

Som seg hør og bør tilførte han nye måter å gjøre ting på bl. a. anskaffet han tekniske hjelpemidler og datautstyr for å effektivisere så vel konstruksjonsarbeidet som selve produksjonen

Arbeidsmengden økte og for å styrke ledelsen ble Jarle Einar Gundersen ansatt som arbeidsformann og Terje ble driftsleder.

I 2004 ble Jan Olav Hemnes ansatt i ÅTB og det er nå 3 generasjoner notbøtere i arbeid samtidig ved bedriften.

Jan Olav Hemnes måler wire 2.

Hva den nye generasjonen duger til og vil finne på har vi enda ikke fått noen klare bevis på, men det tegner bra.

ELEKTRONIKKAVDELINGEN

Vi er nå kommet ut i 70 årene og fartøyene er inne i rivende utvikling både hva størrelse og utstyr angår. I styrehusene blir det stadig montert nytt moderne utstyr for kommunikasjon, navigasjon og fiskeleteing.

Et stort antall fartøy er innom Åkrehamn hver uke og vi får ofte forespørsel om å skaffe servicefolk til å reparere utstyr som ikke virker helt tilfredsstillende.

Ole Egil Knutsen, radiotekniker, fra Syre, var ansatt hos Budal Radio i Kopervik.

Mange av de lokale fartøyeiere benyttet han til å holde det elektroniske utstyr i driftsklar stand.

Etter hvert ble det flere og flere som overfor ÅTB ledelsen ga uttrykk for at det var ønskelig med et elektroverksted i Åkrehamn og som mer enn antydte at Ole Egil var den rette personen.

Det ble innledet samtaler og i skriv datert 26. september 1974 fra Teledirektoratet blir det bekreftet at Åkrehamn Trålbøteri AS er godkjent som skipsradioinstallatør.

Ole Egil fikk tildelt de lokalene som i dag huser vår Bokholderiavdeling. Det ble kjøpt inn en hel del utstyr og på taket av hovedbygget ble det montert forskjellige antenner for radio, vhf og radar.

Det var ikke lett å komme inn på markedet, de etablerte elektrofirmaene hadde nemlig sikret seg enerettighetene for de fleste anerkjente merkevarer.

Derfor ble vi ikke akkurat ønsket så veldig velkommen av de firmaene i distriktet som drev i denne bransjen, men vi ble veldig godt mottatt av våre fiskerikunder.

I perioder hadde Ole Egil to av sine sambygdinger, Lars Magne Solstad og Karl Eriksen, med som hjelpemenn i avdelingen.

Det var et ønske at avdelingen skulle få to faste dyktige teknikere. Men dette syntes å bli vanskelig å få til uten at det måtte satses betydelige midler. Ledelsen vurderte en slik satsing så usikker og konkurransepreget at en valgte å drive "i det små".

I 1979 ble det stadig oftere snakk om avdelingen hadde livets rett.

Resultatet ble at avdelingen ble solgt til K/S A/S Vico iflg. avtale undertegnet 26-11.

Ole Egil blir ansatt hos Vico.

Av avtalen fremgår det blant annet at Vico overtar varer og utstyr og forplikter seg til å drive avdelingen fram til 1984 med mulighet til årlige fornyelser.

Samarbeidet ble avsluttet i 1984.

Ole Egil Knutsen

Noe helt nytt

Å bearbeide tråd til garnbuss/notlin er en prosess som har vært gjort av fiskerne i vårt distrikt i lange tider – kanskje i århundrer. Noen hver av oss husker hjem hvor det var slått en spiker i vinduskarmen som feste for håndarbeidet – binding av sild og seigarn. I uværperioder og i sene kveldstimer er det nok laget buss til atskillige garnlenker på denne måten.

Men, i 1965 stod ÅTB for noe helt nytt – maskinproduksjon av notlin. Olav var stadig på farten i inn og utland og fikk med seg ideer om nye måter å drive bøterivirksomheten på. En av de tingene han i denne sammenheng oppdaget var at de som hadde maskiner for fremstilling av notlin enklere kunne få fram notlinstykker som var tilpasset den videre redskapsproduksjon. De kunne legge opp den maskinelle produksjon slik at maskestørrelse, lengde og bredde på notlinstykkene hadde de mest rasjonelle dimensjoner for produksjon av de aktuelle tråltypene. Ved å ha kontroll over notlinproduksjonen kunne en unngå at stykkene ble for store slik at det ble mye ubrukelig avskjær eller at de ble for små noe som medførte ekstra arbeid med å maske flere stykker sammen.

Bindemaskinene var veldig dyre, men sjefen ble ikke mer skremt enn at han kontaktet maskinagentene og ba om tilbud.

En av disse agentene hadde kontakt med et firma i Bergen som skulle skifte ut en del eldre maskiner med nye. De gamle var for salg for en forholdsvis billig penge og selv om de var heller umoderne så kunne de være tjenelige i en oppstartsfase og skaffe ÅTB nyttig og billig erfaring i denne type produksjon.

Som tenkt så gjort. Året 1966 reiste Olav sammen med Gunnar Gilje (gift med Olavs søster Lilly) til O. Nilsens Sønner AS i Bergen.

*Den første bindemaskinen i Karmøy.
Solveig Knutsen og Sigrid Våge er
maskinoperatører.*

Maskintekniker Gunnar Gilje «Giljen» på inspeksjon.

Der fikk de se maskinene i produksjon noen dager før flere av våre ansatte ble sendt nordover for å demontere maskinene.

Her i Åkrehamn var vi innspurten med en større ordre på tråler som skulle leveres til et Norad prosjekt i India og varene skulle skipes ut via Bergen.

Ludvig Pedersen/"Marstein"s store Volvo snutelastebil ble lånt. Trålene ble lastet på bilen og det ble et veldig stort lass. Plass ble bestilt med M/F "Sunnhordland" fra Tittelsnes til Bergen. Ferjemannskap og speditøren på Tittelsnes ble svært så overrasket da de så kjøredoningen og mente at det var tilnærmet umulig å få denne store fullastede bilen om bord i båten på de sliskene en hadde til rådighet på denne kaien. Bilen skulle ha blitt tatt om bord i Ølen hvor det var ferjestø. Etter mye om og men ble sliskene lagt på plass og med Knut Marton bak rattet startet ombordkjøringen.

Det som de fleste, Olav inklusive, ikke trodde kunne gå ble likevel vellykket. Bilen kom om bord og etter en hektisk jobb av to mann på hvert framhjul og sjåfør ble bilen manøvrert på plass blant en mengde griseslakt som var opphengt for transport til grossist i Bergen.

Trålene ble avlevert og det tunge maskinutstyr ble lastet på. Heldigvis var dette før veivesenet startet med vektkontroller – om så hadde vært tilfelle måtte vi nok delt lasten i to.

Turen hjem gikk bra helt til vi kjørte tomt for bensin på Veasletta. Tønnes Knutsen kom tilfeldigvis kjørende forbi, han hadde vært og hentet varer på Nattrutten i Kopervik: Bensin ble skaffet og turen fortsatte til Åkrehamn ned til Kaien, opp Dorabrekka til Knut Knutsens løe hvor maskinene skulle lagres en tid.

Neste dag skulle bilen manøvreres på plass for lossing – da var bilen plutselig uten bremses --.

I 1965 kjøpte ÅTB Bård Hauge sin eiendom på Øyna, bygget hvor bøteriet ble startet og som nå var blitt naboeiendommen til nybygget. Her skulle binde-maskinene plasseres.

Kjøpekontrakten er datert 20-09-65. Bygget var i dårlig forfatning og golvene måtte

Bildet viser Bård Hauge sitt sjøhus hvor han drev brenselforretning. Her startet karmøy Notbinderi sin virksomhet i 2. etg. og her fortsatte Åkrehamn Trålbøteri bøterivirksomheten i 1955.

I lokalene bak de 3 vinduene var produksjonslokalene. Lokalet bak vindu nr. 4 fra høyre var kontor og bak vindu 5 var lageret.

Resten av bygget inneholdt impregnering og tjære grytene hvor notlin, tråd og liner ble behandlet.

forsterkes før en kunne sette maskinene inn. Selv etter at huset ble forsterket så var det ikke fritt for at de tunge gammeldagse nettmaskinene fikk huset til å skake i sine sammenføyninger.

Eksakt dato for produksjonsstart har vi ikke men Solveig Knutsen og Sigrid Våge ble ansatt som maskinpassere 1. november –65.

Ensom hane, sjef og reparatør på denne avdelingen var Gunnar Gilje, som fortsatte i denne stillingen til han gikk over i pensjonistenes rekke den 31-12-98. I tillegg var ”Giljen” servicemann/reparatør for plenklippere og annet utstyr.

I starten var det ikke alt som ble produsert som var av førsteklasses kvalitet, derfor ble det en del notlin- stykker som fikk merkelapp med den lite presise teksten:

”kan brukes til litt av hvert”. Men etter hvert som de ansatte fikk kunnskap, kjennskap og erfaring med maskiner og produksjonsfinesser ble det fremstilt notlin av beste kvalitet.

Ingjerd Brænden - Malena Manne, Sigrid Våge, Solveig Knutsen, Sussi Knutsen - Olaug P. Ferkingstad

Lindemann bindemaskin, 250 masker dyp. Ca. 15 slag i minuttet. Maskeleggen/omfaret kan justeres etter behov, fra 12–150 mm. Her viser fronten på maskinen med skytlene/undertråden. Olaug Ferkingstad styrer maskinen.

Gunn Hemnes. Trådgalleriet står bak bindemaskinen. Tråden kan ha en lengde på opp til 2000 meter. Denne tråden går fram til fronten av maskinen og blir knyttet sammen med undertråden.

Norene Hult (foran og Liv Hilde Lund

*Oddvar Sandhåland med strekken.
Her blir nettet strukket til riktig
maskelengde med opp til 5000 kg og
varmebehandlet med steem slik at
knutene sitter godt.
Krympen i tråden blir tatt ut og nettet
får en stabil maskestørrelse.*

Ferdig nett buntes.

Tråd og tau

Fiskeredskaper kan være så mangt, men tråd og tau er som oftest viktige ingredienser. For Trålbøteriet er dette absolutt nødvendige råvarer som måtte kjøpes inn. Etter at vi fikk Bindemaskinene ble behovet for tråd betydelig mye større en tidligere.

I slutten av 1970 årene ble det av og til – hel uformelt – snakket om at det kanskje var en ide å anskaffe maskiner for fremstilling av tråd og tau.

Maskinell produksjon av tråd og tau for første gang en realitet i Karmøy/Rogaland.

Når Olav er kommet dit hen at han lufter sine ideer for sine nære medarbeidere, da er det som regel blitt en endring – ideen er blitt til et mulig prosjekt som det arbeides med.

I 1979 reiser han til Fosnavåg hvor det "tilfeldig" er noen brukte tvinnermaskiner for salg.

Tvinneriet ble startet i 1979 med 3 tvinnemaskiner. Maskinene kom i kasser og ble montert i 2. etasje, der det nå er lager for tauverk på Åkra. Maskinene var i første rekke beregnet til å tvinne tråd kun til vår egen produksjon av nett, og hadde små ringdiametre.

Maskin nr 1 hadde 90mm ring, og ble kun brukt til fortvinning. Maskin nr 2 hadde 120mm ring og kunne brukes til både fortvinning og ettertvinning opp til tråd nr 18. Maskin nr 3 hadde 350mm ring og ble brukt til ettertvinning av tråd nr 24 og oppover og til fortvinning av de tykkeste numrene. Dette gjorde at vi hadde kapasitet til å tvinne alle trådnumre fra nr 210/6x3 og opp til nr 210/96x3. Det ble også kjøpt inn ny Dietze&Schell spolemaskin med 2 hoder for å kunne ta unna spoling. Ingen hadde noen erfaring med tvinning, så det ble en del eksperimentering de første årene.

Etter hvert ble maskin nr 2 flyttet og forlenget og i slutten av 1979 ble den første tau-maskinen kjøpt inn. Dette var en Roblon M66 med kapasitet fra 6-16mm, som var det nyeste og mest moderne på markedet. Igjen ble det mye eksperimentering. Denne gang for å lære å lage tau, og vi fikk heldigvis god hjelp av John Olesen fra Roblon, som kunne gi oss en innføring i tauproduksjon. I 1980 gikk vi til innkjøp av en ny spolemaskin fra Dietze&Schell for at vi skulle kunne ta unna det meste av spoling på dagtid, da mye av spoling ble gjort på kveldstid av Judith Hemnes og Kristine Stava. I 1981 kjøpte vi inn en ny Roblon M55 som kunne lage tau fra 4-10mm mye hurtigere enn M66 maskinen. Vi hadde nå ganske god dekning for det vi trengte av tau og tråd i vår egen produksjon, og vi begynte nå så smått å få eksterne kunder.

I 1982 gikk Norges største redskapsfabrikk, NOFI, konkurs og fra dette boet kjøpte vi blant annet et sett Memmingen linemaskiner og en stor spolemaskin, samt flere nettmaskiner. Dette dannet opptakten til at vi kunne levere tråd også til andre produ-

*Roblon maskin flyttes
fra 2. til 3. etasje*

senter i Norge. Den første store kunden vi fikk var Kristiansands Fiskegarnsfabrik AS, etter at Rosendal Industrier fikk leveringsproblemer, og KFG var på jakt etter en sikker leverandør som kan produsere kolmuletråd. Etter hvert var de så fornøyd med vår kvalitet og leveringsdyktighet at vi fikk levere alle typer tråd fra nr 64-288 og senere kom også de store numrene helt opp til 720. Kolmulefisket i Norge og pollackfisket i USA tok seg veldig opp på slutten av 80-tallet, og vi var stadig i brukmarkedet for å finne passende maskiner som kunne ta den økningen av trådforbruk som kom etter hvert.

Fosnavåg Fiskevegn, var i en periode vår faste leverandør av maskiner, og herfra kjøpte vi en Roblon M66 for 8-16mm tau, en Sima 601 for 4-8mm tau, en Memmingen snøremaskin (som ble tjent inn på 2 måneder....) og diverse spolemaskiner.

Fiskevegn AS på Flatraket var en annen kollega som vi kjøpte spolemaskiner som var rigget for hylseløse spoler (pakkttau). Disse maskinene bygde vi om til å kunne ta spoler med hylser, både i 25mm hylse med 250mm travers og 40mm hylse med 300mm travers. Herfra kjøpte vi også 5 stk Sima T2T enhodete tvinne-maskiner for grovere tau-garn.

Tvinneriet var nå flyttet en etasje opp til 3. etasje, der vi plasserte maskinene på en slik måte at det var mulig at en person kunne holde øye med 3-4 maskiner samtidig. Ettersom tiden gikk ble vi klar over at hvis vi skulle kunne ha en skikkelig kontroll av hele produksjonen, og kunne redusere lagerholdet av garn til produksjonen, var vi også nødt til å ta hånd om tvinneprossessen, som tidligere ble gjort av van Maren i Holland, var vi nødt til å investere i en ringtvinner.

Som bestemt, ble det gjort en del undersøkelser hos brukthandlerne igjen, og vi fant en maskin i Tyskland som kunne passe godt for vårt formål. Maskinen ble besiktiget og det ble bestemt at denne skulle vi kjøpe. Med friskt mot satte vi av gårde til Tyskland og firmaet Traumina. Maskinen så for så vidt grei ut, men det var et språkproblem som gjorde at det var en misforståelse om hvordan vi skulle få maskinen ut..... Der vi trodde den skulle tas rett ut i samme etasje som den sto, var det en vegg..... Maskinen måtte derfor demonteres og tas opp i en heissjakt, uten heis. Knut Korsfur fra Syre Transport var på denne tiden vår faste sjåfør, og kom ned til Tyskland sammen med Kjell Arvid Svendsen (Karmøys ordfører) og skulle være med og demontere og

kjøre maskinen hjem. Tiden gikk, og vi begynte å komme i tidsnød, da vi måtte være ute av Tyskland innen fredag kveld kl 24.00, da det var forbud for trailere å kjøre på Autobahn i helgene. Skrujern og skiftenøkler ble lagt til side og vinkelsliperne ble tatt fram og vi kuttet maskinen opp i seksjoner som vi på forskjellige måter fikk opp heissjakten med jekktaljer, trucker og andre spesialredskaper.....

Ledelsen for det tyske firmaet så vi lite til, da de som regel gikk rundt og ristet på hodet og gjemte seg hver gang vi satte i gang med å dra delene opp heissjakten. Maskinen ble lastet opp og vi tok fatt på hjemreisen og kom oss ut av Tyskland i siste liten. Dette skjedde i den tiden Golfkrigen brøt ut, og vi hadde ikke særlig lyst å være igjen i landet, da det var terrortrusler mot amerikanske baser, og vi kunne se fra Autobahn at de amerikanske styrkene var i beredskap. Maskinen kom hjem, ble utrolig nok montert sammen, og halvparten er i drift ennå.

I 1998 ble hele trålavdelingen flyttet til Husøy, og de største maskinene ble flyttet ned i 1. etasje der monterings- og bøtesalen hadde vært. Vi hadde nå igjen behov for å investere i ny tvinnemaskin, da maskinen vi hadde kjøpt fra Tyskland var begynt å hangle, og vi tok ikke sjansen på at denne skulle kollapse, da dette er hjertet i produksjonen.

Det ble tatt kontakt med Saurer Allma, en av Europas største produsenter av utstyr for tvinning. Valget falt på en AZB-T300 med 40 spindler som passet godt inn i vårt produksjonsspekter. Maskinen ble montert og prøvekjørt i mai 1998 og vi har produsert ca 1300 tonn råvarer på denne.

Skjebnen ville også at vår faste leverandør, Fosnavåg Fiskevegn hadde en Memmingen T13/T linetaumaskin, for salg på denne tiden. Denne passet godt inn i vårt produksjonsspekter, så etter å ha vært og besiktiget maskinen, bestemte vi oss for å investere i denne. Denne maskinen er forskjellig fra de andre taumaskinene, da den har utvendig opptak av tauet, og kan derfor produsere uendelige lengder. Den kan produsere tau på X-spoler, kveiler, spoler, hespler og i kartong direkte. I gamle dager laget man tau på reperbaner, som måtte være like lange som lengden på tauet man skulle lage. Nå kan man lage uendelige lengder tau på maskiner som er 7-8 meter lange.

I den tiden tvinneriet har vært i drift, har det stadig vært forandringer og utvikling av nye tau og trådtyper, og våre kunder har også vært flinke til å si fra hva de ønsker.

De siste investeringene er gjort under påtrykk fra våre kunder, som ønsker at vi også skulle kunne levere tynnere tråd enn 48x3. Vi hadde da valget mellom å forlenge vår nyeste tvinne maskin med 2 seksjoner fra 40 til 56 spindler, eller å investere i en ny Galan PR250 med 12 spindler. Prisforskjellen på disse to investeringene var så marginal at vi bestemte oss for å gå for en ny maskin, da dette også ville gjøre oss mer fleksible i produksjonen. Denne maskinen ble montert og prøvekjørt i slutten av juni 2001 og det er produsert ca 220 tonn tråd på denne pr utgangen av 2006. I tillegg er det produsert en stor mengde garn for tau og trådproduksjon.

I begynnelsen av 2005 kjøpte vi en Sima GS2000 enhodet dobbeltvister med innvendig direkteopptak på X-spole. Dette gjør at vi kan være mer fleksible med å lage tau-garn for lystbåttau da dette har vært et "problembarn" for oss, da vi ikke har hatt et skikkelig tvinnesystem for de tykkere og flerlagte garn. Denne maskinen kan også produsere vårt siste produkt som er "sperregarn" for tørrfiskhjell. I tillegg kjøpte vi en 4-spindlet tvinne maskin som kan produsere tråd opp til nr 160x3, som tilsvarer en diameter på 4mm.

I 2006 bygde vi nytt bygg på Husøy. Dette bygget har et mål på 18 x 60 meter, og er bygd uten søyler. har vi bestilt enda en 12-spindlet tvinne maskin fra Galan, for å erstatte tvinne maskinen som vi kjøpte fra Tyskland i 1991. Den tilsvarer den vi fikk

levert fra samme leverandør i 2001. Denne maskinen er en videreutvikling, og har mulighet for både å produsere fortere og tykkere tråd enn den gamle maskinen.

Stort sett har alt ”spesialutstyr” som gallerier, avspolingsutstyr og annet utstyr som har vært nødvendig for å få til produksjonen blitt laget etter egne tegninger og ideer. Der leverandørene av maskiner har anbefalt utstyr fullt av elektronikk, har vi klart oss med treplanker, kosteskaft og filtbiter, som nok ser noe sekunda ut for utenforstående. Alle reparasjoner og service på maskiner har vi stort sett tatt oss av selv, så avdelingen har derfor vært selvforsynt med mekanikere, noe som nok har vært en stor fordel, spesielt når en maskin selvsagt kolliderer når man minst trengte det og har det travelt. Opp gjennom årene har det vært liten utskifting av arbeidsstokken, noe som har gjort at produksjonen har vært veldig stabil.

ANSATTE I AVDELINGEN I TIDEN 1979-2006:

Jorunn B. Knutsen
Judith Monsen
Odd-Roar Hult
Kirsten Ferkingstad
Sissel Vikra
Åse Sørensen
Sven Arild Berdal
Magne Harald Vedøy
Flemming Bohn
Håvard Langåker
Terje Breidfjord
Gro Langåker
Åse Berge Gundersen

I tillegg var Ole Egil Knutsen, Judith Hemnes, Kristina Stava med fra begynnelsen ,og Sigurd L. Medhaug, «bedriftens altnuligmann» har vært innom som ekstrahjelp.

Butikken

Som nevnt i tidligere avsnitt så startet butikkavdelingen som er ren ”skaffe-virksomhet”, d.v.s. en ren service overfor våre fiskerikunder. Utviklingen fram til 1966 må vi betegne som tilfeldig, det var ikke noen planlagte mål for denne avdelingen. Når sant skal sies så har det ikke vært vanlig innen ÅTB å utarbeide budsjetter og målsettinger – teoretiske programmer – for noen del av virksomheten. Men etter hvert som årene har gått så har nok firmaets ledelse utformet sine ønsker og håp for framtiden, uten at dette har vært lagt fram offentlig verken skriftlig eller muntlig.

Selv om butikkavdelingen allerede var blitt en konkurrent til de lokale butikkene når bøteriet holdt til på Sjøensodden, var det først når nybygget stod ferdig i Øyavegen at bøteributikken ble av interesse for den menige mann, næringsdrivende, håndverkere og industri.

Da nybygget stod ferdig i 1966 ble ca halvdel av første etasje avsatt til butikk og kontor. Reoler, hyller og varer som ble tatt med fra Sjøensodden måtte spres godt utover golvet for å gi inntrykk av at det var en virkelig butikk kundene kom inn i.

Vareutvalget ble stadig utvidet og det ble behov for mer hyller og reoler. Det ble et stort oppsving når vi overtok en hel del av de reoler som Randaberg Handelslag skiftet ut.

Det vil bli for omfattende å beskrive selve vareutvalget i startfasen, men vi kan vel si at utvalget fra 1966 er enormt forskjellig fra dagens utvalg. Selv om ”tommestokken” tilsynelatende er lik i dag som den gang så er heller ikke det sant. Tommemålet som den gang var meget viktig er i dag bortimot uinteressant for den vanlige forbruker og redskapet betegnes nå som ”metermål”. Elektrisk verktøy var en sjeldenhet, mens borvinde og vikketang og fil var en del av innholdet i snekkerens verktøykasse.

Skruer og bolter ble angitt i tommemål og sortimentet bestod av en kvalitet og rustfri/syrefast var totalt ukjent.

Butikken har hele tiden hatt en liten kioskavdeling. Bakgrunnen var en service for våre ansatte i forbindelse med ikke planlagte overtidsarbeider. Da kunne det være greit å friske seg på en sjokolade, en banan eller appelsin og tobakken kunne jo ta slutt utover kvelden/natten.

Våre fiskerikunders behov for varer og tjenester var i de første årene ”pådriveren” for utviklingen av butikkens vareutvalg. Etter hvert som båtene ble mer og mer modernisert ble det også etterspurt et mer ”avansert” utvalg.

Men det var først når håndverkere og den lokale industri begynte å ta turen til Øyavegen at det ble fart i omsetningen.

Det tok noen tid før vi ble regnet som en fullgod leverandør. Men de fleste lokale håndverks- og industribedrifter har etter hvert blitt våre trofaste kunder.

Et av de virkelig store prosjekter ÅTB fikk være med på og som ga vår organisasjon uvurderlig erfaring som leverandør til industri-/oljevirksomheten var byggingen av ”Beskyttelsesveggen for Ekofisktanken”. Arbeidet ble utført av Peconor Ekofisk AF, Vikebygd i 1989 Dette ble det enkelt prosjektet som til da hadde gitt oss desidert største oppdrag for levering av varer og tjenester. Prosjektet satte store krav, noe som medførte at vi som leverandør gjorde et kjempehopp i vår egen utvikling.

I de første 40 årene gav bedriftens beliggenhet – til havnen og Øyavegen - et stort

aktivum til butikken. I disse årene hadde Åkrehamn veldig mange anløp av fiskebåter som skulle levere fangst til sildoljen og fryseriet eller som skulle få nye eller reparert fiskeredskap ved vårt anlegg. Disse båtene ble etter hvert en betydelig kundegruppe og kravet til vareutvalg ble nesten uten grenser. I dag er disse båtene så å si totalt fraværende i Åkrehamn. Vi har fortsatt god kontakt med denne kundegruppen gjennom vår avdeling på Husøy, men vår beliggenhet gir oss ikke lenger det samme konkurransefortrinn som før.

Vår beliggenhet må nok i dag betegnes som ”avsides”. Øyavegen 60 er ikke verken Karmøys eller Åkrehamns naturlige sentrum – det er ikke stedet de store folkemasser passerer til daglig.

Butikken er i dag en anerkjent leverandør til distriktets håndverkere, industribedrifter, fiskere, skipsfart, offshore, kommunale og statlige foretak og den private forbruker.

Butikken har nå et vareutvalg som en skal lete lenge etter i adskillig større byer enn Åkrehamn.

Billedmontasjene som følger viser noe av vareutvalget en i dag finner på Trålbøteriet og de viser at det er hold i ett av våre slagord ” trålbøteriet – mer enn fiskeredskap.”

Bildet nedenfor viser ”snopen” slik den så ut da vi startet i Øyavegen og bildet viser tre personer som har fulgt trålbøteriet i alle år. Ved bordet sitter sjefen sjøl – Olav – og lesker seg med en appelsin. Guttongen ved disken er dagens sjef – Terje Hemnes – som prøver å få mest mulig snop for pengene hos daværende butikksjef KMK.

Det neste bildet viser nåværende butikksjef Mikal Kvilhaug i butikkens "Bosch" avdeling. Mikal har alltid oversikten om det som foregår i butikken og har etter hvert opparbeidet seg en enorm varekunnskap.

Vareutvalget er veldig forskjellig fra "gamle dager" da elektroverktøy var en sjeldenhet og ikke minst kostbart.

Mikal Kvilhaug begynte som butikksjef i 1973, 19 år og overtok stillingen som butikksjef da Knut M. Knutsen gikk over til administrativt arbeid. Har bygd butikken videre fra det som Knut M. begynte på, og har idag hovedansvar for innkjøp og tilbud, samt å utvikle butikken videre.

Her ser vi ass. Butikksjef Gaute Vilhelmsen som stolt viser fram avdelingen for DeWalt elektroverktøy. Gaute er butikkens problemløser og vår ekspert på å løse kundenes tekniske problemer.

Inngangspartiet til Butikken

Butikkinngangen sett fra innsiden

Trond-Arild Bymann har i dag jobben som varemottaker. Men, av og til er han også å finne i den jobben hvor han startet, som Butikkselger.

Her ser vi en del av butikkselgerne som diskuterer om DeWalt avdelingen har fått den optimale utforming. Fra venstre Leon Sjøen, Gunnar Gabrielsen, Gaute Vilhelmsen, Per Kjartan Sevland, Leif Owe Nes

Oversiktsbildet fra den nye butikkhallen hvor vi har plassert den store og tyngre del av vårt vareutvalg. Denne hallen – vel 40 meter lang – ble overtatt av butikken da Tvinneriavdelingen flyttet til Husøy.

JERNVARE

Et utsnitt av butikken — her finnes det meste innen fiskeredskap og jernvare

Blokker - Kroker - Kjetting - Wire - Løfteredskap - Sjakler - Fiskeriartikler

DISTRIKTETS SKRUESPESIALIST

Butikken har i 2. etasje en avdeling for (sport)fiskeutstyr, arbeidsklær og verneutstyr. Her styrer Gunnar Gabrielsen og hans butikkselger Aud Sissel Oldeide.

Gunnar hadde sommerjobb i vår butikk da han gikk på skolen. Han hadde stor interesse for fiske og fiskeredskaper. I 1970 ble Gunnar ansatt som butikkselger og har idag spesielt ansvar for bedriftens avdeling for fiskeredskap og arbeidsklær/verneutstyr.

Gunnar har opparbeidet seg en betydelig kompetanse på sine fagfelt. Orden og punktlighet er kjennetegn på Gunnars arbeid.

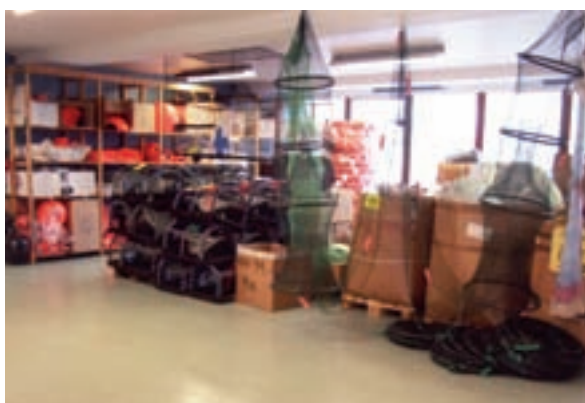
Aud Sissel Oldeide har vært ansatt som butikkselger siden 1984 og har sin arbeidsplass i avdelingen sammen med Gunnar.

Oppgang til 2. etasje

Klær – diverse varer

Blåser, teiner, ruser og garn

Da vi flyttet Bøteri- og Wireavdelingene til Husøy, ble det et krav fra våre medarbeidere og kunder at vi også måtte opprette en butikkavdeling ved det nye anlegget. Det var ikke planlagt, men ved hjelp av noen brakker fikk vi til 20-30 kvadratmeter som vi fylte opp med de mest aktuelle varer.

Etter at vi kjøpte bygg "A" av Karmøy Kommune og fikk wireavdelingen inn der, ble det til at også "Butikkfilialen" fikk nye og bedre lokaler der. Ovenfor ser vi inngangen til Butikken i bygg "A".

Marita Gundersen er vår kontor medarbeider ved Husøyavdelingen og er samtidig "Butikksjef". Her ser vi henne – smilende som vanlig – i det hun viser oss butikken.

Wireavdelingen

i Åkrehamn

Salg og bearbeiding av vaier/ståltau har hele tiden vært en del av bøteriets forretningsgrunnlag. I den første tiden var vi et "underbruk" av byens grossister som var "agenter" og hadde enesalg i sitt distrikt.

I de første årene begrenset virksomheten seg til salg og merking av trålvaier og mantelvaier etc. Olav stod selv for måling og merking av trålwirene inntil Gunleiv Våge ble ansatt og overtok dette ansvarsfulle arbeidet. Det var slett ikke alle som følte seg sikre på at det sinnrike blokk og vinsystemet på bøterikaien målte helt korrekt. Forutsetningen for at trålen skal fiske var og er nemlig at fartøyet har kontroll med den lengde som er ute - på begge vaierne.

Gunleiv hadde seilt til sjøs og lært hvordan en skulle spleise vaier, og fikk derfor måling, merking og spleising som spesialfelt i tillegg til sin ordinære jobb som notbøter.

All spleising av vire var god gammeldags håndspleising, maskinspleising kom til Åkrehamn flere tiår senere.

Men, når snurperne kom med skader eller brudd på snurpevaierne og forlangte lang-spleis, da måtte pensjonisten Bertinius (Tinius) Larsen tilkalles – han ordnet det meste når det gjaldt spesialspleising og syng av seil og presenninger.

Behovet for vaier til annet enn fiskeriformål var lite de første årene. Dimensjonene på trålwirene som ble brukt var heller ikke så avskrekkende, de fleste av våre kunder brukte vaier fra 7 – 12 mm Ø. Det var heller ikke stort en hadde av hjelpemidler til å behandle vaierkveilende på. Når de ble hentet på kaien i Kopervik måtte de trilles for hånd på slisker oppå tilhenger eller lastebil. Vel framme på bøteriet var det også bare handmakt en hadde å hjelpe seg med.

Gunleiv monterer en trål

Gunleiv Våge (t.v.) og Rasmuss Eliassen

Karmøys første wirepresse
her med Jan A. Wiik

Vi lagerfører:

Trålvire: 7-24 mm ø
Snurpewire: 12-24 mm ø
Mantelwire: 2-36 mm ø
Kranwire: 8-20 mm ø

Vi produserer:

Ståltastroppe: 10-36 mm ø,
Kjettingstroppe: 7-22 mm ø.

Hånd spleising •
Taluritspleising Støping
Konstruksjon

Sertifisering • Kontroll

Andre dim. leveres på bestilling

Torbjørn Lund
avd. leder "Wire & Løft"

Etter at bøteriet i 1966 flyttet inn i nybygget kan en si det ble et skille. Vi fikk for hvert år stadig flere landbasert kunder på vaier og tilhørende utstyr til løfteredskap. Jan Wiik var en tid ansatt i denne avdelingen.

Det ble anskaffet nytt utstyr til måling og merking av trålvire. Olav skaffet delene på forskjellig vis, ofte fra en eller annen skraphandler eller konkursbo. Det var ikke akkurat "ingeniørtegninger" som lå til grunn for konstruksjonene men ideer lagret i sjefens hode. Det ble selvfølgelig prøving og feiling, men de endelige resultatene ble tjenlige innretninger.

Fiskerne var i flere år den helt dominerende kundegruppe for denne avdelingen, men smått om senn oppdaget vi at det også var et stort behov innen shipping og den landbaserte industri.

I slutten av 1970 årene fikk vi flere og flere forespørsler om leveranser av løfteutstyr til disse nye kundegruppene. Men, det var en forutsetning at det fulgte med sertifikater. Det ble da til at vi måtte til våre leverandører, Stål og Tau AS / Scanrope AS eller AS Norsk Staaltaugfabrik for å innhente tilbud.. Oftest tapte vi i konkurransen p.g.a. for høye priser og /eller for lang leveringstid.

Dermed satte Olav i gang med å lete etter en brukt wirepresse slik at det ble mulig å levere stroppe med mekanisk/"talurit"-låste øyer.

Som vanlig så skaffet Olav nokså snart en tjenlig presse.

Da gjenstod det å komme over neste hinderet - ÅTB hadde ikke noen "Sakkyndig person" som hadde offentlig godkjenning til å sette sammen redskap og utstede sertifikat. Den 13-05-81 ble det sendt søknad til Arbeidstilsynet om å få Knut M. Knutsen godkjent som sakkyndig person. I begrunnelsen, står det at han har 19 års ansettelse i ÅTB med hovedansvar for salg/kjøp av wire, tauverk, blokker etc. og har vært og er firmaets butikksjef.

Direktoratet for Arbeidstilsynets godkjenning er datert 1. september 1981.

Nå stod vi atskillig bedre rustet i konkurransen og da vi også utvidet vårt sortiment til også å omfatte kjetting og mykstroppe så ble løfteredskap/riggutstyr en betydelig beskjeftigelse.

Torbjørn Lund, gift med Liv Hilde – datter av Olav og Judith Hemnes, ble ansatt den 2. januar 1984, med sikte på å overta ansvaret for denne "avdelingen" som nå nærmet

seg full beskjeftigelse for en person.

Her ser vi de to sjøhusene som fortsatt er en del av trålbøteriet. I huset til venstre er det skruelager i første etasje og i andre etasje er det bl.a. spiserom. Her var det Fiskernes Velferdsrom holdt til, til det ble nedlagt.

I huset til høyre holdt wireavdelingen til i flere år.

ÅTB ligger helt i sjøkanten og det hender at det ved springflo kan bli noe vått i disse lokalene. Her ser vi fra der vi i sin tid hadde Wiremålingen. Utstyret til høyre viser et av våre spoleapparat og i bakgrunnen utstyret vi brukte til måling av trålwire.

Dybdeforholdene utenfor vårt anlegg i Åkrehamn er ikke bedre enn de bør være. Av og til får vi noe uønsket ekstra dybde slik som dette bildet fra 1993 viser. Under stormfloa

i 1988 og som bildet viser fra 12. januar 1993 hadde vi 30 cm overvann i noen av bygningene.

I bakgrunnen ser vi tråleren «Silver» fra Utsira.

Knut Jarle Nes

I 1987 flyttet wireavdelingen inn i nybygg på 360m² og hadde et etter forholdene stort utvalg av løfteutstyr.

En større presse ble anskaffet for å tilfredsstille behovet for større dimensjoner og i 1995 ble Knut Jarle Nes ansatt som sjåfør og spleiser, noe som viser at behovet er økende.

I 1996 flyttet "Wireavdelingen" fra Åkrehamn og inn i nybygget i Karmsund Fiskerihavn.

Her fikk avdelingen flotte lokaler – halvdelen av 1. etasje i tillegg til eget vinsjrom og stort utelager.

Avdelingen er nå i ferd med å etablere seg som leverandør i offshoremarkedet og det er grove dimensjoner på alle komponenter.

Bygget for Wireavdelingen, ble tatt i bruk i 1987, Åkrehamn.

Bunkersstasjon

- Mobil Oil AS Norge

Å etablere en ny bunkersstasjon i havnen var neppe nødvendig da det allerede var tre bedrifter som leverte oljeprodukter.

Men, det viste seg snart at bunkersstasjonen var liv laga noe som kan tilskrives den store kundemassen som hadde avtale med Mobil sentralt og gjennom de store forhandlerne langs kysten. Dette førte til at utleverte kvantum ble betydelig større enn forventet noe som spesielt ga seg utslag i salget av smøreoljer.

Avansen på oljeproduktene, spesielt på gassoljen, var i alle år helt marginale og økonomisk ga ikke oljeforretningen noe avgjørende bidrag til bedriftens utvikling. Prisen på gassolje har endret seg veldig i disse femti årene. I 60-årene var prisen langt under 20 øre literen mens den i dag nærmer seg 500 øre pr. liter.

I tillegg til våre fiskerikunder fikk vi også etter hvert en betydelig leveranser av fyringsoljer til private husholdninger. I den første tiden ble fyringsoljen solgt på 200 liters fat. Transporten forgikk med en Opel Olympia varebil m/tilhenger fram til kundenes adresse – her måtte det så rå muskelkraft til for å få fatet inn i kjelleren, ofte via trapper og andre hindringer.

Dette var en slitsom og lite lønnsom butikk som det heldigvis ble endring på når vi fikk egen tankbil med pumpeaggregat og slange. ÅTB var tidlig ute med levering av fyringsolje men etter hvert ble det så mange som kastet seg på dette forretningsområdet at det ble bestemt å avslutte den delen av virksomheten. Utstyret ble solgt til John Gundersen som drev brenselsforretningen han hadde overtatt fra Bård Hauge.

Gassoljetanken 40m³ på Sjøenodden

*Karl Grindhaugs bolig (til høyre) er re-
vet. Jens Knutsens løe (i bakgrunnen)
er også borte.*

Når ÅTB flyttet til Øyna i 1966 ble det også satt opp ny gassoljetank på 200m³ og en stor bensintank.

Bensinsalget ble det slutt på i forbindelse med bygging av produksjonsbygg vest i 1989

Mobil Oil A/S Norge solgte sin drivstoffavdeling i 1991 og dermed ble også avtalen mellom ÅTB og oljeselskapet avviklet. Alt utstyret tilknyttet bunkersstasjonen ble ÅTBs eiendom mot at trålbøteriet forpliktet seg til å forhandle Mobils smøreoljer for en periode på minst 10 år. Den siste avtalen ble opphevet i november 2004.

ÅTB forhandler fortsatt Mobils smøreoljer. Den store gassoljetanken ble det ikke behov for etter at bøteri- og wireavdelingene, fryseriet og sildoljefabrikken flyttet til Husøy, så nå er den byttet ut med en tank på 15m³ som dekker det behovet våre kunder, kystfiskere og fritidsbåter, har.

”Før i tiå” var det fem/seks bunkersstasjoner i havnen i tillegg til at det var en i Ferkingstad og to i Sævelandsvik, i dag er vi de eneste som leverer gassolje fra eget anlegg. Men, forbrukerne har ingen problemer med å skaffe seg drivstoff. Er de ikke tilfreds med våre priser og betingelser er det bare å ta telefonen til et av flere importlegg som leverer med tankbil på avtalt kai til avtalt tid.

Dagens gassoljetank på kaien like over den hvite båten.

ALT I FISKEREDSKAPER:
Trål – Garn – Not – Wire – Tauverk
Jernvarer – Skipsutstyr – Elektroverktøy

Åkrehamn Trålbøteri A/S ble startet i 1955 med formål produksjon og reparasjon av snurrevad. Fra en meget beskjeden begynnelse med en arbeidsstokk på 2-3 mann og til idag, har firmaet hatt en rivende utvikling, og har idag en ledende posisjon innen bransjen. Firmaet produserer og reparerer idag så å si alle typer fiskeredskap, men hovedproduktet er reke- og fisketråler for Nordsjøfiskerne. Tråd, tauverk, notliner og garnstrenger produseres på egne maskiner. I vår butikk finnes et godt utvalg i skipsutstyr, tauverk, wire, maling, rekvisita og sportsfiskeutstyr. Vår jernvareavdeling fører et rikt utvalg i håndverktøy, elektro- og luftverktøy, skruer, beslag og alle typer løfteredskap. Vi fører også plenklippere, jordfresere og hageredskap. Servicestasjon og aut. B & S forhandler. Vår bunkersstasjon fører diesel, bensin og Mobil's smøreoljer.

Åkrehamn Trålbøteri A.s

Telefon: 047 - 15011, priv. 55483 - 4270 Akrehamn

Helgens 50-åring på Akrehamn Trålbøteri:

Startet med to never, en robåt og fiskesnøre

RA SOLVEIG SØLHUSVIK

Lørdag fylte han 50 år, Olav Hemnes. Åkrabuene som for 25 år siden startet opp med bare never, en robåt og et fiskesnøre. Som dro på fiske om vinteren og bøtet garn om sommeren. Og som idag sitter som daglig leder av en bedrift som omfatter svære kaianlegg, fem bygninger med hovedbygg på 550 kvadratmeter i hver av de 3 etasjene innbefattet, som sysselsetter 25 mann og 7 kvinner. I Akrehamn Trålbøteri A/S som hele tiden har hatt en jevn og god utvikling, feilslått fiske de senere år til tross, og som det siste året hadde en omsetning på 10 millioner kroner.

— Det var jo ikke meningen fra begynnelsen av at det skulle bli så store greiene. Men sjølsagt er det bare kjekt når det går godt. Selv om det også har vært problemer underveis.

Men jeg tror nok jeg kan si at jeg aldri har røket uklar med noen. Vi har et godt forhold ved bedriften, med gode og stabile arbeidsfolk som igjen har et fint forhold til fiskerne.

Det er rart med det. Det kommer telefoner både lørdag og søndag om båter som kommer inn, eller noen som skal ha tak i deg. Sjøel har jeg aldri følt meg som noen skrivebordsmann, selv om det også er arbeid som må gjøres. Jeg hiver like gjerne trøya og er med på de andre jobbene, enten det nå er oppe i riggen eller kalen som trenger spyling.

Og om det går bra nå, så er det klart at gode folk og stabil bedrift med gode forhold til bankene ikke er nok. Lønnsomheten for fiskerne er like viktig for oss, og et dårlig fiske gir automatisk utslag ved bedriften, sier jubilanten til Rogalands Avis.

MISTET FAREN TIDLIG
Bare åtte år gammel måtte Olav Hemnes lære å stå på egne bein. Da druknet faren, som også var fisker, og mora ble enke med en liten datter og en sønn.

— Jeg begynte som guttunge, uten skoler eller annet som skal til for å drive det stort. Vi dro ut med robåt og snøre for å tjene noen kroner. Under krigen var det godt fiske like utenfor stuedøra. Hummerfiske i bukta her har jeg også vært med på, men det dabbet jo av etter hvert.

Så kom silda, og det ble å kombinere fiske om vinteren, på større båter, med trålbøteri om sommeren.

Det var en svenske som begynte her, og det var hos ham jeg ble lært opp, sier Hemnes.

I 1955 ble den samme svensken så tilbudt jobb i Bergen, og Olav Hemnes startet for seg sjøl i 2. etasje på et gammelt trebygg. Så ble eiendommen ved siden av kjøpt, og siden gikk det bare slag i slag.

Fem store bindemaskiner gjør idag det meste av arbeidet, selv om en god del fremdeles gjøres med hånd.

INN OG UTLAND SOM KUNDER

Det blir ikke bare bøtet på trål og garn ved bedriften lenger, produksjon av spesialutstyr til fiskeflåten er like viktig. Tidligere leveranser har gått både til kystfiskerne og til utlandet, da særlig til England og gjennom FAO.

I de senere år er det helst fiskerne på Sør-Vestlandet som er gode og trofaste kunder. Under det beste snurrevadfisket på kysten var det ansatt hele 45 mann ved bedriften.

— Nå har fisket dabbet mye av, og vi er nødt til å tillemppe behovet, sier Hemnes. Som har meninger om mangt i landets fiskeripolitikk, både om rovfiske lanes norskekysten og bunnen.

— Det resulterer selvsagt i arbeid for oss at fiskerne får ødelagt trålen på den måten, men hovedsaken er jo at fiskerne får skikkelig erstatning for ødelagte redskaper, slik at de har råd til å reparere skadene og begynne forfra igjen. Mange blir motløse og orker ikke mer. De har fått ødelagt så mye av redskapen at de ikke har råd til å holde på lenger. Det er nok godt for Norge med all den oljen og gassen. Men man må ta hensyn til fiskerne og deres vanskeligheter for det går for langt.

Olav Hemnes ved Akrehamn Trålbøteri A/S fyller 50 år idag

Sier Olav Hemnes, som forøvrig også har levert utstyr og spesialmateriell i form av en spesiell type trål og dregg til de 4 - 5 norske fartøyene som nå har fått i oppdrag å fiske opp skrapet fra havbunnen. Og som er avholdsmann og antirøyker, og som også slapper av med båt når han har fri.

— Det blir liten tid til annet enn litt hobbyfiske etter torsk sammen med familien. Og så aviser og et møte i MA sånn av og til. Og er det søndag, så kjører vi gjerne en liten tur.

Kontorfunksjonen

Fra starten i 1955 var det sjefen sjøl – Olav – som tok seg av det daglige kontorarbeidet.

Varene ble bestilt pr. telefon, hentet på NSB Karmøyruta sin spedisjon i Krossen, på ”Marstein” eller på kaien i Kopervik.

Pakksedler ble kontrollert mot fakturaer og arkivert. Lønninger ble utregnet og utbetalt i kontanter. Utsalgspriser ble kalkulert og tilbud utarbeidet.

Utgående faktura ble skrevet med en finger på nyanskaffet skrivemaskin og betaling innkrevd.

Inngående fakturaer/regninger ble betalt. Så ble alt samlet i en skoeske og/eller ringperm og overlatt til Harald Hauge som sørget for at det hele ble pinlig korrekt bokført og rapporter utarbeidet til myndighetene.

Vi kan jo nevne at Harald Hauge var velkvalifisert til jobben. Han ble handelsskolelærer på Drottningborg Handelsskole og senere den første rektor ved Lundeneset Videregående Skole.

Da Harald Hauge reiste fra bygda ble det Sverre Liknes, Kopervik, som sørget for at regnskapet ble skikkelig ført.

Olav som ”kontorist”

Bedriften var i stadig vekst og kravet til kontorarbeid økte. Det var ikke lenger godt nok å drive kontorfunksjonen i ”rykk og napp”. Behovet til å ha en kontorfunksjon som var inkludert i firmaet og tilgjengelig hele tiden. Johannes R. Sjøen, som drev regnskapskontor i Åkrehamn overtok regnskapet mens Olav fortsatte å skrive utgående fakturaer. Skrivemaskinteknikken var ikke blitt særlig utviklet med årene, men hastigheten var blitt betydelig større, bokstavenes og tallenes plassering på tastaturet var etter hvert ”gått i blodet”.

Dette til tross, kontorarbeidet tok tid, ledelsen av produksjons- og reparasjonsarbeidet krevde stadig mer og da som nå hadde døgnet bare 24 timer.

KNUT MARTON KNUITSEN (”NUTTE”)

I 1963 ble Knut M. Knutsen hentet inn som kontorist, lagermann, sjåfør og butikkmedarbeider. Regnskapet ble nå ført på et såkalt ”gjennomskriftsystem” hvor alt foregikk manuelt.

KMK var med og startet butikken, som etter hvert skulle bli en av distriktets største jernvarebutikker. Fra å være en ren ”skaffebutikk” har han som butikksjef vært med å bygge opp avdelingen til det den er i dag, med et stort spekter av varer, som det skal mye til å matche.

Han har opp gjennom årene vært Olav’s høyre hånd når det gjelder å få gjort unna skriftlige søknader til kommunen når det har vært byggeprosjekter på gang, og har også tatt seg av bed-

riftens korrespondanse. Kvalitetssikringssystemet har han bygd opp, og i tillegg til dette har han gjennom en årrekke vært bedriftens sakkyndige på løfteutstyr. Han gikk av med pensjon etter 42 år i 2005, men blir ofte brukt som konsulent. Denne boken er også et av hans prosjekter.

Andreas Langåker

3 år etter at den første «kontorfunksjonæren» ble ansatt var arbeidsmengden blitt så mye større at det ble behov for enda en person i administrasjonen.

I 1965 ble derfor Andreas Langåker ansatt som bokholder. Sammen med revisor og resepsjonister fra våre maskinleverandører tok han bedriftens regnskap inn i maskinalderen og senere inn i dataalderen.

Andreas var en meget dyktig, omgjengelig og trofast medarbeider, godt likt av så vel kunder, leverandører, ledelsen og kollegaer.

Andreas fortsatte i jobben som bokholder fram til 1987 da han overtok som kontrosjef hos Trygve J. Sjøen as.

*Revisor Karsten Vatnem
Ble ansatt i 1982. Han er en meget
enkel person å ha kontakt med,
Han gir hurtig svar på alle regnskaps
råd når våre kontoransatte trenger
opplysninger.*

TERJE HEMNES, FØDT 5.3.1958 – DAGLIG LEDER

Det er sagt om Terje at han har ”snuflet” rundt faren på Bøteriet siden han var en neve stor og knapt kunne gå. Hva var vel heller mer naturlig enn å starte sin arbeidskarriere ved Bøteriet knapt 16 år gammel. Idag har Terje fulgt bedriften i 32 år – og er selskapets daglige leder. Innimellom har han også fått unnagjort både handelsskole og militæret.

Terje begynte som lærling eller rettere sagt – skjønt man kan kalle det det – offisiell lærling ved Bøteriet i januar 1974.

Tidlig begynte han å interessere seg for bøting og masking. Mang en fisker har fått reparert sine skadde nøter ved hans kunnskap. Terje hadde nemlig et spesielt syn i å utnytte det som kunne nyttes av en skadd not til beste for kunden og båteieren.

Det er vel også en kjennsgjerning at Terje har hatt en spesiell interesse for EDB. Tidlig så han hvilken nytte han kunne ha av tekniske hjelpemidler til å kalkulere, tegne og utforme nøter på en rasjonell måte. På dette området har Terje vært fremtidsrettet. Hans fagkunnskap har også Norad og Havforskningsinstituttet fått kjennskap og erfaring med. Således er Terje blitt knyttet til prosjekter disse har hatt blant annet i Kina, India, Canada, USA og Afrika

Siden Bøteriet startet sin virksomhet i 1955 har aktiviteten foregått i Åkrehamn. Men i 1995 ble Sildeoljefabrikken i Åkrehamn flyttet til Husøy Fiskerihavn. Hva var mer naturlig enn at også Bøteriet og Terje fulgte med.

Det er sagt om faren at når Bøteriet hadde byggeprosjekter på gang, noe som for øvrig mer eller mindre har pågått siden selskapets etablering, så var han så engasjert, at han knapt nok var å se andre plasser enn der hvor byggeprosjektet pågikk. Likeledes kan man si om Terje at etter at han fikk sitt stasjonære virke på Husøy, har han stort sett vært engasjert der på dagtid og på kveldstid i Åkrehamn. Men som Terje selv sier: ”Hvorfor skal jeg ”forstyrre” medarbeidere som kan og utfører sine oppgaver på en slik fantastisk måte selv.”

Terje har vært en av drivkreftene bak Husøy og selskapets etablering der. Anlegget på Husøy er i dag et godt etablert industriforetak som har utviklet og omstillet seg etter fiskerinæringens behov.

Terje har aldri vært den som roper høyest eller bruker store ord. Dette har også gjort sitt til at han er svært godt likt av både kunder og medarbeidere.

En gjensidig tillit både hos ledelse og ansatte og lojalitet disse imellom har vært kjernepunktet i Bøteriets drift og hverdag.

Kontorfunksjonen ivaretas i dag av 5 dyktige kvinnelige ansatte – 4 ved hovedkontoret i Åkrehamn og en ved Husøyavdelingen.

Nora Solli er avdelingsleder og har regnskapsfunksjonen og lønninger som sitt spesialfelt.

Kristine Vik sørger for at alt salg blir forskriftsmessig fakturert

Hild Ingunn Nes sørger for at inngående fakturaer blir kontert riktig og at de blir betalt i rett tid.

June Anneth Hult har ansvaret for at inngående post kommer fram til rette vedkommende. Videre sørger hun for kontroll av inngående fakturaer

Marita Gundersen styrer kontorfunksjonen og leder butikken på Husøyavdelingen.

40 års jubileum

I 1995 feiret Åkrehamn Trålbøteri as sitt 40 års jubileum. Begivenheten ble markert med at alle ansatt med ektefelle/ledsager fikk felles helgetur til Skive i Danmark. Turen foregikk med buss/ferje via Egersund/Hanstholm. Det ble noen fine dager i Danmark selv om våren akkurat de dagene ikke møtte oss med en vårlig temperatur.

Bildet nedenfor er tatt i forbindelse med bedriftens julebord på Henderson Airport Hotell i 1995.-

*Åkrehamn Trålbøteri a/s
1955 – 40 år – 1995*

*I forbindelse med at vi markerer jubileet sammen med våre ansatte –
weekend-tur til Danmark –
holder butikken og de andre avdelingene
stengt lørdag den 22. april.
Neste uke kommer vi med hjempegode tilbud!*

Første rekke fra venstre: Torbjørn Lund, Liv Hilde Lund, Odd-Roar Hult, Norene Hult, Judith Hemnes, Olav Hemnes, Terje Hemnes og Gunn Hemnes. Andre rekke: Toralf Danielsen, Dag Terje Risdal, Knut Jarle Nes, Gunnar Gabrielsen, Tor Eivind Paulsen, Knut Marton Knutsen, Jorunn Knutsen, Olaug Ferkingstad, Sissel Oldeide, Hild Ingunn Nes, Bjørg Bergtun, Nora Solli, Nils Olai Stava, Mikal Kvilhaug, Gunnar Gilje, Kirsten Ferkingstad. Tredje rekke: Jarle Einar Gundersen, Truc Mai Nguyen, Magne Harald Vedøy, Karl Magnus Sjøen, Sven Arild Berdal, Oddvar Sandhåland, Gaute Vilhelmsen, Flemming Bohn, Simon Larsen, Jens Sjøen, Leon Sjøen, Gunleiv Våge, Ingvald Våge, Sigve Sørensen og Åse Sørensen.

Eiendomsutviklingen

Etter at Åkrehamn Trålbøteri hadde drevet sin virksomhet i de samme lokalene som Karmøy Notbinderi i ca. 5 år, fant OH tiden inne til å bygge sine egne produksjonslokaler.

1960

Tomt på Sjøensodden ble i 1959 kjøpt av Tønnes Simonsen. Her ble det satt opp et mursteinsbygg på 20,6x10,60m. Huset fikk et tilbygg i syd/øst slik at grunnflaten ble 266m² og gulvarealet 436m².

Tegninger: Byggm. Anders Bråthen

Grunnarbeid: Edvard Bong

Murer: Kristen Eriksen

Byggmester: Jakob Nilsen

Kaianlegg: Lars Folkedal

Kalkulert pris: 96.000,00

1963

Bygget utvides med 1.1/2 etasje.

Murarbeid: Kristen Eriksen

Byggmester: H.J. Rasmussen

Bygget ble i 1966 solgt til Aakrehamn Sildoljefabrikk AS som ominnredet det og flyttet sin administrasjon og laboratorium inn.

I 199? var en pyroman på ferde og huset ble totalskadet. Aakrehamn Sildoljefabrikk AS førte opp nytt administrasjonsbygg på tomten.

Huset til venstre er stedet hvor trålbøteriet ble født. Etter at ÅTB flyttet tilbake til Øyna ble de første bindemaskinene installert i dette husets 2. etasje.

Huset til høyre ble kjøpt fra Jakob Ljøen og huset i en periode trålbøteriets hovedkontor. Husene ble begge revet i 1974 for å gi plass til 2. byggetrinn av hovedfabrikken.

Terje Hemnes kjøpte Åkra Slip av Steffen Grindhaug og drev virksomheten under navnet Åkra Båtopp-
trekk. Eiendommen ble kjøpt av ÅTB
i forbindelse med kaiutvidelsen og
byggingen av produksjonsbygg vest.

Kaianlegget vest og Produksjons-
bygg vest er bygget på område
(A/B) som tidligere delvis Huset Åkra
Slip og Jens Knutsen /Jakob Ljøens
eiendom.
Kaien ble bygget av Andreas Løklings-
holm i 1989. 198m2

Bård Hauges sjøhus. Her startet ÅTB
Karl Grindhaugs salteri er revet og
arbeidet med nybygget er i gang..

Produksjonsbygg vest (B se side 93) ble oppført i 1989.

Jens Knutsen/Jakob Ljøens bolighus, som stod på denne tomten, ble kjøpt i 1966 .

En tid ble huset benyttet som hovedkontor (2.etg)

Entreprenør Einar Tangjerd AS stod for betongarbeidene og H.J. Rasmussen trearbeidet.

Bygget er ført opp i 3 etasjer. 1 etasje i betong med parkering på en del av taket.

Grunnflate: 454m².

Bruksareal: 744m².

Gassoljetanken – 200m³ – bygges inn i nybygget.

Kalkulert pris: kr.

1.850.000,00.

Tvinneriavdelingen med sine taumaskiner holder til i 1.

etasje. I 2. etasje er det lager og montering av garn. Spiserom, kontor og lager er lagt til 3. etasje. Tvinneriet flyttet til Husøy i 2006.

Produksjonsbygg vest.

Tomt til nåværende nybygg (D) – Karl Grindhaugs Sildesalteri - ble kjøpt fra Irene, Torleif og Steffen Grindhaug i 1965.

ÅTB starter byggingen av nytt trålbøteri.

Trålbøteriets vugge – Bård Hauges sjøhus – ble nå blitt naboeiendommen til ÅTB og ble kjøpt for å gi plass til maskinene for framstilling av notlin.

Grindhaugs sildesalteri midt på bildet.

Hovedbygget tatt i bruk i 1966.

ÅTB flytter inn i sitt nåværende hovedbygg (D) i 1966. Bygget har en grunnflate på 540m² og 3 etasjer. Om en kunne gå tilbake i tiden og stille spørsmålet ”vil ÅTB noen gang få bruk for mer plass” ville det sikkert kun være noen få – om noen – som ville ha slike framtidsvyer. For bøterigjengen var lokalene et utrolig framskritt. Stor takhøyde, solide betonggulv, kraftblokker og masse lys. Butikken fikk ca halvparten av 1. etasje til sin disposisjon og måtte ha god plass mellom reoler, disk og annet inventar for å fremstå som en sammenhengende butikk.

Lager 4 og 5 slik de så ut i 1972

Lager4 og 5 slik de framstår i dag

Hovedbyggets naboeiendom i øst (E) bys ut for salg i 1970 og Olav kjøper eiendommen av Odd Larsen. ÅTB kjøper eiendommen av Olav i 1972 for å benytte det til lager.

Første spor vi har om denne eiendommen er at fra 10. sept. 1866. Kjøpere var Johannes Larsen Liknes og Elias Eliassen Midhaug. Neste spor er at Adolf Nielsen har solgt eiendommen til Jakob Eliassen, som senere solgte den til Hans Jakob Knutsen. Han benyttet eiendommen til fiskemottak før han solgte den til Odd Larsen. Fram til ca. 1970 var det bolig i den delen av huset som vender mot Øyavegen.

Allerede i 1971 ble det sendt søknad til myndighetene om tillatelse til å jekke opp huset for å få en skikkelig etasjehøyde i 1. etasjen. Videre ble det søkt om å bebygge ”smuget ” –55m²- slik at det blir direkte forbindelse mellom

hovedbygget/bygg 3 og bygg 4.
Bygget tas i bruk i 1972. Bygget ble utvidet med et tilbygg mot Øyavegen i 1991.

I 1972 ble vi kjent med at naboeiendommen til lager 4 – gnr. 15 bnr. 9 – var til salgs. Johanna Thuestad, datter av handelsmann Johannes Johannessen og kona Johanne, har arvet 2/3 deler fra sine foreldre og Kjell Sjøen eier den siste tredjedelen. Omforenet kjøpesum ble kr. 45.000,-.

Huset var ved overtakelsen i meget dårlig forfatning. Før huset kunne tas i bruk ble hele huset renoverert – bl.a. nye gulv. Eiendommen har tidligere vært benyttet til bl.a. sildesalteri og andre sjørettede virksomheter i tillegg til at det møt Øyavegen var boligenheter. Nå benyttes bygget til lager.

Sverre Lending's Mek Verksted 1986

På naboeiendommen til lager 5 (område G) drev Sverre Lending Mekanisk Verksted. I sin tid hadde Lending flere ansatte, men på slutten av 1970 årene var det blitt en enmannsbedrift. I 1977 inngår ÅTB leieavtale med Lending som omfatter utearealer, verksted og utstyr. Det er vel også en del av avtalen at ÅTB skal ha førsterett til å kjøpe eiendommen når Lending ønsker å selge.

I 1982 blir eiendommen kjøpt av ÅTB og i 1986/1987 blir det gamle bygget revet og nytt bygg oppført.

Wireavdelingen flytter inn i tidsmessige lokaler i første etasjen og på taket blir det parkeringsplass.

Etter at wireavdelingen flyttet til Husøy har disse lokalene blitt benyttet til lager for Tvinneri- og Butikk-avdelingene.

"Lager Øst" slik det ser ut idag

Sjøhusene til Johan Nielsen og David Davidsen

Mellom Lagerbygg Øst og Magne Knutsens bolig/skipshandel ligger det en ubebygget tomt. I 1994 kjøper ÅTB tomten – 586m² – av Norske Shell.

På denne tomten stod det tidligere flere hus. Lengst mot vest stod Johan Niensens sjøhus og på østsiden av dette David Davidsens sjøhus.

Mellom dette bygget og Magne Knutsens eiendom stod boligen til Kristian Knutsen. Huset ble etter Knutsens død kjøpt av A/S Nor.

I noen år hadde Noregs Sildesalgslag og fiskerioppsynet kontorer i dette bygget under Vårsildfisket.

Kristian Knutsens bolig/sjøhus. Denne båten ble i 1960 innkjøpt til Karmøy av Nils & Oscar Oliveresen, Åkrehamn, Omdøpt «Åkrabuen» med fiskerinumner R-384-K. Oliveresen drev trålfiske med denne båten frem til 1972. Da ble båten skiftet ut med den nybygde «Åkrabuen». Bak «Åkrabuen» ligger «Vinge» tilhørende Jonas Olsen, Åkrehamn.

Stortingsmann David Davidsens bolig i Øyavegen

På nordsiden av Øyavegen hadde David Davidsen sitt bolighus gnr. 15 bnr. 69.

Areal 0,5 da. Våningshuset ble oppført i 1.1/2 etg. av tømmer. Etter påbygging i 1952 ble grunnflaten 72m², 8 rom, kjøkken og kjeller. Barna Johannes, David og Dagny var ikke gifte og hadde ingen livsarvinger. Den 11-11 1991 døde Dagny - den siste av barna. ÅTB kjøper eiendommen 16. des. 1991.

Hagen blir umiddelbart omgjort til parkeringsplass. I 2005 blir bolighuset ved hjelp av kranfartøyet "Eidelift" flyttet til sin nye tomt på sørsiden av havnen – eier Leif Tjøsvoll.

Koralfisk

Skal en fiskerihavn ha sin berettigelse og være attraktiv må den ha noen helt nødvendige oppgående institusjoner. Mottak for det råstoff de aktuelle fiskere bringer til land, redskapsproduksjon/repasasjon, bunkersstasjon og forskjellige andre serviceinstitusjoner for båt og mannskap.

Sommeren 1992 er Åkrehamn i ferd med å miste sitt mottak for konsumfisk. Fonn Karmøy AS er i store økonomiske vansker og går konkurs. Stort bedre er det ikke med Fiskernes Tilvirkningslag i Vedavågen.

Åkrehamn/Vedavågen står i fare for å bli uten mottak for konsumfisk og dermed få sin betydning som fiskerihavn kraftig redusert.

Aakrehamn Sildoljefabrikk AS er like avhengig av at det i havnen finnes et mottak for konsumfisk som ÅTB. Ledelsen i de to bedriftene snakker sammen om problemene som vil komme dersom eller når fiskemottaket blir nedlagt.

Kort fortalt – de to bedriftene blir enige om at de må sørge for at det fortsatt blir drift på fryseriet. Iflg. kjøpekontrakt datert 3. juni 1992 kjøper ÅTB Fryserieiendommen – gnr. 15 bnr. 932, 950 og 1008 – av Rogaland Fiskesalgslag S/L for en omforent kjøpesum på kr. 3.000.000,-.

Sildoljen og trålbøteriet går sammen og kjøper driftsselskapet Fonn Karmøy AS – pris kr. 1.150.000,-. Kjøperne, sammen med P/F Birtingur fra Færøyene etablerer et nytt driftsselskap som iflg. firmaattest datert 14-09-92 fikk navnet Koralfisk AS. Eierne innså at de selv ikke hadde kompetanse til å drive fryserivirksomheten og derfor ble det innhentet kompetanse fra Færøyene. Sjurdur Jakobsen ble daglig leder og Svein Johannessen, som hadde virket som konsulent i forbindelse med etableringen, ble styreformann. De påtenkte styremedlemmer ble oppfordret om å komme med forslag på navn til det nye firmaet.

Knut Marton foreslo Koralfisk AS. Magne Lund fikk oppdraget med å utforme logoen for firmaet. Han gjorde senere styret oppmerksom på at navnet Koralfisk sannsynligvis var tenkt å knytte firmaet til havet og at første del av firmaet derfor skulle være korall – med to l'er, koral (med en l) gir firmanavnet betydningen "salmemelodifisk".

Styret forstod at dette var feil men mente at uansett skrivemåte så ville uttalen bli som med en l, og dermed ble Koralfisk bestemt som bedriftens offisielle navn.

Dette foretaket ble ingen ubetinget suksess men det fylte den funksjon det var tiltenkt.

Det er stoff til en lang historie om Koralfisk AS, men for ÅTB sluttet den historien når Aakrehamn Sildoljefabrikk AS flyttet til Husøy i 1995 og driftsselskapet Koralfisk AS flyttet etter.

Eiendommen ble iflg. kjøpekontrakt datert 9. mai/28. juni 1995 solgt til Karmøy Kommune for kr. 3,0 mill.

Fryseriet ble bygget i 1965 av Rogaland Fiskesalgslag S/L.

Etter omorganiseringer i RF S/L ble driftsselskape Fonn Karmøy as etablert.

Fonn Karmøy as gikk konkurs i 1992 og eiendommen ble kjøpt av Åkrehamn Trålbøteri as.

I 1995 ble eiendommen solgt til Karmøy kommune som senere solgte den videre til Sea Pro.

Idag driver bl. a. Sildakongen sin produksjon i en del av bygget, likeså et mekanisk verksted.

Når en bedrift får behov for større arealer hender det ikke så ganske sjelden at det blir konflikt med naboer og andre interesser. Dette har ÅTB vært spart for. Etter at vi fikk hånd om den første tomten til vårt hovedbygg i Øyavegen, har den ene naboen etter den andre gitt til kjenne at de kan tenke seg å selge. Utvidelsene har således foregått uten at det er registrert protester fra nabolaget. Bøteriområdet slik det så ut før 1966.

Bildet viser 9 bygg langs sjøkanten. Alle disse byggene ble i tur og orden kjøpt opp av ÅTB
Kjøpt: 1966 – 1966 – 1965 – 1970 – 1972 – 1991 – 1982 – 1993 – 1993 – 1993 – 1994
Heilt til venstre ser vi Åkra Slip som ble kjøpt i 1982. Davidsenhuset som lå på nordsiden av Øyavegen ble kjøpt i 1991-

TILBAKE TIL ØYNA

(Byggene i ÅTB kvartalet i Øyavegen er internt nummerert fra 1 til 6 regnet fra vest mot øst)

Dersom du fra en båt i havnebassenget ser mot Trålbøteriets anlegg vil du set en rekke bygg – som med få unntak – er av forholdsvis nyere dato.

Åkrehamn Trålbøteri as i Øyavegen slik det ser ut i 2005

Fra venstre: A = vestre kai (1989), B = produksjonsbygg (1989), C = Byggetrinn 2 (1974), D = Hovedbygg 1. byggetrinn (1966), E = lager 4/frebygg (1866), F = lager 5/trebygg (1900), G = lagerbygg øst/parkering (1986), H = Davidsenhuset., I = ledig tomt.

Bildet øverst er tatt en gang i trettiårene og viser en del av Øyavegen. Området forble uendret langt opp i 1950 årene. Huset i forgrunnen til høyre tilhørte David Davidsen. ÅTB kjøpte eiendommen i 1991. I 2006 ble huset overtatt av Leif Tjøsvoll som flyttet det til Sjøensodden. Huset lengre bak til høyre tilhørte Karl Grindhaug. Det neste huset er «løå ans Jens» Knutsen. Huset i bakgrunnen var boligen til Paul Oldeide.

Til venstre i bakgrunnen en del av Bård Hauges sjøhus hvor bøteriet hadde tilhold i starten. Huset i forkant ble bygget av Jakob Vea. ÅTB kjøpte huset av Johanna Thuestad og Kjell Sjøen i 1972 og ble senere restaurert.

Slik ser denne del av øyavegen ut i dag. Huset til høyre tilhører Karl Nes. Så følger huset til Gabriel Torsen, Hans P. Hansen og helt til venstre boligen til Paul Oldeide

Åkrehamns Luftigste hus

Foto: Arnt Mørch

KARRETT: Det vakne oppsøkt da et bolighus tok livdøren tvers over havnebesenget i Åkrehamna torsdag formiddag.

Det halvannen etasjes store huset fra 1900-tallet skulle boet for å gi rom til parkeringsplass ved Åkrehamna Trålbøteri på Øyri. Leiv Tjøstvoll fikk huset gratis mot å flytte det.

Den luftige flyttjobben ble utført med Eide-10. Kranfolkene sørget for å løfte hele huset over havnen og plassere det på grunnmur ved Sjoværeren. Hele jobben tok halvannen time, og fire-

gikk uten at en eneste ting flyttet på seg i nærheten. Til og med noen tomfiskerier som sto i vinduskåper men kom fra turas uten en gang å velte.

– Jeg er stadigvis imponert over jobben flyttarbeidene har gjort, sier Tjøstvoll.

leiv.tjostvoll@tralboteri.no

IFJERNIS: Et hus som sende over hovedbesenget i Åkrehamna torsdag formiddag, fikk folk til å spenne øyene opp.

Foto: Arnt Mørch

Transportutstyret i starten bestod av en håndkjerre som ble kjøpt av Karmøy Notbinderi. Det første motordrevne kjøretøyet ble anskaffet i 1956 – Opel Olympia stasjonsvogn.

Til denne bilen ble det også anskaffet tilhenger. I 1960 ble bilparken utvidet med en Opel Blitz lastebil – det ble svære greier. Men fortsatt foregikk all lasting og lossing med rå muskelkraft.

I årenes løp er bilparken stadig utvidet og bildet nedenfor viser transportutstyret vi disponerte i 1995. Kjøretøyene er oppstilt på parkeringsplassen vi disponerer før Davidsenhuset ble flyttet i 2005.

Bildet viser parkeringsplassen vi disponerer idag etter at David huset er tatt bort..

Bildene her viser de gaffeltrucker vi disponerer i dag. Det begynte med en Toyota truck i 1968 med løfteevne 700 kg – det var svære greier. Men kolliene vi skulle håndtere ble stadig større. Når vi først hadde «fått smaken» på gaffeltrucker ble det til at det ble anskaffet trucker med stadig større løfteevne. Først ble det en med løfteevne 2000 kg, så ble det 3000 kg, 4500 kg, 9000 kg og den siste vi anskaffet oss i 2006 har en løfteevne på hele 16.000 kg. Dette måtte til for å kunne håndtere trålbrettet, kolmuletråler og store wirekveiler m.m.

Sigurd Mehaug – 3000 kg Toyota. Har med vedlikehold av biler, bygning, kai, montering av diverse nett m.m

Geir Hufthammer – 9000 kg Dan-Truck. Har med å ta i mot varer, levere varer, transportere trålsekker, tråler m.m.

16.000 kg Svetrugh

Oljevirkksomheten i Nordsjøen

I 1964 oppdaget fiskerne at det foregikk noen mystiske sprengninger ute i Nordsjøen. Dette ble første gang kommentert på Sør-Norges Trålerlag sitt årsmøte dette året hvor dette vedtaket ble fattet:

”De av medlemmene som personlig har vært vitne til skadevirkninger som følge av sprengninger i forbindelse med oljevirkksomheten i Nordsjøen, bedes skriftlig å meddele dette til Trålerlaget for videre ekspedisjon til Fiskeridirektøren.” (Kilde ”Sør-Norges Trålerlag 50 år”)

Senere skulle det vise seg at det til tider ble en betydelig interessekonflikt mellom trålfiskerne og den nye oljevirkksomheten.

I det påfølgende tiår ble det flere og flere episoder som tydelig viste at trålfiskernes og oljevirkksomhetens interesser i Nordsjøen var på kollisjonskurs. Trålerne rapporterte titt og ofte om at de fikk skader på sine redskaper, selv når de fisket på gamle kjente felt. Skader ble rapportert men fiskerne fant lite gehør for sine påstander. Vi kan ikke si med sikkerhet at alle skadene som ble rapportert kunne skrives tilbake til oljevirkksomheten. Men at det etter hvert ble uforholdsmessig mange skader og tap av redskaper er et faktum og det indikerte sterkt at oljevirkksomheten ikke var så helt nøye med hva som, bevist eller ubevist, gikk over bord og forurenset trålfeltene. Vi kunne bekrefte at oppdragsmengden økte og at for en del fiskere ble det etter hvert en nesten uovervinnelig økonomisk belastning. Oljevirkksomheten påstod hardnakket at de ikke etterlot seg noe som helst i havet som kunne påføre trålrøskapene skader – landet hadde jo innført ”verdens strengeste” lovverk på dette området.

I 1974 satte trålerlaget i gang en undersøkelse som gikk ut på at alle skader skulle rapporteres til SNT, med sikte på å kunne legge fram en dokumentasjon overfor myndighetene.

Trålerlagets arbeid førte til at det i 1976 ble innført en erstatningsordning for skader oljevirkksomheten påførte trålfiskerne. Men det måtte et tokt med undervannsfarkosten ”Snurre” til for at de ansvarlige myndigheter fikk kraftige nok bevis for at forsøplingene/hindringene som SNT hadde beskrevet var virkelighet.

Det kunne blitt en bråstopp for ÅTB

Oljedirektoratet satte i 1980 i gang et prosjekt for å rydde opp på trålfeltene og ÅTB fikk oppdraget med å skaffe fram tjenlig utstyr.

Olav og Knut Marton presenterte en skisse for prosjektet og fikk i oppdrag å legge fram et konkret tilbud.

Tilbudet ble utarbeidet i detalj og det ble fastsatt dato for nytt møte med Oljedirektoratet. På denne tiden pågikk det bygging av ny tørkegalge og dagen før møtet med OD – 20. april 1980 – var Olav ute på en av sine mange inspeksjoner. Olav stod i en stige – 2-3 meter opp – og konfererte med arbeiderne da stigen plutselig kom på gli slik at Olav falt på hode i det nye betongdekke.

Skadene Olav pådro seg var ganske alvorlige og det er vel ikke å overdrive at i disse

dagene stod ÅTBs framtid på spill. Heldigvis ble det nokså snart bekreftet at det ikke stod om livet.

De som hadde lederfunksjoner i bedriften bestemte at Terje og Knut Marton skulle reise til Stavanger og presentere ÅTBs tilbud for Oljedirektoratet. Opplegget ble godtatt mottatt i OD, ÅTB fikk jobben og det tilførte bedriften betydelige oppdrag i tiden etterpå.

Fra Haugesunds Avis lørdag den 20. august 1983 har vi sakset følgende artikkel om «Skrottrydningen» i Nordsjøen.

Skraptrålveteran. Mindre skrot i Nordsjøen

Tekst: Hildebjørg Hystebakk
Foto: Erik Østberg

— Det minner på skroten i Nordsjøen, og mye mindre blir kastet om fan. Forholdene har bedret seg betraktelig siden vi begynte med skraptråling i 1977, i alle fall i de områdene vi har jobbet, sier Ole Helgesen fra Skudersnesen.

Helgesen er en av veteranene innen skraptråling og har hatt oppdrag fra flere oljeselskaper helt siden disse ble pålagt å rydde etter seg når de har drevet prøveboringer. Ole Helgesen sier båten «Kryssgrunn» er sammen med et mannskap på fem drevet med skraptråling siden sesongen for dette startet i mai og helt til nå.

Utstyr

— Vi sto helt på bar bakke utstyrsmessig den gangen da skraptråling ble påbudt. Men etterhvert utviklet Åkrehamn Trålbøteri en trål som egnet seg til dette formålet og som lette arbeidet betraktelig. Disse trålene er solide nok, og i tillegg bruker vi «dregger», en slags haker som blir festet til trålvins som går mellom trålen og brotten. Dreggene blir så trukket langs bunnen. Grunnen til at vi bruker disse, er at de hakker seg fast i wire som ligger på bunnen, sier Helgesen.

— Må dere holde utstyret selv, eller holder oljeselskaper det?

— Nei, vi holder utstyret selv. En skraptrål koster ca. 15-16.000 kroner, og ombord på «Kryssgrunn» har vi tre stykker.

— Hvor mye ofte i stykker trålene?

— Ja, det hender, men det er ikke alltid på grunn av skrap i sjøen. Endsskaper riven ofte i stykker på grunn av at det er steinbunn der vi tråler.

Ole Helgesen står dreggene som blir brukt under tråling. De veier ca. 30 kg hver.

Faengst

— Hvordan har faengsten vært i år?

— Vi har tatt opp litt skrap, så forholdene har vært bra i de områdene der

vi har oppdragene våre. Det ser ut som om det ikke blir kastet så mye skrap fra boreanleggene som det ble gjort tidligere.

— Hva er det dere tar

opp fra sjøen, er det riktig at det er mye fiskerøddskaper dere får som faengt?

— Vi tar opp en del fiskerøddskaper, men grunnen til dette er ikke at fiskerne

har kastet det. Det er nok helst slik at røddskaper har blitt kastet seg fast i skrap som stammer fra oljeindustrien, og at fiskerne har mistet det på denne måten.

Over til side 13.

Trålen tas ombord. Fra venstre: Gunnar Skudtjøllid, til høyre Lars Olsen, begge fra Sandne. Bakover: Svein Arne Nilsen fra Skudersnesen.

Harald Østensjø,
daglig leder i
Sør-Norges Trålerlag.

NY KRANGEL om ressursene

Man kan ikke vedta å skape arbeidsplasser eller bosetting. Det skjer gjennom hardt og lønnsomt arbeid. Derfor må politikerne slutte å tøve. Det kan ikke være politiske programerklæringer som bestemmer hvor folk skal bo eller hva de skal gjøre!

Stridens kjerne — nvg-sild. Johannes Nakken brukte all sin sjarm, kunnskap og erfaring, men det gikk ikke. Ressursfordelingsutvalget måtte til slutt kaste kortene. Kyst forsøkte å skvise sitronen for hardt, mer enn antyder Harald Østensjø. (Foto: fiskeri.no)

Å gjøre alle til lags er ikke lett. Da havner man lett i et uføre — i spagaten. Det er ingen behagelig stilling. Man forskreper seg rett og slett.

Jeg vet ikke om adm. direktør Johannes Nakken prøvde på dette kunststykket da han nylig ledet Norges Fiskerilags «Ressursfordelingsutvalg» foran høstens Landsmøte. Det var et uhyre viktig arbeid. Kjenner jeg Nakken rett, tror han prøvde å mane partene til enighet ved hjelp av fakta, lang erfaring og kunnskap. Nakkens flegma, humoristiske sans og væremåte ble nok også brukt, men altså til ingen nytte. Likevel tror jeg fiskernes — og ihvertfall min — tillit til Nakkens nøytralitet, uavhengighet og habilitet er styrket.

Kanskje var det slik at havfiskeflåten prøvde å få til en løsning ved å gi litt etter i forhold til kystflåten krav om økte andeler av nvg-sild. Og kanhende trodde kystgruppen at de kunne oppnå enda mer sild om de presset hardere på. Men i så fall gjorde de opp regning uten vert. Det får være måte på kravstorhet.

Et annet aspekt ved at arbeidet i Ressursfordelingsutvalget brøt sammen, er at fiskeri-Norge bør bruke sine krefter og ressurser sammen og om helt andre saker enn å sloss om innholdet i naboens lommebok. Vi bør bruke all tid og krefter på å løse de krevende utfordringene næringen står overfor i årene som kommer. Jeg tenker på strukturordningene, miljøkrav, merkekrav, markedsutfordringene, olje- og gassvirksomheten osv, osv.

Spar oss for politikerne

Hele siden 2001 har jeg — og alle andre — både hørt og forstått at verken Fiskeri- og kystminister Svein Ludvigsen eller arvtakeren Helga Pedersen vil endre på ressursfordelingen. Den skal stå fast.

Uten at det er sagt høyt, har det likevel ligget i kortene at de begge kunne tenke seg å gå inn for endringer, dersom de fikk et samstemt råd om dette fra fiskerne. Men nå har man altså ikke oppnådd enighet i Ressursfordelingsutvalget. Utvalget kastet kortene og overlot til andre å fullføre jobben.

I utgangspunktet var planen at styrelederne Inge Halstensen i Fiskebåtredernes Forbund og Reidar Nilsen i Norges Fiskerilag sammen med lederne av Samarbeidsrådet Nord (SamNord) og Samarbeidsrådet Sør (SamSør), henholdsvis Tom Toblassen fra Nordland Fylkes Fiskerilag og Nils Myklebust fra Sogn og Fjordane Fiskerilag, skulle forsøke å ordne opp.

Førrige gang samme konstellasjon prøvde seg, da med Sigurd Teige fra Fiskebåtredernes Forbund og Kjell Ingebrigtsen fra SamNord, falt forsøket i fisk. Hva kan ha endret seg slik at man nå skulle lykkes å komme til enighet? Dessverre ikke så mye. Det var kanhende en av årsakene til at man denne gangen valgte en annen løsning. I april skal Landsstyret forsøke å løse floken. Det bør gå. Alle vil jo strekke seg svært langt for ikke nok en gang å oppleve en opprivende diskusjon på Landsmøtet med sprengkraft i seg til å splitte hele Norges Fiskerilag.

Gud hjelpe meg hvis det skjer!

Da blir det alles kamp mot alle, og politikerne vil blande seg inn og kreve det siste ordet. Det er derfor å håpe at Landsmøtet enda en gang makter oppgaven med å komme til enighet. Overlater man valplassen til politikerne kan jo hva som helst skje. Hittil har politikerne egentlig sluppet lett unna ressursfordelingskampen. Landsmøtet i Norges Fiskerilag har alltid klart å bli enig om et råd som fiskeriministeren har kunnet strø sand på.

Stortinget har aldri hatt noen debatt om dette

Mer makrell til trålerne

Pelagiske trålere tilhører den pelagiske havflåten. Jeg kjenner ikke så godt til fordelingen mellom kyst og hav i torskefiskeriene, og skal la det ligge her. I det følgende skal jeg kun ta for meg fordelingen av de pelagiske fiskeslagene.

De pelagiske trålerne har ingen overdrevne forestillinger om å oppnå store endringer i ressursfordelingen i egen faver. Kanskje er det heller slik som en av skipperne sier; — det blir nok mer en kamp om å få beholde det vi har. Fiskeristatsrådenes utsagn om at ressursfordelingen ligger fast gjelder såvidt jeg har forstått bare mellom havfiskeflåten og kystflåten. Kravet som de pelagiske trålerne har fremsatt er å bringe den urettferdig lave andelen av makrell opp mot samme nivå som gruppen har av nordsjøsild, nemlig 7 prosent. I dag er makrell-andelen 3,2 prosent. Økningen må komme ved å redusere ringnotgruppens andel. Økonomien i denne flåten tåler det. På den måten vil ringnotredere bidra til å sveise sammen hele den pelagiske havfiskeflåten, og bilegge fordelingsdebatten innad i pelagisk sektor en gang for alle. De pelagiske trålernes makrellkvote var 3.687 tonn i 2005, mens den blir 4.103 tonn i år.

Kravet begrunnes med at forutsetningene for Landsmøtevedtaket i Norges Fiskarlag i 2001 om ressursfordelingen er endret. Vedtaket tar utgangspunkt i at det frie og uregulerte fisket etter tobis, øyepål og kolmule skal være den pelagiske trålgruppens hovedfiskeri. Dette er også begrunnelsen for den lave andelen av blant annet makrell. Videre ble det sagt klart og tydelig, både fra Landsmøtet og fiskeriminister Svein Ludvigsen, at driftsgrunnlaget bare kunne bedres ved at flåten strukturerte seg. Dette tok gruppen på alvor, og man samlet seg bortimot enstemmig om en strukturordning og innføring av enhetskvoter for de 60 pelagiske trålerne. Ordningen trådte i kraft i juli 2002. Antall pelagiske trålere er nå nede i 32, inklusive KS «Kvitsjøen».

Etter 2001 har de pelagiske trålerne fått et sterkt endret og redusert driftsgrunnlag uten noen form for kompensasjon. Øyepålfisket er stengt, tobisfisket er sterkt redusert og strengt regulert, kolmulefisket er kvoteregulert og kolmulekvoten skal justeres nedover de kommende år. I tillegg hevder havforskerne i sin økosystembaserte

Da makrellen ble fordelt i 2001 var det meningen av båter som M/S «Traal» skulle leve av tobis og øyepål. Slik har det ikke gått, og derfor er det rimelig at de pelagiske trålerne får mer makrell, mener Harald Østensjø. Ringnot har råd til å gi noe fra seg, skriver han. (Foto: fiskeri.no)

forskning, at tobisen skal være mat for annen fisk, blant annet makrell. Grunnlaget for å justere fordelingen vedtatt i 2001 er altså til stede.

Langvarig kamp mot oljeindustrien

Trålerne har også stridd med olje- og gassvirksomheten i Nordsjøen siden 1970. Dette har medført betydelige driftsproblemer. Kanskje har oljevirkosomheten gitt så store utslipp av giftstoffer at bestandene flåten fisker på er blitt kraftig redusert. Olje- og gassvirksomheten i Nordsjøen startet rundt 1970 uten tanker om konsekvenser for miljøet og fiskeriene. Norge har høstet store inntekter fra denne virksomheten, og nå er den i ferd med å flytte seg nordover. Da ser vi imidlertid en helt annen holdning i forhold til miljø og fiskerimessige konsekvenser. Kanskje er det på tide at trålerne får noe tilbake?

Dersom oljevirkosomheten hadde begynt i nord, hadde vi hatt helt andre holdninger til fiskeriene hos oljeselskapene og myndighetene. Med Lars B. Larsen i spissen kjempet Sør-Norges Trålerlag på 70-tallet en ensom kamp mot oljeselskapene, uten særlig støtte fra Norges Fiskarlag. Dette satte dype spor, ja endog sår, hos den pelagiske trålflåten. Derfor var det heller ikke aktuelt for Trålerlaget å gå inn i Norges Fiskarlag på 1970- og 1980-tallet. Nærmest på oppfordring fra daværende leder Oddmund Bye søkte Sør-Norges Trålerlag om medlemsskap i Fiskarlaget i 2000. Men da var Fiskarlaget midt i en omorganisering, og ønsket av prinsipielle grunner ikke å ta opp nye gruppeorganisasjoner. Samarbeidet har imidlertid vært og er svært bra, og de fleste medlemmene i Trålerlaget er også medlemmer i Norges Fiskarlag.

I Trålerlagets strategiske plan oppfordres faktisk medlemmene om også å være med i Norges Fiskarlag, både personlig, med båten og med mannskapet. Videre oppfordres de til å ta verv lokalt i fylkeslagene og sentralt om mulig. Norges Fiskarlag er og skal jo være fiskernes talerør mot myndighetene. Laget skal også sørge for en rettferdig fordeling mellom flåtegruppene av goder og plikter.

Olje- og gassindustrien har vært en plage for fiskerne lengst sør i landet i snart fire tiår. Kanskje er det utslipp fra installasjoner som denne som har redusert mange av de bestandene industritrålerne fisker på.

Tove Bente Langåker og Lillian Martmann monterer garn på maskinen.

Fortsatt er det mye håndarbeid, her er det Anne Marie Sjøen som masker sammen to stykker med notlin

Norene Hult og Liv Hilde Lund kapper tau til stormasker.

Sigurd L. Medhaug spleiser stropper (maskelegger). Maskene i de store trålene er blitt så store at notlinen ikke kan lages på maskin. Maskeleggene blir derfor spleiset for hånd.

Det var ikke hver dag at trålerne lå i lossekø på sildoljen. Men av og til kunne det være mange båter inne samtidig.

Den 25. mars 1995 var en travel dag for lossejengen på sildoljen.

Det var ikke bare på sildoljen det kunne være hektiske dager. Her ser vi situasjon fra vårt anlegg i Åkrehamn.

Slik så det ut ved Trålbøteriets kai den 25. mars 1995.
Båtene er fra venstre "Patchbank", "Nordsjøtrål" og "Østrem".

Åkrehamn Trålbøteri

etablerer seg på Husøy

I begynnelsen av 1990 årene ble det mer og mer klart at sterke krefter var i sving for å utvikle Åkrehamn som fiskerihavn og etablere noe nytt på Nord-Karmøy eller i Karm-sundet.

Etter hvert som tiden går blir Husøy stedet som synes å være mest aktuell.

Om og når Olav hadde sett seg ut sin tomt for en bøteriavdeling i den nye havnen vites ikke.

Men når det ble klart at Husøy ble valgt til ny fiskerihavn, hadde Olav sitt tomtevalg klart.

Etter en kort forhandling med Karmøy Kommune, undertegner Olav den 7. juni 1995 kontrakt om kjøp av gnr. 86 bnr. 83 på 3.343m² kjøpt. I avtalen var det tatt med at tomten kunne arronderes – ved utfylling i sjøen - slik at arealet ble på 4.200m².

Tomten er ved kjøp i 1996, 1997 og 1999 blitt utvidet til 5.673m² og har strandlinje på totalt ca 185m.

Tomten Olav hadde blinket ut var en "hjørnetomt" – slik så den ut fra landsiden.

Slik så den første Husøy-tomten ut fra sjøsiden. Tomten var langt fra byggeklar og i sjøen måtte det mudres for å sikre at dybdeforholdene ble helt på topp.

Bildet viser gravemaskinen som er i full gang med mudringen. Fjellknausen i bakgrunnen er det området hvor Torkellsen Skipshandel i dag er etablert.

BYGGEPLANENE STARTER OMGÅENDE.

Det bygges ny kai og ved årsskiftet 1995/1996 flytter bøteri- og wire- avdelingene inn i nybygget som har 1 etasje på 1000m².

Kaien fikk en lengde på vel 50 meter og et areal på ca. 500m².

På nordsiden av bygget ble det ført opp en tørkegalge på 68m².

Bildet viser steinfyllingen – innenfor nåværende kai - slik den ble i løpet av mudringen

Bygget i bakgrunnen er det hvor vår avdeling for "Wire & Løft" i dag holder til.

Kaianlegget under bygging i 1995

Hvem kunne tro at det ville bli behov for enda mer plass etter at den nye ”prakthal-
len” var et faktum? Men, allerede i 1997 var det igjen byggearbeid i gang. På det ek-
sisterende bygget ble det ført opp en andre etasje. Denne etasjen ble forlenget mot
sjøsiden slik at den ble på vel 1400m². I tillegg fikk bygget et tilbygg i nord – spiserom
og i sydvest et tilbygg for kontorer.

*Hovedbygget slik det så ut etter
utvidelsen i 1997*

Et av poengene med å flytte til Husøy var at en skulle få et kaianlegg som holdt en høy
standard. Det som var aller viktigst var at vi skulle få dybdeforhold som vi uten forbe-
hold kunne gå god for – selv ovenfor de aller største trålere/snurpere.

1. byggetrinn fikk en lengde på 23 meter men ble underveis forlenget til 50 meter

*Hovedbygget på Husøy- 1.
byggetrinn Einar Tangjerd AS stod
for bygge arbeidet. De ferdigstøpte
betongelementene ble levert av
Block Berge Bygg AS. Kaien ble
bygget av Veidekke AS*

Men kaiareal ble det ikke nok av og allerede i 2003 ble kaien forlenget med ytterligere 22 meter.

Arbeidet med å forlenge kaien i 2003 er i full gang

Av kjøpekontrakt datert 09-06-99 fremgår det at ÅTB kjøper ny eiendom av Karmøy Kommune, gnr, 86 bnr. 132 på Husøy. Kjøpet består av et tomteareal på 3.000 m² med påstående Rubbhall på 15 x 66 mtr. / 990m². Hallen ble omgående tatt i bruk som lager bl.a. for tauverk/trosser og tvinneriråstoff.

Rubbhallen 990m² slik den så ut da vi kjøpte den i 1999

Plastduken var i en dårlig forfatning og høsten 1999 ble derfor hallen klett med stålplater – tak og vegger.

De 2 lagerhallene slik de fremstår i dag.

Sommeren 2001 kjøpes et tilleggsareal på 905m² av Karmøy Kommune. Arealet føyes sammen med bnr. 132. På tomten setter ÅTB opp en O.B. Wiik hall på 12 x 30 m. / 360m².

Bøteriavdelingen

Husøy

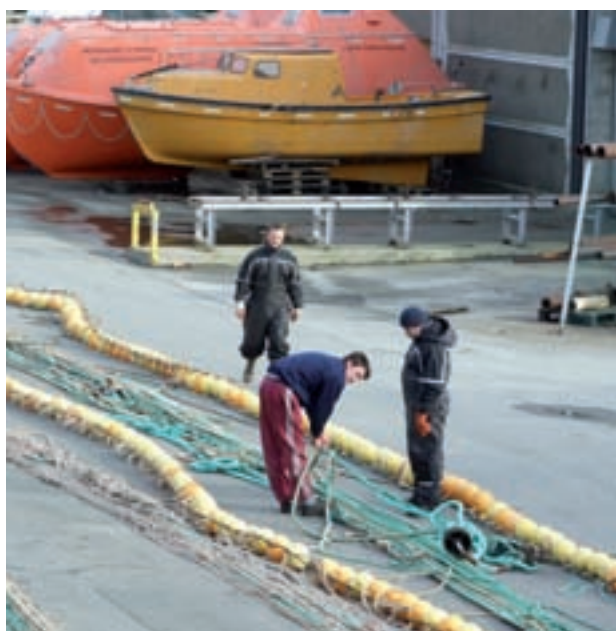
Ludvik Oliversen monterer et varenett til en pose

Jarle Einar Gundersen og Johnny Heimdahl reparerer en fiskepos

Ingvald Våge teller opp deler til en ny trål

Reparasjon av Kolmuetrål. Disse trålene er så lange og med en masse tråkuler, at reparasjonene ofte tas utenfor , fint eller stygt vær.

Bildene viser nettromlene som er plassert på kaien og inne i reparasjonshallen.

Kai Eriksen, Liold Steven Knutsen og Terje Rasmussen spleiser masker til en frampart til en ny trål hvor hver hel maske er 25,60m.

Sigve Sørensen reparerer en industrifiskepose

Wireavdelingen flytter til Husøy i 1995

I slutten av 1970 årene fikk vi flere og flere forespørsler om leveranser av løfteutstyr til disse nye kundegruppene. Men, det var en forutsetning at det fulgte med sertifikater.

Det ble da til at vi måtte til våre leverandører, Stål og Tau AS / Scanrope AS eller AS Norsk Staaltaugfabrik for å innhente tilbud.. Oftest tapte vi i konkurransen p.g.a. for høye priser og /eller for lang leveringstid.

I 1996 flyttet "Wireavdelingen" fra Åkrehamn og inn i nybygget i Karmsund Fiskerihavn. Her fikk avdelingen flotte lokaler – halvdelen av 1. etasje i tillegg til eget vinsjrom og stort utelager.

Avdelingen er nå i ferd med å etablere seg som leverandør i offshoremarkedet og det er grove dimensjoner på alle komponenter.

Men heller ikke disse lokalene holdt mål lenger enn til slutten av 2004. I november dette året kjøper ÅTB nabobygget til vårt hovedbygg. Hall A er på mer enn 1700 m2 og har i tillegg til en stor produksjonshall flere mindre rom, mange kontorer og møterom

Fra den spede begynnelse stiller "Wireavdelingen" i dag opp i "eliteserien" både når det gjelder vareutvalg, kompetanse og lokaliteter. Torbjørn Lund er avdelingsleder og har med seg Knut Jarle Nes, Håkon Ludolf Sørensen, Odd Jarle Våga, Jan Olav Hemnes og Thomas Rasmussen

Knut Jarle Nes

I 2006 anskaffet vi oss et nytt mobilt spoleanlegg som har en kapasitet på hele 55 tonn. Apparatet brukes i forbindelse med utskiftning av større trålwirer og når off-shorefartøyene skal skifte eller kontrollere sin slepevirer.

Foran vårt nye spoleapparat står operatørene Thomas Rasmussen til venstre og Odd Jarle Våge til høyre

Det er store dimensjoner som skal spleises. Her har operatørene Håkon Ludolf Sørensen (til venstre) og Thomas Rasmussen (til høyre) tatt i bruk vår hydrauliske presse for å montere en kause på en wire.

I september 2004 legger ÅTB inn anbud på Karmøy Kommunes bygg A , gnr. 86 bnr. 198. Industribygget har en grunnflate på 1740m² hvorav 660 m² er kontorer, spiserom, toaletter og møterom. Verkstedhallen er på 1080m².

Tomten er på totalt 5.600m².

Pris kr. 5.400.000,00 + diverse omkostninger.

Bygg "A" huser i dag wireavdelingen og en mindre butikkavdeling i tillegg til avdelingens kontorer og møterom.

Bygg "A" – wireavdelingen og butikk

Fra "Wireavdelingens" produksjoshall.

Kampen for å få til en mest mulig effektiv og rasjonell drift samtidig som en prøver å holde kontroll med driftskostnadene pågår uavbrutt. Produksjonen av tråd, tau og notlin ved vår avdeling i Åkrehamn er – isolert sett – under god kostnadskontroll. Men, når en tar med at råstoffet skal hentes på mellomlageret på Husøy og at de ferdige produktene skal tilbake dit, er klart at denne interne transporten koster tid og penger. Samtidig ser en muligheten for å kunne samkjøre bruken av personalet ved bøteri-, wire-, tvinneri- og binderi- avdelingene på en mer effektiv og kostnadsbesparende måte.

Dette er bakgrunnen for at vi i 2006 fører opp en ny produksjonshall ”B” ved siden av hall ”A”.

Hallen skal gi rom for binderi- og tvinneri- avdelingene.

Bygget føres opp i en etasje og får en grunnflate på 1062m² (59x18m).

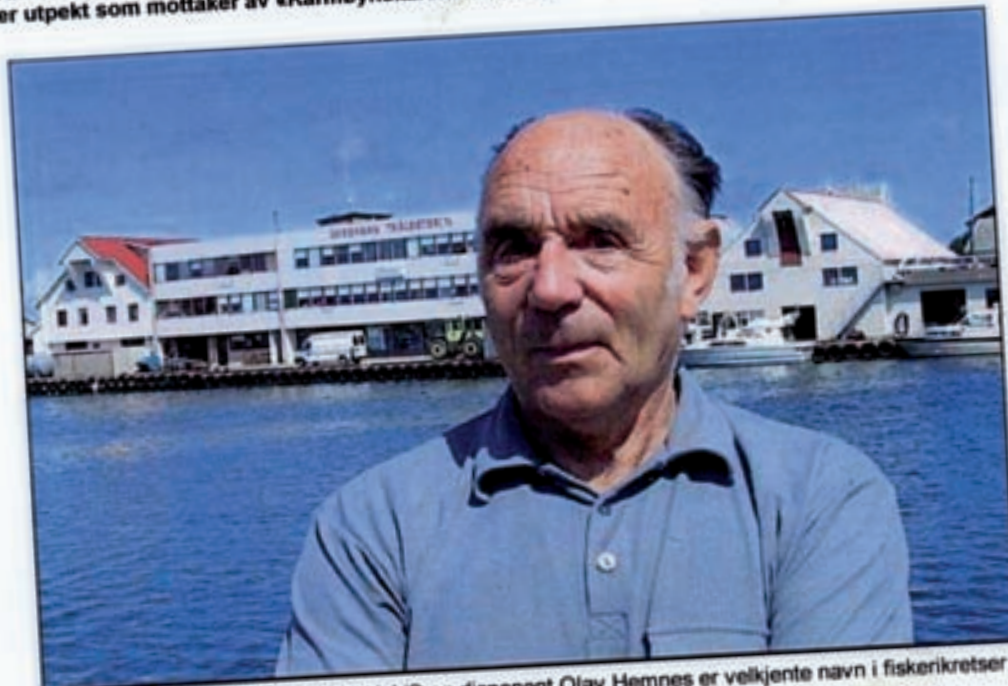
Produksjonshall ”B” – siste tilskudd til eiendomsutviklingen

Kåret til «Karmøyfiskaren»

Åkrehamn Trålbøteri A/S ved disponent Olav Hemnes er utpekt som mottaker av «Karmøyfiskaren» for 2001.

Haugesunds Avis

PRISVINNER: Åkrehamn Trålbøteri A/S og disponent Olav Hemnes er velkjente navn i fiskerikretser langt ut over Karmøy. Trålbøteriets anlegg i Åkrehamn i bakgrunnen.

Henry Hauge

«Karmøyfiskaren» er Skudenes & Aakra Sparebanks honnørpris og tildeles en organisasjon eller person som har markedsført Karmøy på en god og positiv måte.

En egen jury peker ut den årlige vinneren. Åkrehamn Trålbøteri er et kjent foretak i fiskerimiljøet rundt hele Nordsjøbassenget, og bedriften har faktisk levert netter helt til Kina.

Moderne bedrift

Bedriften fikk en beskjeden start i 1955. Fra å være et sesongdrevet enmannsforetagende, er det i dag blitt en moderne bedrift med over 50 ansatte. Tråd, tau og notlin produseres i dag på egne maskiner. Spesialitet er som i startfasen, tråler og snurrevad. I tillegg produserer og forhandler Åkrehamn Trålbøteri de fleste andre fiskeredskaper, også til sportsfiske. Wireavdelingen er flyttet til nyanlegget i Karmsund Fiskerihavn på Husøy med lager av trål-, snurpe- og kran-wirer. Der produseres også løfteredskaper av ståltau og kjetting. Produksjon og reparasjon av tråler foregår dessuten ved nyanlegget på Husøy. I tillegg til produksjon, reparasjon og salg av fiskeredskaper og fiskeri/skipsrelatert utstyr, utgjør også jernvareavdelingen en stor del av selskapets virksomhet.

Penger og skulptur

Honnørprisen består av en miniutgave av billedhugger Svein Magnus Håvarsteins skulptur «Mann i båt». Originalen står i Åkrehamn sentrum. I tillegg er det også et pengebeløp på 25.000 kroner. Prisen vil bli utdelt under Skudefestivalen. Dette er ellefte år på rad prisen blir delt ut. I fjor ble den tildelt Sommergospel i Skudeneshavn. Også året før gikk prisen til samme sted, nærmere bestemt til Skudeneshavn skole- og fritidspark. Ellers er prisen tildelt Leif Ove Andsnes, Lasse Pedersen, Marit Synnøve Veia, Aleksander Hauge, Skudefestivalen, Johannes Solstad, Tinney Rasmussen og Oddvar Andreassen.

Publisert: 22. Jun 2002

Ga premie til fjellaget

Under årets Skudefestival ble daglig leder av Åkra Trålbøteri, Olav Hemnes, kåret til «Karmøyfiskaren». I tillegg til et symbolisk beløp på den gamle tittelen fulgte det også en pengepremie på 25.000 kroner.

— Denne summeren har han gått til Åkra Fjelling, sier en glad Dagfinn Berg, kassaman i fjellaget. Han har allerede funnet

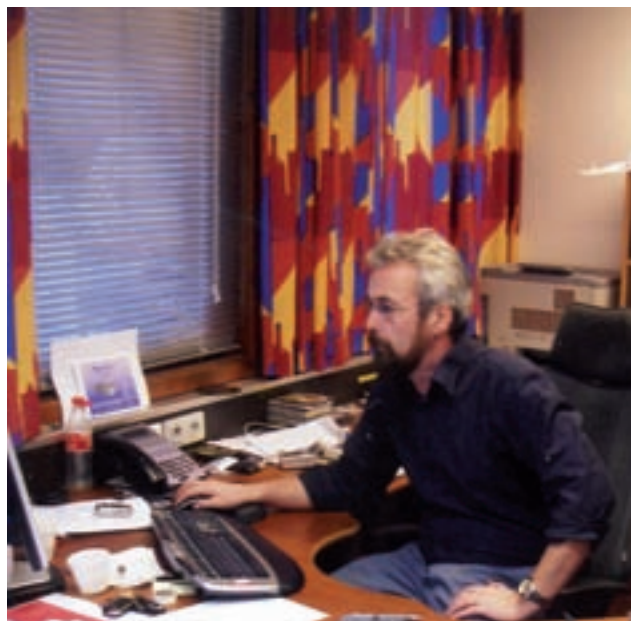
bruk for pengene ettersom laget holder på å bygge hytte i Åkrasmarka. Den samme gaven skal gå til innestår i hytten.

— Det er ikke ofte at vi får penger uten å be om det, jubler Berg, som mener at gaven er forjener stor takk for å ha pengene gå til noe folk flest kan bli nytte av.

Odd-Roar Hult – gift med sjefens eldste datter Norene – ble ansatt i 1979. Hans oppgave ble å bygge opp den nye avdelingen for produksjon av tråd og tau – Tvinneriavdelingen.

Odd-Roar startet på «bar bakke» med hensyn til slik produksjon, men i årenes løp skaffet seg en betydelig kompetanse på dette området.

Odd-Roar er avdelingsleder for Tvinneriavdelingen og har innkjøp, salg og den daglige drift av avdelingen som sitt ansvarsområde. Avdelingen er nå flyttet inn i nye produksjonslokaler på Husøy – hall B og har kontor sammen med andre ledere i hall A.

Odd-Roar Hult

Torbjørn Lund – gift med sjefens yngste datter Liv Hilde – ble ansatt på vår Wireavdeling i 1984.

Torbjørn hadde ingen spesiell erfaring med wire og tauverk da han startet, men han fikk god praktisk opplæring av sine kollegaer. Han var sterk og lærevillig og har i flere år vært avdelingsleder for Wireavdelingen eller avdeling Løft & Løfteredskap som den nå heter.

Torbjørn er bedriftens «sakkyndige person» og således ansvarshavende for test og kontroll av alt løfteutstyr som leveres fra bedriften. Torbjørn har hovedansvaret for alt innkjøp, salg og tilsynet med avdelingens maskiner og utstyr.

Avdelingen har sine produksjonslokaler og kontorer i hall A på Husøy

Torbjørn Lund

Bunnsolid

trålbøteri

Åkrehamn Trålbøteri AS kan se tilbake på snart 50 års eventyrlig utvikling. I 2001 omsatte selskapet for 69 millioner, mens fjoråret ble notert til totalt 81 millioner. Med en egenkapitaldekning på 66 prosent er den tradisjonsrike bedriften i en situasjon andre bare kan drømme om. Daglig leder Terje Hemnes kan opplyse at de aldri har hatt røde tall i regnskapet. Han er optimistisk med tanke på fremtiden, men ser også at det skjer ting på så vel fartøysiden som med ressursgrunnlaget som slett ikke gjør det enkelt å forutse hva fremtiden vil bringe. For tiden har selskapet god ordretilgang, men kan ikke skilte med langsiktige ordrer.

Det som begynte som en virksomhet med hovedformål å produsere og reparere fiskeredskaper, har etter hvert utviklet seg til noe langt mer. Selv om produksjon av trål, snurrevad og garn fortsatt er viktige områder, har andre nærliggende produkter vokst seg til en viktig del av virksomheten. På fabrikk i Åkrehamn produseres tauverk, tråd og

notlån, mens alle fiskeredskaper lages ved den nye avdelingen i Karmsund Fiskerihavn. Når det gjelder andre produkter kan det nevnes at trålbøteriet har en av de største jernvare- og maskinforretninger i distriktet, og med sine ca. 25.000 artikler bidrar denne avdelingen med en betydelig del av den totale omsetning. Sjakler, kauser, stålwire, tan, kjetting, blokker, kroker, skruer/bolter, jernvarer og mye annet leveres til både de lokale verksteder og til fiske- og offshoreflåten.

Hjemmeflåten viktigst

Når det gjelder tråler produserer selskapet alle typer og størrelser, bortsett fra de store kolmuletrålene som blir brukt vest av Irland. De største som blir laget på Karmøy har en maskevidde på 25,6 meter. Den viktigste kundegruppen er nordsjøtrålerne, i all hovedsak hjemmeflåten. Da Kystmagasinet besøkte Åkrehamn Trålbøteri AS i fiskerihavnen på Karmøy lå «Magnarson» inne for reparasjon av en trålpose. Trålbøtere var i sving til tre på natten for at fartøyet ikke skulle miste for mye tid på det uønskede avbrevet. Oppdrag med korte tidsfrister er ofte situasjonen for denne bransjen, og nettene tas til hjelp for å opprettholde den gode servicen. Terje Hemnes opplyser at det av og til svinger en dansk eller skotsk båt innom for reparasjon av redskap. Ellers står den norske flåten for de fleste oppdragene.

Hemnes vil ikke uten videre karakterisere fremtiden som lys, men har likevel tro på at det skal bli en rimelig bra framtid for trålbøteriet, selv om han merker konkurransen fra lavkostland, spesielt når det gjelder produksjon av tauverk, tråd og nett. Men, sier han, hos oss er dette en nisjeproduksjon spesielt tilpasset vår egen produksjon av fiskeredskap. Når det gjelder tau, selges dette overalt til de fleste markeder. På redskapssiden kan det nevnes at selskapet skal utruste det nye havforskningsfartøyet, «G. O. Sars», som skal leveres fra Flekkefjord i begynnelsen av april. Åkrehamn Trål-

bøteri AS har fått leveranser av både bunntål og flytetål, til sammen fire stk. De skal også supplere med noe dekkstutstyr. Selskapet har også leveranser til sjarkflåten. Da vi besøkte trålbøteriet i slutten av februar var de i ferd med å lage en del snurrevad for lokale sildefiskere. Dette er båter på mellom 30 og 50 fot.

Spesialbil med nettrommel

Av andre produkter som lages på Karmøy kan nevnes sikkerhetsnett, gangveinett, helikopternet, nett til fotballmål etc. Åkrehamn Trålbøteri AS har meget moderne fasiliteter både i Åkrehamn og på Husøy. Sistnevnte avdeling i Karmsund Fiskerihavn er den nyeste (fem år), og er lokalisert direkte til havnebassenget. Bøteriet har kai med ni meters dybde rett utenfor. Når et fartøy kommer inn, kan trålen trekkes direkte fra båten og inn i reparasjonshallen. Ligger kunden i en annen havn i distriktet kan redskapen hentes med bedriftens spesialbil med påmontert nettrommel. Ved dette anlegget er det planlagt en utvidelse av kaien. Dybden utenfor blir på hele 10 meter. Kaiarealet blir nå utvidet med 300 kvadratmeter.

Åkrehamn Trålbøteri AS har i dag 52 ansatte, likt fordelt mellom de to avdelingene på Husøy og i Åkrehamn. Årsaken til etableringen i Karmsund Fiskerihavn var at den lokale sildoljefabrikk og fryseri bestemte seg for å flytte fra Åkrehamn grunnet dårlige innseilingsforhold. Dermed ville fiskeflåten lande sine fangster i den nye havnen og trålbøteriet bestemte seg derfor for å etablere en avdeling i den nye fiskerihavnen.

Det var forøvrig hans far som startet hele bedriftsvenyret. Han er fortsatt aktiv i virksomheten. Det samme er hans to døtre.

Øverst: Terje Hemnes er godt fornøyd med utviklingen for Åkrehamn Trålbøteri. Han er også stolt over diplommet (til venstre) fra Dun & Bradstreet som viser at selskapet har historisk AAA rating.

Nedst: Den kombinerte trålen og snurperen «Magnarson» tar ombord kolmuletrål etter reparasjon.

Odd-Roar Hult viser frem bedriftens nyeste produkt, bøtetråd for kalmuletråler. Legg merke til stivheten i tråden.

Trålbøteri mot strømmen

Rett etter sommeren i fjor tok Åkrehamn Trålbøteri AS i bruk sitt nye 1.000 kvadratmeter store bygg i Karmsund fiskerihavn for produksjon av tråd og tau i forskjellige dimensjoner, spesielt til fiskeredskaper men også for lystbåt, industri og landbruk. Med denne investeringen operer bedriften som kjerringa mot strømmen. For mens de fleste andre på dette feltet for lengst har flyttet produksjonen til lavkostland, satser tradisjonsrike Åkrehamn Trålbøteri AS på høykostlandet Norge.

TEKST OG FOTO EDMUND MØNSTAD

I forbindelse med flytting av produksjonen fra Åkra og oppsetting av nytt bygg tett ved bedriftens trålbøteri og annen virksomhet ved avdelingen på Husøy, er det også investert en del i nytt utstyr. Totalt har satsningen på nytt bygg og nytt produksjonsutstyr de siste årene kommet på nærmere syv millioner kroner. Men dette er gjort i trygg forvisning om at satsningen er riktig.

I følge daglig leder Terje Hemnes og sjefen for produksjon av fibertau, Odd-Roar Hult, er markedsutsiktene

gode i årene som kommer. Hemnes forteller at kvalitet har vært et utslagsgivende element når bedriften har valgt å beholde produksjonen av tråd og tau i Norge. Leveringstid på tråd har vært et annet argument. Det er snakk om rundt to måneders forskjell i leveranse av tråd fra Kina og Karmøy. Åkrehamn Trålbøteri AS produserer også tau og tråd for lager, slik at når en kunde etter spør et produkt så får de det med en gang.

Produksjon av nylontråd er en av aktivitetene i nybygget. Noe av tråden går til eget bruk ved nettproduksjonsavdelingen på Åkra, mens resten selges til

andre bedrifter som driver med det samme, både innenfor fiskeri og oppdrett. Råmaterialene (polyamid 6) til den ferdige nylontråden kommer fra europeiske fabrikker. Åkrehamn Trålbøteri AS kjører ett skift på seks-syv personer i nybygget, og produksjonen går kontinuerlig hele året. Det opplyser Hult.

Et av de nyeste produktene som blir laget i det nye bygget er en bøtetråd for pelagiske tråler. Den er utviklet i samarbeid med AS Fiskenet, og tråden er impregneret og herdet på en spesiell måte som gjør den veldig stiv. Dermed beholdes også formen til trålen mye

bedre. Tråden leveres i tykkelser fra 6-11 millimeter. Dette er et produkt Odd-Roar Hult har store forventninger til.

Han er svært fornøyd med nybygget og utviklingen der, som enda ikke er helt sluttført. Flere maskiner, reoler og annet utstyr skal på plass. Men når alt står ferdig blir også logistikken mye bedre enn tidligere, med lager for ferdigvare av tråd og tau, emballasje og andre relevante produkter i tilknytning til produksjonen.

Reit utenfor nybygget viser Hult oss en annen nyinvestering, et nytt spoleapparat for wire, som kan ta opp til 55 tonn. Spoleapparatet er knyttet til et aggregat for drift, og hele enheten kan transporteres dit hvor kunden ønsker, det være seg offshorekunder eller redere av store tråler, som ønsker å få skiftet wren på en eller flere vinsjer, og som ønsker å få utført dette der de er.

Også bedriftens relativt nye wire- og løfteavdeling ligger på Husøy. Denne avdelingen er sertifisert sakkyn-dig virksomhet, og fører et velassortert lager av trål-, snurpe- og kranwirer, og produserer alle typer løfteredskaper av ståtau og kjetting. I tillegg føres også

et velassortert lager av fiberstroppe, tauverk og fortoyningstrosser. I trålbøteriet i fiskerihavnen på Husøy foregår produksjon og reparasjon av tråler, og ved kaien utenfor denne avdelingen er det dybde nok til at selv fullastede snurpere og kolmuletrålere trygt kan legge til.

I følge daglig leder Terje Hennes er tempoet høyt og omsetningen god ved begge avdelinger, på Åkrehamn og Husøy. Mange av kundene på fiskebåt-siden er gjengangere fra den nære regi-onen. Flåten har strukturert seg og opp-lever bedre tider, noe som selvsagt gir utslag i fornyinger også på redskapssi-den. Aktiviteten ved Åkrehamn Trålbøteri AS har utviklet seg såpass positivt de siste par årene at også sta-ben har økt med to-tre personer, til totalt 55 ansatte. Fortsatt ligger bedriftens jernvareavdeling med 30.000 titler i Åkrehamn, og det finnes ingen planer om å flytte denne til Husøy, men det finnes selvsagt en liten filial på Husøy, som betjener fiskeflåten og industrien, i og rundt fiskerihavnen.

Fra produksjonen av tau og tråd.

Bedriftens nye spoleapparat for wire.

Anlegget til Åkrehamn trålbøteri sett fra sjøsiden.

Nøkkeltall for tidsrommet 1955 - 2006

År	Omsetning	År	Omsetning	År	Omsetning	År	Omsetning
År	Total	1967	1 710 957,14	1980	11 671 377,00	1994	37 347 587,00
1955	58 191,18	1968	2 165 069,81	1981	11 717 500,00	1995	43 776 712,00
1956	114 349,52	1969	1 832 356,86	1982	14 773 807,00	1996	48 660 667,88
1957	159 673,07	1970	2 427 437,27	1983	16 428 882,00	1997	59 984 327,97
1958	170 866,87	1971	3 152 602,32	1984	18 742 010,00	1998	61 634 424,31
1959	258 219,04	1972	3 965 887,78	1985	18 941 245,94	1999	58 028 331,77
1960	409 108,47	1973	5 191 780,08	1986	22 264 035,52	2000	58 439 521,08
1961	527 808,31	1974	8 390 215,66	1987	24 665 949,36	2001	69 154 408,00
1962	727 318,08	1975	8 105 517,78	1988	26 862 736,92	2002	81 070 810,00
1963	1 700 376,23	1976	7 142 797,54	1989	32 242 080,02	2003	69 724 893,34
1964	1 703 102,01	1977	8 011 465,11	1990	30 264 724,90	2004	75 659 448,60
1965	1 278 521,08	1978	9 095 199,18	1991	31 544 947,00	2005	79 711 541,62
1966	1 642 696,51	1979	9 883 889,00	1992	33 152 957,00	2006	91 942 262,47
				1993	34 351 179,00		

Navn bygg - Åkrehamn	Ant. etg.	Bebygget areal	Gulv areal	Tomte areal	Kai areal	Kai lengde
Hovedbygg 1966	3	529	1.587		187	
Hovedbygg 2. byg.trinn 1974	3	335	1.005		147	
Lager nr. 1 Gammelt sjøhus	2.1/2	240	600		97	
Lager nr. 2 Gammelt sjøhus	2.1/2	266	665		82	
Lager nr. 3 Øst m/parkering 1986	1	372	272		72	
Produksjonsbygg Vest 1989	1 + 2.1/2	454	760		342	
Ubebygget tomt					250	
Hovedkai – mot sør						130
Kai - mot vest						40
Total			2.286 m2	4.989 m2	1.177 m2	170 m

Navn bygg – Husøy	Ant. etg.	Bebygget areal	Gulv areal	Tomte Areal	Kai areal	Kai lengde
Hovedbygg 1995	1	1.000	1.000	5.673	500	100
H.bygg utvidet 1998	2		1.400		270	50
Hall "A" 1981 kjøp fra K.K. 2004	2	1.080	1.740	6.513		
Hall "B" Nybygg 2006	1	1.060	1.000			
Rubhall kjøp 1999	1	990	990	4.149		
O.B. Wiik hall kjøp 2001	1	360	360			
Total		4.490 m2	6.850 m2	16.335 m2	770	150

50 års jubileum

Åkrehamn Trålbøteri AS
50 års jubileum
Ullensvang Hotell 12. mars 2005

Første rekke fra venstre: Odd-Roar Hult, Jan Olav Hemnes, Gunn Hemnes, Terje Hemnes, Judith Hemnes, Olav Hemnes, Norene Hult, Torbjørn Lund, Liv Hilde Lund. Andre rekke: Åse Sørensen, Anne Marie Sjøen, Sissel Oldeide, Nora Solli, Gro Langåker, Kirsten Ferkingstad, Marita Gundersen, Hild Ingunn Nes, Kristine Vik, Åse Helene Berge Gundersen, Tove Bente Langåker, Lillian Maartmann, Jorunn Knutsen, Olaug Ferkingstad, Tone Hemnes. Tredje rekke: Odd Jarle Våga, Mikal Kvilhaug, Jarle Einar Gundersen, Gaute Vilhelmsen, Gunnar Gabrielsen, Knut Jarle Nes, Oddvar Sandhåland, Leon Sjøen, Ludvig Oliverson, Håkon Sørensen, Thomas Rasmussen, Kai Eriksen, Even Nyland. Fjerde rekke: Knut Marton Knutsen, Ingvald Våge, Dag Terje Risdal, Trond-Arild By-
mann, Terje Breidfjord, Jens Sjøen, Sigve Sørensen, Frode Steinkjellå, Leif Owe Nes, Geir Hufthammer, Terje Rasmussen og Kjell Sandhåland.

Jubilanter: Odd-Roar Hult 26 år gullklokke, Oddvar Sandhåland 35 år Norges Vel, Mikal Kvilhaug 32 år Norges Vel, Gunnar Gabrielsen 35 år Norges Vel, Knut M. Knutsen 42 år Norges Vel, Jorunn B. Knutsen 27 år gullklokke, Judith og Olav Hemnes

FOTO: ANNE I. HÅVARSTEIN

Første, andre og tredje generasjon:

Øverst fra venstre: Terje Hemnes, Odd-Roar Hult og Torbjørn Lund.

Midten fra venstre: Einar Hemnes, Olav Hemnes, Gunn Hemnes, Judith Hemnes, Norene Hult, Torbjørn Lund jr. og Liv Hilde Lund.

Nederst fra venstre: Jan Olav Hemnes, Ole-Kristian Hult, Thea-Guniva Hemnes Langåker, Tone Hemnes, Silje Helen Hult, Håvard Hult, June Anneth Hult, Charlotte Hult, Kristina Lund, Judith Marie Lund.

Dagens trålbøteri

Åkrehamn Trålbøteri A/S er nå blitt en betydelig bedrift med mange forskjellige forretningsområder. For at vi hele tiden skal være oppdatert på de forskjellige satsingsområder er driften delt opp i avdelinger. Avdelingene er ikke adskilte driftsenheter men har likevel stor handlefrihet innenfor de totale rammer som vedtas av firmaets ledelse i samarbeid med avdelingslederne.

Firmaets organisasjon pr. dato.

Administrasjonsavdelingen:

Daglig leder: Terje Hemnes
Arbeidende styreformann: Olav Hemnes
Kontormedarbeider: Knut M. Knutsen

Bokholderiavdelingen:

Avd. leder: Nora Solli
Kontormedarbeidere: Hild Ingunn Nes,
Kristine Vik,
June Anneth Hult

Bøteriavdelingen:

Daglig leder: Terje Hemnes
Avd. leder: Jarle Einar Gundersen
Bøtere: Kai Stefan Eriksen,
Johnny Heimdal,
Jan Olav Hemnes
Geir Hufthammer,
Lloyd Steven Knutsen,
Tove Bente Langåker,
Hildur Lillian Maartmann,
Van Quy Nguyen,
Ludvig Marton Oliversen,
Terje Rasmussen,
Thomas Rasmussen,
Kjell Steinar Sandhåland,
Anne Marie Sjøen,
Sigve Sørensen,
Van Nga Tran,
Ingvald Kornelius Våge.

Binderiavdelingen avd. leder: Per Oddvar Sandhåland
Olaug P. Ferkingstad,
Norene Hult,
Liv Hilde Lund

Tvinneriavdelingen avd. leder: Odd-Roar Hult

Maskinoperatører: Svein Berdal,
Terje Breifjord,
Gunn Langåker,
Jorunn Brun Knutsen,
Kirsten Ferkingstad.
Åse Berge Gundersen

Wireavdelingen avd. leder:

Spleisere: Torbjørn Lund
Knut Jarle Nes,
Håkon Ludolf Sørensen
Odd Jarle Våga.

Butikkavdelingen avd. leder:

Ass. avd. leder: Mikal Kvilhaug
Gaute Vilhelmsen
Butikkselgere: Gunnar Gabrielsen,
Aud Sissel Oldeide,
Leon Arnstein Sjøen,
Leif Owe Nes,
Even Nyland,
Trond-Arild Byman,
Alice Kvilhaug,
Jan Inge Liknes,
Per Kjartan Sevland,
Vidar Schnell.

Varemottak: Dag Terje Risdal
(død 2005)

Butikk/kontormedarbeider

avd. Husøy: Marita Gundersen
Transport/lager: sjåfør: Jens Sjøen
Lager/vedlikehold: Sigurd L. Medhaug

Punktum finale

for Åkrehamn - etablering på Husøy

Aakrehamn Sildoljefabrikk AS hadde vært i drift siden 1913, men i juni måned 1995 var det slutt.

Aakrehamn Sildoljefabrikk AS slik den så ut den 3. juni 1995.

I midten på juni 1995 ankom et digert kranfartøy Åkrehamn. De store siloene, tanker og andre store og små seksjoner ble løftet over på lektere eller satt på sjøen for å bli transportert/slept til Husøy.

Kranfartøyet har løftet en av siloene og plasserer den i havnebassenget. Flyttesjau på sildoljen til Husøy.

Mobilkranene har løftet en av de store tankene – den er på vei til Husøy.

Aakrehamn Sildoljefabrikk AS er vel etablert på Husøy. Den ser unektelig mer moderne ut enn sin forgjenger,

over
Aakrehamn

100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000 Søenholmen

Dybderne refererer til et Læsland = L.Ø, som ligger 1.1m. under vandstanden markeret paa Seeholmen, og er angit i meter.

Toerprofil an moloen mellem s. Vårholmen og Nordholmen

Profil an moloerne mellem Vårholmene:

Kronbrevidte 4.2m, abrupning paa l. side 1:1½ helt ned paa jette side 1:1½ fra kronen til 1.0 og 1:2 fra 1.0 til 1.0. Der er paa begge sider og paa toppen et ca 2m tykt lag an store blokke. Resten er uldindelig jette.

Dette kartet har vi hentet fra Kystverket. Vi har «fiksets» på det slik at det beskriver «havnen» før det ble gjort noen utbedringsarbeid.

Havnen

Fra Kystverkets arkiver har vi funnet fram til beskrivelser av havneforholdene for vel 100 år siden.

Kartet på side 128 har vi sakset fra Kystverkets beskrivelser. Vi har tatt oss den frihet å ta bort alle de utbedringer som er gjort med havnen og tror vi dermed har fått et kart som viser oss Åkrehamn slik den opprinnelig var fra naturens side.

AAKREHAVN (AAKRE HERRED)

Aakrehavn ligger på vestsiden av Karmøyen omtrent 8 km. Fra Kopervig. Havnen, som er stor og rommelig, egner seg udmerket for utbygging.

I nord begrænses den av Aakreøen og Svendsholmen, i vest av Varholmene og Mortholmen, i syd av Aarebrottsholmen, og i øst av Karmøyen.

Indre Havn kaldes havnen mellom Svendsholmen. Aakreøen og Karmøyen.

Havnen har to indseilingsløp, nemlig Leiasundet, mellom Svendsholmen og Nordre Varholme, og Søndre Løp mellom Mortholmen og Aarebrottsholmen

Utbyggingen av havnen falder i to perioder, nemlig utbyggingen av Indre Havn og utbyggingen av Ytre Havn.

INDRE HAVN

I 1879 blev stedet befart av den kgl. Havnekommission. Overlodsens og amtsdelegerte hadde da fremsat krav om, at Mortingsfluen, som ligger midt i havnen, skulde forsynes med et merke, som paa samme tid skulde tjene til fortøyningsindretning.

Kommisjonen henledet havnedirektørens oppmerksomhet paa forholdet, uten at der dog paa den tid var tale om egentlige havneforbedringer.

Først den 8de februar 1892 ble der indsendt et andragende til Stortinget om, at Indre Havn maatte bli utdypet, og sundet mellom karmøyen og Aakreøen stængt.

Andragendet, som var indsendt av Haugesund sjømandsforening, var bilagt med en anbefaling fra Aakre formandskap og en forestilling fra 72 opsittere omkring Aakrehavn.

Allerede sommeren 1891 hadde distriktsingeniør Leegaard optat et kart av havnen, og den 1ste juni 1893 fremla han følgende plan for utbedring av den indre havn:

- a. Langs Aakreøen skulde der opmudres en 155 m. Lang rende, 30 m. Bred, - 3,50 m. dyp.
- b. Den øvrige del av den indre bugt skulde opmudres til – 2 m.
- c. Mellom Karmøyen og Aakreøen skulde der oppføres en 2 m. høi dækningsmur, og mellom denne og den gamle murede veiovergang skulde terrænet opfyldes, saaledes at der ble dannet en 30 m. bred og 70 m. lang kaiflate.

Omkostningene ved denne plan var beregnet til kr. 50.000,00.

En grundeiererklæring efter havnevesenets skema av 1893 ble av vedkommende grundeiere undertegnet den 6te november 1893 og tinglæst paa ekstrating for Karmsund sorenskriveri den 22de oktober 1894.

For et tillægsarbeide, nemlig avstængning av Bolevaag ved en mur, lodret paa kaiens østre ende, blev der avgitt to grundeiererklæringer av 10de februar 1898, tinglæst paa

ekstrating for Karmsund sorenskriveri den 28de mars 1898.

For terminen 1894-1895 blev der git en bevilgning paa kr. 6.000,00 til paabegyndelse av arbeidet efter distriktsingeniør Leegaards plan av 1ste juni 1893.

Arbeidet blev dog ikke påbegyndt før i 1897, da man manglet det nødvendige mud-derapparat.

I november 1896 indkom til havnedirektøren et andragende fra Aakre landbo- og fiskeriforening om at faa utført en række havneforbedringer, blant andet om at faa avstænget den oven nævnte vaag, Bolevaagen.

Denne vaag skar seg ind fra den projekterte kais østre ende i samme retning som kaien. Naar sjøen trak seg ut og ind i denne vaag, virket det generende paa baat-trafikken.

Dette lille arbeide ble utført sammen med de allerede bevilgede arbeider, og det hele anlæg blev avsluttet i 1898 med en utgift av kr. 45.507,34. I alt var der til og med terminen 1898-1899 bevilget kr. 46.000,00, fordelt like paa statskassen og havnefondet.

YTRE HAVN.

I sin aarsberetning for 1900 anbefalte fiskeriinspektøren videre havnearbeider i Aakre-havn, og den 12te juni 1901 indsendte Aakre og omegn fiskeriforening til departementet et andragende, hvori de mest paakrævede havnearbeider var paapekt.

Dette gav foranledning til nye undersøkelser, og den 5te april 1904 fremla distriktsingeniør Leegaard en plan for fuldstændig utbygning av havnen. Denne gikk ut på at stænge de to sund mellom Varholmene, videre sundet mellom Søndre Varholme og Mortholmen samt sundet mellom Aarebrottholmen og fastlandet.

I planen var ogsaa medtat en delvis stængning av sundet mellom Aarebrottholmen og Mortholmen ved to moloer.

Samtidig skulde der opmudres et løp langs Varholmen, saaledes at den indre og ytre havn ble forbundet med en 5 m. dyp rende. De samlede omkostninger ved denne plan var beregnet til kr. 443.000,00.

Som første led i denne plan foreslog distriktsingeniøren utbygning av de to sund mellom Varholmene og delvis bygning av moloen Søndre Varholme til Mortholmen, samt opmudring av den nævnte rende langs Varholmerne. Disse arbeider var beregnet til kr. 104.000,00.

Forutsætningen var, at moloene skulde bygges som jete av store blokker med sideskraaninger av 1:1.1/4 og faa 4,50 m. kronbredde og 3,5 m. høide over nul. Moloen mellom Mortholmen og Søndre Varholme skulde avtrappes på den indre side i hele sin længde.

Aakre og omegns fiskeriforening sluttet sig til dette forslag i en skrivelse av 11te februar 1904, og i et andragende til Stortinget av 28de november 1904, hvori foreningen anholdt om, at arbeidet maatte bli paabegyndt snarest mulig, uttalte den, at denne del av planen vilde være av ikke ringe betydning under vaarsildfisket og torskefisket. Paa grund av Stortingets beslutning om, at arbeidsstedene efter 1ste april 1906 skulde bære utgiftene til amortisering og vedlikehold av fællesinventaret, ble de samlede omkostninger ved den hele plan ifølge et overslag av 1ste juli 1905 forhøiet til kr. 517.000,00, og for første led i den foreslaaede utbygning til kr. 130.000,00.

Denne sum ble atter, ifølge distriktingeniørens overslag av 16de september 1908, endelig forhøiet til kr. 135.000,00.

Med hensyn til tidspunkt for arbeidets utførelse anbefalte distriktsingeniøren i sin skrivelse at havnedirektøren av 1ste juli 1905, at Aakrehavn skulde optages paa budgettet umiddelbart efter Skudenes og Fæøen. Hertil sluttet havnedirektøren sig i sit budget for terminen 1906-1907.

I en skrivelse til havnedirektøren av 21de juli 1908 bemerket distriktsingeniøren, at han av hensyn til utførelsen hadde rykket moloen mellom Nordre og Midtre Varholme 10 m. østover, og at han hadde projektert moloen retlinjet mellom Søndre Varholme

og Mortholmen. Denne plan blev lagt til grund for den endelige utførelse.

En grundeiererklæring efter havnevæsenets skema av 1908 blev av grundeierne undertegnet den 17de oktober 1908 og tinglæst paa ekstrating for Karmsund sorenskriv-eri den 28de juni 1909.

For terminen 1909-1910 blev der bevilget kr. 12.000,00 til paabegyndelse av arbeidet efter distriktsingeniør Legaards plan av 31te juli 1908 med omkostningsoverslag paa kr. 135.000,00, og vaaren 1910 ble arbeidet igangsatt.

Under dette, den 10de november 1910, innsendte 27 opsittere til havnedirektøren et andragende om, at utbygningen av Aakrehavn maatte fortsættes, saasnt den bevilgede del av planen var fuldført. Andragende herom blev ogsaa innsendt fra 35 fiskere, som i sakens anledning var samlet til møte i Aakrehavn den 8de juni 1912. Paa dette møte vedtok man ogsaa at sende en deputation til Kristiania for at gi en utredning av forholdene i havnen.

I en telegram fil havnedirektøren av 18de juni 1912 anbefalte fiskeriinspektør Buvik sterkt, at de almindelige ønske om uavbrutt fortsættelse av havnearbeidet maatte bli imøtekommet.

Paa foranledning framla distriktsingeniøren den 18de september 1912 et overslag paa kr. 377.000,00 for de videre arbeider i havnen. I sin betænkning av samme dato uttalte han, efter at ha drøftet saken med havnestyrets formand, at han vilde anbefale, at man fuldførte den delvis utførte molo fra Søndre Varholme henimot Mortholmen, og deretter begyndte paa moloen mellom Aarebrotsholmen og Karmøen.

De samlede omkostninger for disse to arbeider ble beregnet til kr. 158.500,00.

I anledning av et andragende av 30te august 1911 fra 3 opsittere om, at Leiasund maatte bli stængt ved en molo, fremholdt distriktsingeniøren i samme skrivelse dette sunds store betydning for indseilingen til Indre Havn.

Den av fiskerne innsendte deputation uttalte sig ogsaa paa det bestemteste mot stængning av sundet.

I sit budgetforslag for terminen 1913-1914 optok havnedirektøren bevilgning til en fortsættelse av moloen fra Søndre Varholme til Mortholmen efter et omberegnet overslag paa kr. 138.000,00. Departementet sluttet sig til havnedirektørens forslag., og stortinget bevilget det opførte beløp, kr. 32.000,00, for terminen 1913-1914. Arbeidet i Aakrehavn paagaar fremdeles.

Fra og med terminen 1909-1910 til og med terminen 1913-1914 var der til fortsættelsesarbeider bevilget av statskassen og havnefondet med 1/2 part av hver i alt kr. 137.000,00.

Havnestyre ble opprettet i Aakrehavn ved kgl. Res. Av 10de januar 1907.

Så langt vi forstår så var ikke Åkrehamn noen særlig god havn fra naturens side. Men havnen hadde vært brukt i årtier og etter hvert grodde det frem en betydelig lokal fiskerstand, fiskehandlere og andre kjøpmenn. Det var således, etter forholdene, en betydelig aktivitet tilknyttet havnen. Så vel lokale som sentrale myndigheter så at stedet kunne bli en bra havn dersom det ble bygget moloer og foretatt utdypninger. En mengde fluer og grunner innenfor havneområdet og grunner, skjær og holmer i innseilingsleden bød på utfordringer for brukerne. I dårlig vær måtte skipperen holde tunga rett i munnen for å komme helskinnet inn i havnen.

I 1879 hadde "den kgl. havnearbeidskommission" en befaring i Åkrehamn og med bakgrunn i de opplysninger som da fremkom, kan havneområdet med dagens øyne beskrives som følger og vi tar det i etapper slik at vi får med hvordan det ser ut idag : Går du nedover Rådhusvegen kommer du, helt nederst, til det som den gang var "Bolevågen"/"Bolasand".

Dette var en grunn vik som startet der hvor den østre indre kai i dag ligger og strekker seg videre østover forbi Smiå og opp til nedre del av Rådusveien. Ved fjære sjø lå vågen mer eller mindre tørrlagt. Vågen ble i 1898 skilt fra havnen med det som i dag er Strandavegen

Dette bildet er tatt etter det orkanaktige uværet i januar 1952. Skøyta til venstre støtter seg til Strandavegen. Området i forkant på skøyta sammen med området videre østover var "Bolevågen" og "Bolasand"

Slik ser området ut i dag.

Går du videre vestover på nordsiden av Bolevågen kommer til åpen sjø der "Kaien" i dag ligger. Ved å hoppe fra stein til stein eller du låner en robåt og tar du deg over sjøen til "Aakerøen" Åkraøyna eller Øyna som det heter i dag. Etter hvert ble det fylt ut stein på stein i dette sundet slik at en fikk en steinfylling det ble mulig å gå tørrskodd over.

Båtene på bildet ligger til ankers der Kaien i dag ligger. Bak båtene ser en at arbeidet med å bygge den søre kaifronten er i full gang. Huset helt til venstre på bildet sto på tomten der Jonas Stol i dag har sin bolig. Huset nærmere midten på bildet var hjemmet til Josefine og Karl Simonsen. Huset helt til høyre tilhørte Akseverus Larsen - i dag Henning Sandhåland.

I 1893 ble det framlagt en plan som gikk ut på å "sette opp en dekningsmur mot havnen, lengde 70 meter høyde 2 meter. Mellom denne muren og den nevnte stein fyllingen skal det fylles ut slik at det blir kaibredde på 30 meter" Arbeidet ble ferdigstilt i 1898.

Slik så Kaien ut i Olav sin barndom. Helt til venstre ser en litt av båtopp-trekket, så følger huset til Jørgen Nilsen hvor Nelly og Marius drev krambu. Så følger huset til Fredrik Sand, Marselius Nilsen, varehuset til "Marsteiruten", "bilhuset ans Marius og Karmsund Kraftlag. Her bodde skomaker Nils Nilsen.

Kaien slik den ser ut i 2006

Om du nå fortsetter videre vestover, på sørsiden av Øyna, kommer du igjen til et sund. Her må du ha båtskyss eller vasse/svømme over til "Svendsholmen".

I dag kan du gå over "Holmabrua" og komme deg tørrskodd over sundet til det som i dag er kortet ned til Holmen.

Holmabrua knytter Svendsholmen til Øyna. Huset til høyre tilhører Jan Simonsen – "Krabbejan".

Om du styrer dine steg sørover Holmen kommer du frem til Lysodden sørspissen av Holmen.

Foran deg ligger Leiasundet, en av innseilingene til havnen. Her må du belage deg på å bruke båt for å komme over til den Nordre Varholmen. Leiasundet var åpent fram til 1949 da moloen mellom Svendsholmen og Varholmen (nordre) ble ferdig.

Leiasundet var i sin tid hovedinnseilingen til havnen.

Leiasundet slik det ser ut i dag – stengt for all båttrafikk med en solid molo.

Vaholmen til venstre og Lysodden til høyre

Om du har fått en til å ro deg over Leiasundet så er det mest fornuftig å bli i båten og ro rundt holmen på østsiden. Da finner du den midtre og Søre Varholmen og et par hundre meter lengre ute mot sørvest ligger Mortholmen. I 1904 ble det fremlagt en plan for å binde Varholmene og Mortholmen sammen med moloer. Arbeidet med moloene startet våren 1910.

I forbindelse med disse moloarbeidene ble det også mudret en renne mellom ”ytre” og ”indre” havn – langs Varholmenes østside – med en dybde på – 5,0 meter.

Moloene er et mesterverk innen steinbygging. De hadde ikke mekaniske hjelpemidler som traktorer og gravemaskiner til rådighet under byggingen. Nei, de måtte hjelpe seg med en ”steinbukk” – se øverst på bildet.

Moloene slik de ser ut i dag. I Bakgrunnen Mortholmen med sildesalteriene tilhørende Torstein Hauge - til venstre – er for lengst revet, og Ole Egges til høyre.

Om vi fortsatt befinner oss i tiden rundt år 1900 og du er kommet til Mortholmen på din tur med robåten, da er du kommet til den søre ytterkanten av havneområdet. I dag er det endepunktet for en populær rute for turgåerne.

Dersom du når ror mot øst kommer du til Årebrotsholmen. Du må fortsatt holde deg i båten for det er et lite stykke åpen sjø mellom denne holmen og ”fastlandet”.

Moloen mellom Årabrot og fastlandet var en del av havneplanen og ble altså landfast tidlig i forrige århundre og området er nå bebyggt med flere naust og fiskebedriften Åkra Sjømat..

Havneplanen av 1910 ble ferdig i 1922.

Bildet viser i forgrunnen Årabrotsholmen ca. 1950 hvor Åkra Sjømat i dag har sitt anlegg.. Bak moloen ser vi Valhammersjø-husene. Lengre bak på bildet ser en området hvor fryseriet ble bygget og videre husene på Seihammeren og Sildoljefabrikken. Helt bakerst ser vi bebyggelsen på Øyna. Til venstre noe av moloen og sjøhusene på Holmen

Bildet viser Åkra Sjømat sitt anlegg på Årebrotsholmen.

Åkrehamn Trålbøteri

DAGENS TRÅLBØTERI

Åkrehamn

Husøy

